

ΙΟΝΙΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ

ΣΧΟΛΗ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΞΕΝΩΝ ΓΛΩΣΣΩΝ, ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Με θέμα:

Μετάφραση και σχολιασμός αποσπάσματος της έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «The situation of Article 2 TEU values in Greece: Focus on anti-corruption measures and media freedom» από την αγγλική προς την ελληνική γλώσσα

Της φοιτήτριας:

Βαΐας-Νεκταρίας Γουλιανού (Ξ2018013)

Επιτροπή Εποπτείας:

Βιλελμίνη Σωσώνη

Σταύρος Κοζομπόλης

ΚΕΡΚΥΡΑ, ΙΟΥΝΙΟΣ 2023

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

Μετάφραση και σχολιασμός αποσπάσματος της έκθεσης του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου με τίτλο «The situation of Article 2 TEU values in Greece: Focus on anti-corruption measures and media freedom» από την αγγλική προς την ελληνική γλώσσα

DISSERTATION:

Translation and commentary of the European Parliament's report "The situation of Article 2 TEU values in Greece: Focus on anti-corruption measures and media freedom" from English into Greek

Πίνακας περιεχομένων

Περίληψη.....	5
Abstract	5
1 Εισαγωγή	7
2 Μετάφρασμα.....	9
3 ΠρωτότυποΚείμενο	35
4 Σχολιασμός	56
4.1 Σχολιασμός Μεταφραστικής Εντολής.....	56
4.2 Ανάλυση του Κειμένου-Πηγή.....	60
4.3 Σχολιασμός των Μεταφραστικών Προβλημάτων.....	64
5 Επίλογος	75
Γλωσσάρι Όρων	76
Βιβλιογραφικές Αναφορές.....	93

Περίληψη

Στο πλαίσιο εκπόνησης πτυχιακής εργασίας στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας, η παρούσα εργασία στοχεύει στη μετάφραση και τον σχολιασμό ενός κειμένου έκτασης περίπου 4.000 λέξεων, με γλώσσα-πηγή τα αγγλικά και γλώσσα-στόχο τα ελληνικά.

Για το πρώτο σκέλος της εργασίας, τη μετάφραση, επέλεξα να μεταφράσω ένα απόσπασμα της έκθεσης της ΕΕ με τίτλο «The situation of Article 2 TEU values in Greece: Focus on anti-corruption measures and media freedom», καθώς το πλήρες κείμενο υπερβαίνει τα όρια του επιτρεπτού ορίου λέξεων για την εργασία. Το έγγραφο δημοσιεύτηκε τον Απρίλιο του 2022 από το Θεματικό Τμήμα Δικαιωμάτων των Πολιτών και Συνταγματικών Υποθέσεων, του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου, στο πλαίσιο των δραστηριοτήτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης, και έχει ενημερωτικό χαρακτήρα με πολιτικό, κοινωνικό και νομικό περιεχόμενο. Επέλεξα το συγκεκριμένο κείμενο, καθώς αν και αφορά την κατάσταση των αξιών της ΕΕ στην Ελλάδα, δεν έχει μεταφερθεί ακόμα στην ελληνική γλώσσα.

Το δεύτερο σκέλος αφορά τον σχολιασμό της μεταφραστικής εντολής, την ανάλυση του κειμένου-πηγή και την καταγραφή των μεταφραστικών προβλημάτων, βάσει της μεταφραστικής θεωρίας των Christiane Nord, Katharina Reiss, Hans J. Vermeer, Mona Baker κ.ά. Στο τέλος της εργασίας παρατίθενται το πρωτότυπο κείμενο, ένα δίγλωσσο γλωσσάρι με την τεκμηριωμένη απόδοση των όρων και οι βιβλιογραφικές αναφορές.

Abstract

In the context of writing a dissertation for the Department of Foreign Languages, Translation and Interpreting of the Ionian University, the aim of the present work is to create a translation and commentary of a text of approximately 4,000 words. The source language of the text is English, while the target language is Greek.

The first part of the dissertation, i.e. the translation, focuses on the translation of a section of the EU report “The situation of Article 2 TEU values in Greece: Focus on

anti-corruption measures and media freedom”, as the full text exceeds the word limit allowed for this paper. This document, which was published in April 2022 by the Policy Department on Citizens’ Rights and Constitutional Affairs of the European Parliament as part of the EU work, provides information of a political, social and legal nature. I chose this particular text because, despite its relevance to the situation of the EU values in Greece, it hasn’t yet been translated into Greek.

The second part includes the commentary on the translation commission, the analysis of the source text and the discussion of translation problems, based on the translation theories of Christiane Nord, Katharina Reiss, Hans J. Vermeer, Mona Baker, and others. The source text, a bilingual glossary with validated terms, and the bibliographic references are provided at the end of the dissertation.

1 Εισαγωγή

Το κείμενο που επέλεξα να μεταφράσω ανήκει στην κατηγορία των ενωσιακών κειμένων. Τα ενωσιακά κείμενα παρουσιάζουν πολλές ιδιαιτερότητες και χρήζουν ανάλογης αντιμετώπισης. Επομένως, προτού γίνει η ανάλυση του κειμένου που μετέφρασα και ο σχολιασμός της επίλυσης των προβλημάτων που προέκυψαν, θα αναφέρω κάποια βασικά χαρακτηριστικά των ενωσιακών κειμένων τα οποία πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά τη μεταφραστική διαδικασία. Για τον σκοπό της εργασίας, θα περιοριστώ στα χαρακτηριστικά που κυρίως αφορούν το συγκεκριμένο κείμενο και όχι γενικότερα το σύνολο των ενωσιακών κειμένων.

Μία από τις βασικές ιδιαιτερότητες των ενωσιακών κειμένων είναι η αρχή της ισότιμης αυθεντικότητας. Αυτό σημαίνει ότι παρότι μπορεί μεταφράζουμε ένα κείμενο, στην πραγματικότητα δεν υπάρχει πρωτότυπο και μετάφρασμα. Τα ενωσιακά κείμενα έχουν γλωσσικές εκδοχές, οι οποίες είναι εξίσου αυθεντικές σε όλες τις επίσημες γλώσσες της ΕΕ (Κοζομπόλης, 2022, σ. 43).

Εξίσου σημαντικό χαρακτηριστικό των ενωσιακών κειμένων είναι η διακειμενικότητα. Τα κείμενα της ΕΕ αλληλοσυνδέονται, καθώς κάθε νέο έγγραφο που συντάσσεται, συνυπάρχει και αλληλεπιδρά με διάφορα άλλα έγγραφα της ΕΕ με πολλούς τρόπους, όπως αναφορές, παραθέματα, ορολογική συνέπεια κ.ά. (Gibonά, 2009). Το φαινόμενο αυτό είναι ακόμη εντονότερο στο κείμενο που επιλέχθηκε στο πλαίσιο της παρούσας εργασίας, το οποίο ανήκει στο είδος των αναλύσεων και η σύνθεσή του βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στη χρήση αυτούσιων παραθεμάτων, αλλά και γενικότερα αναφορών σε προγενέστερα κείμενα. Επομένως, ο μεταφραστής ενωσιακών κειμένων έχει σχεδόν ανύπαρκτα περιθώρια ελευθερίας στο προς μετάφραση κείμενο, όταν αυτό παρουσιάζει έντονα το στοιχείο της διακειμενικότητας (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 146).

Επίσης περιορισμένη ελευθερία έχει ως προς την απόδοση όρων. Τα κείμενα της ΕΕ διαθέτουν εξειδικευμένη ορολογία, η οποία πρέπει να χρησιμοποιείται με συνέπεια. Συνήθως, υπάρχουν διαθέσιμα γλωσσάρια για τον σκοπό αυτό, αλλά σε κάθε περίπτωση πρέπει η έρευνα να αφορά βάσεις ορολογίας και βιβλιογραφία από τον χώρο της ΕΕ. Παράλληλα, χρησιμοποιούνται πολύ συχνά (ειδικά στην αγγλική

γλώσσα) συντομογραφίες ή αρκτικόλεξα στη θέση των όρων, από τα οποία κάποια διαθέτουν αντίστοιχο ελληνικό, ενώ άλλα όχι (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 23).

Τα κείμενα που συντάσσονται από τα όργανα της ΕΕ πρέπει να διαθέτουν ομοιομορφία. Αρχικά, πρέπει να διευκρινιστεί ότι δεν έχουν δεσμευτική ισχύ όλα τα κείμενα που παράγονται από τα όργανα της ΕΕ, καθώς δεν αποτελούν όλα νομοθετικές πράξεις. Οι κανόνες σύνταξής τους, όμως, αφορούν όλα τα είδη κειμένων (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 19). Για τον σκοπό αυτό, έχουν εκδοθεί οδηγοί και εγχειρίδια για κάθε επίσημη γλώσσα της ΕΕ, οι οποίοι συγκεντρώνουν τους γλωσσικούς κανόνες που πρέπει να ακολουθούνται στην εκάστοτε γλώσσα όταν συντάσσεται ή μεταφράζεται ένα κείμενο προς αυτήν. Οι σημαντικότεροι κανόνες για την ελληνική γλώσσα περιλαμβάνονται μεταξύ άλλων και στον *Οδηγό για τη σύνταξη, τη μετάφραση και την αναθεώρηση των νομικών πράξεων και των λοιπών εγγράφων της Ευρωπαϊκής Ένωσης* (Μαθιουδάκης, 2021). Έτσι, εξασφαλίζεται η ομοιομορφία και η συνέπεια όχι μόνο σε ένα μεμονωμένο κείμενο αλλά και στο σύνολο των εγγράφων της ΕΕ.

Επιπρόσθετα, βάσει των πιο πρόσφατων οδηγιών, τα ενωσιακά κείμενα οφείλουν να εξασφαλίζουν τη χρήση μίας συμπεριληπτικής ή, αλλιώς, ουδέτερης ως προς το φύλο γλώσσας. Πρόκειται για αρχή που ακολουθείται πλέον στα κείμενα της ΕΕ και «Σκοπός της [...] είναι να αποφεύγονται επιλογές λέξεων στις οποίες μπορεί να αποδοθεί χαρακτήρας προκατάληψης, διάκρισης ή απαξίωσης, επειδή υπονοούν ότι ένα βιολογικό ή κοινωνικό φύλο είναι ο κανόνας» (Ουδέτερη Ως Προς Το Φύλο Γλώσσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, 2018).

Συνεπώς, το γεγονός ότι η μετάφραση αφορά κείμενο της ΕΕ επηρεάζει σε μεγάλο βαθμό τις αποφάσεις που θα καθορίσουν τη μεταφραστική διαδικασία.

2 Μετάφρασμα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η Ομάδα Παρακολούθησης της Δημοκρατίας, του Κράτους Δικαίου και των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων (ΟΠΔΚΔΘΔ) έλαβε αίτημα από το Θεματικό Τμήμα Δικαιωμάτων των Πολιτών και Συνταγματικών Υποθέσεων να συντάξει μία σύντομη έκθεση (briefing) σχετικά με την κατάσταση της Δημοκρατίας, του Κράτους Δικαίου και των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων στην Ελλάδα, η οποία εστιάζει στην κατάσταση της ελευθερίας των ΜΜΕ και του πλαισίου για την καταπολέμηση της διαφθοράς, ενόψει της συνεδρίασης της ΟΠΔΚΔΘΔ τον Απρίλιο του 2022 που εστιάζει στην κατάσταση των αξιών του άρθρου 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ) στη χώρα.

Η παρούσα σύντομη έκθεση, λοιπόν, διερευνά πρωτίστως αυτά τα θέματα, στο πλαίσιο των προηγούμενων επιστολών που ανταλλάχθηκαν, από και προς την ΟΠΔΚΔΘΔ ([επιστολή](#) προς τον πρωθυπουργό και τον υπουργό δικαιοσύνης την 19^η Απριλίου 2021 και [απάντηση](#) του υπουργού δικαιοσύνης την 28^η Απριλίου 2021), και της προηγούμενης κεκλεισμένων των θυρών συνεδρίασης της ΟΠΔΚΔΘΔ στις 24 Ιουνίου 2021 για την προστασία της δημοσιογραφίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων στην Ελλάδα. Στην παρούσα σύντομη έκθεση δεν εξετάζονται θέματα που σχετίζονται με ευρύτερα ζητήματα θεμελιωδών δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων και όσων σχετίζονται με τη μετανάστευση και το άσυλο.¹

1. ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Η Ελλάδα είναι **κοινοβουλευτική δημοκρατία με Βουλή που αποτελείται από ένα σώμα**. Η νομοθετική εξουσία ασκείται από κοινού από την κυβέρνηση και τη Βουλή για τις νομοθετικές πρωτοβουλίες και από τη Βουλή και τον/την πρόεδρο για την έγκριση της νομοθεσίας.

¹Η κατάσταση των μεταναστών και των αιτούντων άσυλου στην Ελλάδα, καθώς και η εμπλοκή της Frontex στις επαναπροωθήσεις, αποτελεί αντικείμενο συνεχούς και σοβαρής παρακολούθησης και ανησυχίας, όπως έχουν εκφράσει διάφορες ΜΚΟ, και παρακολουθείται στενά από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ. Μπορείτε να λάβετε σχετικές πληροφορίες, μεταξύ πολλών άλλων, από τις εξής πηγές: <https://www.unhcr.org/news/press/2022/2/62137a284/news-comment-unhcr-warns-increasing-violence-human-rights-violations-european.html>, <https://www.iom.int/news/iom-concerned-about-increasing-deaths-greece-turkey-border>, <https://www.hrw.org/el/news/2022/04/07/greece-using-other-migrants-expel-asylum-seekers>, <https://www.europarl.europa.eu/news/pt/press-room/20220328IPR26301/meps-withhold-discharge-of-eu-border-control-agency-frontex-accounts>

Έπειτα από τις εκλογές του 2019, η προηγούμενη κυβέρνηση με αρχηγό τον πρωθυπουργό Αλέξη Τσίπρα και το αριστερό του κόμμα «ΣΥΡΙΖΑ», σε συνασπισμό με ένα εθνικοσοσιαλιστικό συντηρητικό κόμμα, έδωσε τη θέση της στη σημερινή κυβέρνηση της οποίας ηγείται το συντηρητικό κόμμα «Νέα Δημοκρατία» με αρχηγό τον Κυριάκο Μητσοτάκη.

Η **Freedom House** κατατάσσει την Ελλάδα ως «ελεύθερη» με σκορ 87/100 στην έκθεσή της σχετικά με την ελευθερία στον κόσμο², ενώ το **ινστιτούτο V-Dem** την κατατάσσει ως «Φιλελεύθερη Δημοκρατία» αλλά σημειώνει ότι **κλίνει προς την αυταρχικοποίηση**³.

Η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα το 2021⁴ αναφέρει ότι έχει ληφθεί μια σειρά μέτρων για να βελτιωθεί η ποιότητα των κυβερνητικών νομοθετικών πρωτοβουλιών και της **νομοπαρασκευαστικής διαδικασίας**, συμπεριλαμβανομένης της έγκρισης των εκτιμήσεων επιπτώσεων, ενώ η διαβούλευση των ενδιαφερομένων μερών και του Ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή πραγματοποιήθηκε για τη μισή νομοθεσία, μολονότι μερικές φορές γίνεται λόγος για έλλειψη επαρκούς χρόνου για να δοθεί απάντηση.

Ο **Διαμεσολαβητής** έχει αποκτήσει ενισχυμένο ρόλο μέσω πρόσθετων εξουσιών (συμπεριλαμβανομένων και όσων σχετίζονται με τους ελέγχους στα όργανα επιβολής του νόμου) και πόρων, και έχει – σύμφωνα με την Επιτροπή – διαδραματίσει ενεργό ρόλο σε θέματα Covid και ασύλου και μετανάστευσης.

²<https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2021>

³Έκθεση V-Dem για τη δημοκρατία 2022, Αλλάζει η αυταρχικοποίηση τη φύση; η οποία αναφέρει: «στην Ευρώπη, η Ελλάδα και η Πολωνία σημείωσαν ουσιαστική και σημαντική μείωση της τάσης της νομοθετικής εξουσίας να εξετάζει την εκτελεστική εξουσία κατά την τελευταία δεκαετία... Η Κροατία, η Τσεχική Δημοκρατία και η Ελλάδα είναι επίσης χώρες που πρόσφατα κλίνουν προς την αυταρχικοποίηση...» βλέπε https://v-dem.net/media/publications/dr_2022.pdf

⁴Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, Έκθεση για το κράτος δικαίου 2021, Κεφάλαιο χώρας για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0709&from=EN>. Συγκριτικά με εκθέσεις για άλλα κράτη μέλη της ΕΕ, η έκθεση είναι σχετικά σύντομη και δεν φαίνεται να αντιστακτά πάντα ικανοποιητικά τον αριθμό, το μέγεθος και το εύρος των σοβαρών ανησυχιών που εκφράζονται από ΜΚΟ, ενώσεις, μέσα ενημέρωσης κλπ.

Για τις ελλείψεις των εκθέσεων της Επιτροπής για το κράτος δικαίου, βλέπε Έρευνα του Θεματικού Τμήματος, των καθ. Laurent Pech και Petra Bard, Έκθεση της Επιτροπής για το Κράτος Δικαίου και Παρακολούθηση και Επιβολή από την ΕΕ των Αξιών του Άρθρου 2 της ΣΕΕ, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/727551/IPOL_STU\(2022\)727551_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/727551/IPOL_STU(2022)727551_EN.pdf)

Το **Civicus** καταγγέλλει ότι το περιθώριο για κοινωνία των πολιτών είναι «περιορισμένο».⁵ Επικρατεί εκτενής κριτική και ανησυχίες σχετικά με τις απαιτήσεις που εισήχθησαν το 2020 για την εγγραφή σε μητρώο των ΜΚΟ που δραστηριοποιούνται στους τομείς του ασύλου, της μετανάστευσης και της κοινωνικής ένταξης. Το Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομοθεσία περί των ΜΚΟ, 3 ειδικοί εισηγητές των Ηνωμένων Εθνών, ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και πολλές ΜΚΟ, μεταξύ άλλων και η Διεθνής Αμνηστία, εξέφρασαν **κριτική** για τον νόμο. Η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου αναφέρει ότι «ο στόχος που επιδιώκει η νομοθεσία... μπορεί να θεωρηθεί θεμιτός», κάτι για το οποίο οι ΜΚΟ ασκούν κριτική δεδομένου ότι οι εν λόγω απαιτήσεις ισχύουν μόνο για ορισμένες ΜΚΟ. Η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου συμπληρώνει επίσης ότι «Ωστόσο, οι απαιτήσεις εγγραφής δεν θα πρέπει να υπερβαίνουν ό,τι είναι απολύτως αναγκαίο και αναλογικό και, ιδίως, δεν θα πρέπει να είναι υπερβολικά επαχθείς». Επιπλέον, υπενθυμίζει ότι υποβλήθηκε μία προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και μία καταγγελία στον Διαμεσολαβητή, οι οποίες όμως απορρίφθηκαν.

Στη διάρκεια της κρίσης **Covid**, η Ελλάδα δεν κατέφυγε σε κατάσταση εκτάκτου ανάγκης και έλαβε όλα τα περιοριστικά μέτρα μέσω κανονικής νομοθεσίας και νομοθετικής διαδικασίας.

⁵Το Civicus δίνει στην περίπτωση για την κατάσταση στην Ελλάδα τον τίτλο «οι Οργανώσεις της Κοινωνίας των Πολιτών (ΟΚΠ) που εργάζονται για τα δικαιώματα των προσφύγων δέχονται επιθέσεις και περιορισμούς: ανησυχητικός ο νόμος περί ψευδών ειδήσεων» και αναφέρει ότι «Τα τελευταία χρόνια, πολλά από τα μέτρα που εφαρμόστηκαν από την ελληνική κυβέρνηση είχαν ως στόχο να αποθαρρύνουν το έργο των οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών στον τομέα των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και του μεταναστευτικού. Ανησυχίες εκφράστηκαν για το νομοσχέδιο της Ελλάδας σχετικά με τις απελάσεις και τις επιστροφές, καθώς δεν συνάδει με το διεθνές δίκαιο και το δίκαιο της ΕΕ για το άσυλο. Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο νομοσχέδιο συμβάλλουν στον επιπλέον περιορισμό της λειτουργίας των ΜΚΟ που εργάζονται στον τομέα του ασύλου και του μεταναστευτικού, προβλέποντας ποινικές και σοβαρές οικονομικές κυρώσεις για μεμονωμένα άτομα και φορείς. Ανησυχίες έχουν επίσης εκφραστεί σχετικά με την παρενόχληση και τις απειλές που δέχονται οι υπέρμαχοι των ανθρωπίνων δικαιωμάτων στον ίδιο τομέα. Τα γραφειοκρατικά μέτρα δημιουργούν ανησυχίες: για παράδειγμα, η αίτηση της Υποστήριξης Προσφύγων στο Αιγαίο για την καταχώριση στο νεοσύστατο μητρώο των ΜΚΟ του Υπουργείου Μετανάστευσης και Ασύλου απορρίφθηκε. Ξεχωριστά, έχουν εκφραστεί και ανησυχίες σχετικά με τις προτάσεις για τροποποιήσεις του άρθρου 191 του Ποινικού Κώδικα, οι οποίες στοχεύουν στην εξάλειψη των «ψευδών ειδήσεων». Επιπλέον, οι δημοσιογράφοι εξακολουθούν να υφίστανται νομική και διαδικτυακή παρενόχληση», βλέπε <https://monitor.civicus.org/country/greece/>

2. ΚΡΑΤΟΣ ΔΙΚΑΙΟΥ

2.1. Το σύστημα απονομής δικαιοσύνης

Όσον αφορά το **σύστημα απονομής δικαιοσύνης**, η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου 2021 επισημαίνει ότι:

- εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τη διαδικασία διορισμού δικαστών και εισαγγελέων στις ανώτερες θέσεις, ιδίως **των προέδρων και των αντιπροέδρων του Συμβουλίου της Επικρατείας (ανώτατο διοικητικό δικαστήριο) και του Άρειου Πάγου (ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο για αστικές και ποινικές υποθέσεις)**, οι οποίοι διορίζονται με προεδρικό διάταγμα, κατόπιν πρότασης του Συμβουλίου των Υπουργών ύστερα από συζητήσεις και γνώμη της Βουλής. Η απόφαση δεν είναι δυνατόν να ανακληθεί. Η GRECO (Ομάδα χωρών κατά της διαφθοράς) εξέφρασε ανησυχίες σχετικά με το παρόν θέμα και κάλεσε τις ελληνικές αρχές σε αναθεώρηση.
- συζητήθηκε σχέδιο νόμου για την αναθεώρηση του συστήματος **προαγωγής δικαστών και εισαγγελέων** τροποποιώντας τον Κώδικα οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργιών, καθώς και σχέδιο **κώδικα δεοντολογίας** για (τον διοικητικό κλάδο από) το δικαστικό σώμα, όπως αιτήθηκε η GRECO.
- σχετικά με τον κώδικα για την οργάνωση της Δικαιοσύνης, τον Φεβρουάριο του 2022 η Επιτροπή κάλεσε τις ελληνικές αρχές να εγκρίνουν τις προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις στην έκθεση ενισχυμένης εποπτείας για την Ελλάδα.⁶
- σχετικά με την «ποιότητα», η Επιτροπή επεσήμανε ότι αναμενόταν να αρχίσουν να λειτουργούν τα νέα **ειδικά τμήματα δικαστηρίων**, ότι η **ψηφιοποίηση** της δικαιοσύνης προχωρούσε ως έναν βαθμό αλλά εξακολουθούσαν να υπάρχουν σοβαρές καθυστερήσεις, ελλείψεις και προκλήσεις, ότι η συλλογή δικαστικών **στατιστικών στοιχείων** σημείωνε πρόοδο και ένας νέος Κώδικας Δικαστικών Υπαλλήλων εγκρίθηκε το 2021, ότι η κυβέρνηση έχει θέσει σε προτεραιότητα τη **μεταρρύθμιση του δικαστικού χάρτη** και ότι κατά τη διάρκεια της πανδημίας Covid εκδόθηκαν επ' ακροατηρίου συζητήσεις και δικαστικές αποφάσεις για ορισμένες

⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής και συνοδευτικό Έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, <https://commission.europa.eu/select-language?destination=/node/9>

κατηγορίες υποθέσεων, ενώ άλλες **αναβλήθηκαν**, ιδίως οι διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης.

- σχετικά με την «αποδοτικότητα», η Επιτροπή επισημαίνει ότι υπάρχει κίνδυνος για αυξημένες σοβαρές καθυστερήσεις και συσσώρευση υποθέσεων στις ένδικες διαδικασίες, ιδίως στο σύστημα των πολιτικών δικαστηρίων, ενώ ανέφερε ότι η κυβέρνηση σχεδίαζε να αναμορφώσει τον Κώδικα Πολιτικής Δικονομίας και να τον εφαρμόσει το 2021 για τη βελτίωση της κατάστασης, η οποία επιδεινώθηκε περαιτέρω από τον Covid και την αναβολή των υποθέσεων.

- είναι σημαντικό να σημειωθεί ότι πρόσφατα η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε στο Συμβούλιο της ΕΕ να συστήσει στην Ελλάδα να «διεξάγει ανεξάρτητες έρευνες για όλες τις σοβαρές καταγγελίες κακομεταχείρισης από την Ελληνική Αστυνομία και το Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή στα εξωτερικά σύνορα», οι οποίες είναι «ικανές να οδηγήσουν στον εντοπισμό και την τιμωρία όσων ευθύνονται.»⁷⁸

- οι ΜΚΟ και οι ενώσεις δημοσιογράφων έχουν επίσης καλέσει τις αρχές, κυρίως την κυβέρνηση αλλά και την αστυνομία και το σύστημα απονομής δικαιοσύνης, να διασφαλίσουν ότι οι δημοσιογράφοι προστατεύονται και ότι οι δολοφονίες και οι απειλές κατά των δημοσιογράφων ερευνώνται και τιμωρούνται.

2.2. Πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς

Η αντίληψη για το επίπεδο της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα παραμένει σχετικά υψηλή. Στον Δείκτη Αντίληψης της Διαφθοράς 2021 της Διεθνούς Διαφάνειας, η Ελλάδα σημειώνει σκορ 49/100 και κατατάσσεται 58^η παγκοσμίως. Αυτή η αντίληψη είχε μειωθεί (-1) σε σύγκριση με το προηγούμενο έτος.⁹ Οι κριτικοί καταγγέλλουν την έλλειψη κατάλληλης δράσης κατά της διαφθοράς, επικαλούμενοι τη λίστα Lagarde ή το σκάνδαλο Novartis.

2.2.1. Η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου 2021

⁷Βλέπε, η πρόταση έχει μορφή σχεδίου εκτελεστικής απόφασης του Συμβουλίου σχετικά με τη συμμόρφωση της Ελλάδας με το κεκτημένο Σένγκεν (νομοθεσία) για τη διαχείριση των εξωτερικών συνόρων. Το σχέδιο εκτελεστικής απόφασης καλεί επίσης την Ελλάδα να «ενισχύσει τη συνιστώσα των θεμελιωδών δικαιωμάτων της εθνικής δομής της διακυβέρνησης για την ενοποιημένη διαχείριση των συνόρων συμπεριλαμβάνοντας επίσης έναν εκπρόσωπο από τις κύριες οργανώσεις που είναι αρμόδιες για τα θεμελιώδη δικαιώματα στην Ελλάδα».

⁸Τα μέσα ενημέρωσης και οι ΜΚΟ αναφέρουν και καταγγέλλουν βίαιες δράσεις της αστυνομίας, βλέπε μεταξύ άλλων <https://www.euronews.com/2021/10/20/greece-trial-begins-in-violent-death-of-lgbtq-activist> και παρακάτω στην έκθεση.

⁹<https://www.transparency.org/en/cpi/2021/index/grc>

Η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα το 2021 επισημαίνει ότι:

- η Ελλάδα έχει εκκινήσει μία στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς, το **Εθνικό Σχέδιο Δράσης για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (NACAP)**, ενώ παράλληλα βρισκόταν υπό κατάρτιση μία νέα στρατηγική για την καταπολέμηση της διαφθοράς για την περίοδο 2022-2025, η οποία εστιάζει σε τομείς και δραστηριότητες υψηλού κινδύνου.¹⁰
- το 2019 ίδρυσε μία ανεξάρτητη **Εθνική Αρχή Διαφάνειας** για την πρόληψη, τον εντοπισμό και την αντιμετώπιση της απάτης και της διαφθοράς στον δημόσιο τομέα και, υπό ορισμένες προϋποθέσεις, σε οντότητες του ιδιωτικού τομέα, έτσι ώστε να βελτιώσει τη συνεργασία και τον συντονισμό μεταξύ των διαφόρων ελεγκτικών φορέων και φορέων επιθεώρησης, και να επιβλέπει την υλοποίηση του σχεδίου. Έχει προσλάβει προσωπικό και είχε 390 υπαλλήλους (συμπεριλαμβανομένων 260 ερευνητών και ελεγκτών, 70 εμπειρογνομόνων και 60 μελών του υποστηρικτικού προσωπικού).
- Το αξίωμα του εισαγγελέα οικονομικού εγκλήματος απορρόφησε εκείνα των περιφερειακών εισαγγελέων διαφθοράς Αθήνας και Θεσσαλονίκης.

Η έκθεση της Επιτροπής επισημαίνει επίσης ότι:

- υπάρχουν ελλείψεις όσον αφορά την αποτελεσματικότητα της δράσης κατά της διαφθοράς υψηλού επιπέδου, καθώς η εισαγγελία έχει έλλειψη σε διοικητικό και επικουρικό δικαστικό προσωπικό και ανακριτές υψηλής ειδίκευσης, ενώ παρατηρείται «γενική απουσία ανάπτυξης ψηφιακών εργαλείων για τον εντοπισμό εξελιγμένων οικονομικών εγκλημάτων, καθώς και καθυστέρηση στην ανάπτυξή τους· και απουσία συστήματος διαχείρισης υποθέσεων».
- Μολονότι ορισμένες τροποποιήσεις του ορισμού της ενεργητικής δωροδοκίας που την υποβάθμισαν σε πλημμέλημα και μείωσαν τις κυρώσεις εν τέλει καταργήθηκαν, έπειτα από ανησυχίες που εξέφρασαν η GRECO και ο ΟΟΣΑ (Οργανισμός Οικονομικής Συνεργασίας και Ανάπτυξης), άλλες αλλαγές ενδεχομένως να είχαν επηρεάσει τις υποθέσεις διαφθοράς (όμως δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τον αριθμό και το είδος τους), και «το 2020 εφαρμόστηκε η

¹⁰ Το νέο Σχέδιο φαίνεται να έχει εγκριθεί, βλέπε <https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/22424be1-9cf2-4ac8-9cd4-831c2e8efe06>

αρχή της *lex mitior* («αναδρομική ισχύς ηπιότερου ποινικού νόμου») σε τουλάχιστον μία προβεβλημένη υπόθεση, στην οποία εμπλέκονταν πολιτικοί».

- μία **τροποποίηση του καθεστώτος ασυλίας των βουλευτών και των υπουργών** του 2019, που τέθηκε σε ισχύ το 2020, κατήργησε «την ειδική αποσβεστική προθεσμία, με αποτέλεσμα την άρση ορισμένων σημαντικών νομικών εμποδίων στη δίωξη της διαφθοράς σε υψηλό επίπεδο» και είχε ως αποτέλεσμα την παράταση του χρόνου παραγραφής για τις έρευνες κατά των εν λόγω υψηλόβαθμων αξιωματούχων και την άρση της ασυλίας για υποθέσεις διαφθοράς.

- Σύμφωνα με την έκθεση για το κράτος δικαίου, λαμβάνονταν νομοθετικά μέτρα για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου **δήλωσης της περιουσιακής κατάστασης** μέσω της κατάρτισης ενός νέου νόμου.

- Η **επαλήθευση και η δημοσίευση των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης για τους υπαλλήλους και τους βουλευτές** αντιμετωπίζει **προκλήσεις**, παρά την ελάχιστη πρόοδο, καθώς το σύστημα δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης κατανέμεται σε τέσσερα εποπτικά όργανα: την Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Βουλής, τη Μονάδα Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες, τη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας και την Εθνική Αρχή Διαφάνειας. Η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα παρέχει τις ακόλουθες σχετικές πληροφορίες, οι οποίες λόγω της σημασίας τους αναφέρονται εκτενώς:

*Οι έλεγχοι που διενεργήθηκαν το 2020 από την **Εθνική Αρχή Διαφάνειας**, η οποία είναι επίσης υπεύθυνη για τη δημοσιοποίηση περιουσιακών στοιχείων από δημόσιους υπαλλήλους, ελεγκτές και επιθεωρητές, αποκάλυψαν **αρκετές παραβάσεις**, ιδίως 15 περιπτώσεις μη δηλωθέντων εσόδων και δύο περιπτώσεις πιθανής σύγκρουσης συμφερόντων. Έχουν δημοσιευτεί τα διαθέσιμα στοιχεία αναφορικά με τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης βουλευτών, πολιτικών κομμάτων και μελών του δικαστικού σώματος. Η **Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Βουλής** είναι αρμόδια για τον έλεγχο των δηλώσεων περιουσιακής κατάστασης βουλευτών, πολιτικών κομμάτων και δικαστικών και εισαγγελικών λειτουργών. Η Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης*

υποστηρίζεται από Τμήμα Γραμματειακής Υποστήριξης (διεύθυνση με 21 υπαλλήλους), μεμονωμένους λογιστές και εισαγγελέα. Το Τμήμα Γραμματειακής Υποστήριξης της Επιτροπής Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης διαχειρίζεται ετήσιο φόρτο εργασίας αρκετών χιλιάδων δηλώσεων. Οι αρχές αναφέρουν ότι, στις αρχές του 2021, **εκκρεμούσαν προς έλεγχο ενώπιον της Επιτροπής Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης περίπου 20 000 δηλώσεις.** Η πρακτική δείχνει ότι **οι δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης δεν δημοσιεύονται σε μηχαναγνώσιμο μορφότυπο.** Τα πολιτικά κόμματα υποβάλλουν τις οικονομικές καταστάσεις τους στην Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης αναφέροντας το ποσό και την πηγή των εσόδων και εξόδων, συμπεριλαμβανομένων οικονομικών υποχρεώσεων ή χρεών. Κατόπιν ελέγχων, η Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης διαπίστωσε **οικονομικές παραβάσεις από 11 πολιτικά κόμματα.** Οι επαναλαμβανόμενες παραβάσεις αφορούν **κρατικές επιδοτήσεις που δεν δαπανώνται σωστά (δηλαδή όχι εγκαίρως ή για τον συγκεκριμένο σκοπό)** και **οι πληρωμές δεν πραγματοποιούνται από επίσημο τραπεζικό λογαριασμό ενός κόμματος.** Στα κόμματα για τα οποία διαπιστώθηκε **παραβίαση των διατάξεων για τη χρηματοδότηση επιβλήθηκε ανάλογη μείωση της κρατικής χρηματοδότησής τους.** Δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία σχετικά με τις δηλώσεις περιουσιακής κατάστασης μελών του δικαστικού σώματος. Η Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης δημοσιεύει την ετήσια έκθεσή της στο διαδίκτυο. **Η έκθεση που δημοσιεύεται δεν περιλαμβάνει πληροφορίες σχετικά με τα αποτελέσματα των ελέγχων που διενήργησε η Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης καθώς και σχετικά με τις παραβάσεις ή τις κυρώσεις που επιβλήθηκαν.**

- Τα μέτρα κατά της διαφθοράς για την αστυνομία και άλλες υπηρεσίες ασφάλειας βρίσκονται στα χέρια της Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων της Ελληνικής Αστυνομίας: η επιτροπή που ελέγχει τις υποβληθείσες δηλώσεις αποτελείται από 20 υπαλλήλους και έχει πολύ περιορισμένη ικανότητα (παρέχει επαλήθευση μόνο στο 15-20% των δηλώσεων που υποβάλλονται ετησίως). Η έκθεση της Επιτροπής επισημαίνει επίσης ότι **«Δεν υπάρχουν σαφή αργεία**

σχετικά με τον φόρτο εργασίας και την αποτελεσματικότητα της Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων. Ομοίως, δεν υπάρχουν στοιχεία που να αποδεικνύουν ότι παρέχεται ειδική κατάρτιση σχετική με την καταπολέμηση της διαφθοράς ή εκπαίδευση με σκοπό την ευαισθητοποίηση στους υπαλλήλους που υπάγονται στη Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων.»

- Σχετικά με την άσκηση πίεσης ή επιρροής από ομάδες συμφερόντων (**lobbying**), η Εθνική Αρχή Διαφάνειας και το Υπουργείο Εσωτερικών έχουν καταρτίσει έναν νόμο για τη θέσπιση κανόνων και ενός δημόσια διαθέσιμου μητρώου των εκπροσώπων ομάδων συμφερόντων και των δραστηριοτήτων άσκησης πίεσης ή επιρροής από ομάδες συμφερόντων, το οποίο βρισκόταν υπό δημόσια διαβούλευση.

- Σχετικά με τους **μάρτυρες δημοσίου συμφέροντος**, επρόκειτο να καταρτιστεί νομοθεσία από μια επιτροπή αποτελούμενη από έναν δικαστή, δικηγόρους, καθηγητές νομικής, την Εθνική Αρχή Διαφάνειας, το Υπουργείο Δικαιοσύνης και το Υπουργείο Εσωτερικών, η οποία είχε συσταθεί από την κυβέρνηση για να αναβαθμίσει την υφιστάμενη προστασία των μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος που προβλέπεται στο διοικητικό δίκαιο με σκοπό την προστασία δημοσίων υπαλλήλων από αντίποινα, καθώς και στο ποινικό δίκαιο με σκοπό την προστασία των «μαρτύρων δημοσίου συμφέροντος» σε ποινικές υποθέσεις.

Τα ΜΜΕ ανέφεραν πρόσφατα ότι στις 28 Ιανουαρίου 2022 η Επιτροπή απηύθυνε προειδοποιητική επιστολή στην Ελλάδα για τη μη κοινοποίηση των μέτρων που ελήφθησαν για τη μεταφορά της οδηγίας στο εσωτερικό δίκαιο ως την προθεσμία της 17^{ης} Δεκεμβρίου 2021, καθώς η οδηγία δεν έχει τεθεί ακόμα σε εφαρμογή.¹¹

- Οι διαδικασίες σύναψης δημοσίων συμβάσεων τροποποιήθηκαν στο πλαίσιο της πανδημίας COVID-19, και το 2020 η Εθνική Αρχή Διαφάνειας διενήργησε 10.678 ελέγχους, επέβαλε πρόστιμα ύψους 954.950 EUR και ανέστειλε τη δραστηριότητα 109 επιχειρηματικών παραγόντων.

2.2.2. Πρόσφατες εκθέσεις της GRECO και συστάσεις

¹¹ <https://www.euractiv.com/section/media4eu/news/greece-under-eu-pressure-to-transpose-whistleblower-directive/> , βλέπε επίσης <https://vouliwatch.gr/actions/article/oecd-whistleblowers>

Στις 3 Μαρτίου 2022, η GRECO δημοσίευσε την Έκθεση Αξιολόγησης για την Ελλάδα στο πλαίσιο του Πέμπτου Κύκλου Αξιολόγησης, εστιάζοντας στην «**Πρόληψη διαφθοράς και προώθηση της ακεραιότητας σε κεντρικές κυβερνήσεις (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα) και φορείς επιβολής νόμου**».¹²

Η έκθεση επισημαίνει και χαιρετίζει μία σειρά βελτιώσεων σε επίπεδο νομοθεσίας, τακτικής και οργάνωσης, μεταξύ άλλων και σε σχέση με τις ασυλίες και την άσκηση πίεσης από ομάδες συμφερόντων (παρόμοια με όσα επισημαίνονται παραπάνω στην έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου). Επισημαίνει στη συνέχεια ότι «Μεγαλύτερη σαφήνεια απαιτείται σχετικά με την κατάσταση των πολιτικών συμβούλων και του εφαρμόσιμου πλαισίου καταπολέμησης διαφθοράς από την άποψή τους, έτσι ώστε να υπόκεινται σε υψηλά πρότυπα ακεραιότητας». Επιπλέον, αναφέρει ότι «η κατάλληλη εφαρμογή πρόσβασης σε πληροφορίες έπειτα από αίτημα παραμένει εξαιρετική πρόκληση. Παρόμοια, πρόσθετες προσπάθειες απαιτούνται για την καλύτερη παροχή ουσιαστικής δέσμευσης του ενδιαφερόμενου μέρους σε πρώιμα στάδια των διαδικασιών λήψης απόφασης και για τον εντοπισμό εξωτερικών παρεμβάσεων.» Επισημαίνονται οι προσπάθειες για τη θέσπιση κωδίκων δεοντολογίας σε φορείς του δημόσιου τομέα και ακέριους δημόσιους υπουργούς σε συγκεκριμένα υπουργεία, «Πρόσθετες προσπάθειες μπορεί να ληφθούν για την προώθηση και ενημέρωση σχετικά με θέματα ηθικής και ακεραιότητας μεταξύ» των ατόμων στους οποίους έχουν ανατεθεί υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα σε κεντρικό επίπεδο. «Περισσότερα μπορούν να γίνουν για τον εξορθολογισμό του υπάρχοντος συστήματος, μεγιστοποίηση των συνεργειών και αύξηση της ανταλλαγής πληροφοριών με την καλύτερη δυνατόν πρακτική και με διδάγματα» από τους διάφορους φορείς που είναι επιφορτισμένοι με την επίβλεψη της οικονομικής δημοσιοποίησης, όπως αναφέρει η GRECO.

Σχετικά με την **αστυνομία**, η GRECO αναφέρει ότι «Υπάρχει κάποιο περιθώριο για περαιτέρω προαγωγή στο μέτωπο της καταπολέμησης διαφθοράς. Πιο συγκεκριμένα δεν υπάρχει πολιτική ειδικά για την καταπολέμηση της διαφθοράς για την αστυνομία και το Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς (NACAP) επί του παρόντος δεν περιλαμβάνει ειδικά μέτρα που να έχουν άμεσο στόχο την αστυνομία (αν και αναμένεται το μελλοντικό Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο για την Καταπολέμηση

¹²<https://rm.coe.int/-greco-89-29-3-2021-/1680a5ad1d>

της Διαφθοράς για το 2022-2025 να περιλαμβάνει μερικά μέτρα ειδικά στοχευμένα για την αστυνομία, ιδιαίτερα για το πειθαρχικό σύστημα αυτής). Μία πιο προληπτική προσέγγιση θα πρέπει να αναπτυχθεί. Οι τομείς προτεραιότητας για βελτίωση αναφέρονται στις εργασιακές συνθήκες των αστυνομικών, κυρίως, μέσω της καθιέρωσης αναγνωρισμένου μελλοντοστραφούς σχεδίου / προγράμματος βάρδιας, καθώς και της αποτελεσματικής αποζημίωσης υπερωριών. Η αναλογία αστυνομικών - γυναικών είναι χαμηλή (14%), καλώντας έτσι για πιο στοχευμένα μέτρα. Διαδικασίες αξιολόγησης και επαναξιολόγησης επίσης χρειάζεται να αναβαθμιστούν.»

Σχετικά με την αστυνομία, επίσης, η GRECO επισημαίνει ότι «Η αστυνομία έχει Κώδικα Δεοντολογίας από το 2004 αλλά πρόσθετες προσπάθειες θα πρέπει να ακολουθήσουν για να παρέχουν στους αστυνομικούς πιο στοχευμένες ευκαιρίες ευαισθητοποίησης σχετικά με υποχρεώσεις συμπεριφοράς, καθώς και ειδική εμπιστευτική παροχή συμβουλών. Σχετικά με δευτερεύουσες δραστηριότητες δεν έχει θεμελιωθεί ακόμα μία ενιαία πολιτική στον τομέα αυτό, και χρειάζεται να είναι ξεκάθαρη, ρεαλιστική, πρακτική και αποτελεσματική. Κατά την επισκόπηση εάν το σύστημα είναι κατάλληλο για τον σκοπό, προσοχή θα πρέπει να δοθεί σε κινήσεις αστυνομικών στον ιδιωτικό τομέα έπειτα από την αποχώρηση από τον οργανισμό. Το πλαίσιο για επίβλεψη και απόδοση ευθύνης πρέπει επίσης να ενδυναμωθεί. Πρόσθετες διασφαλίσεις απαιτούνται για την εγγύηση της αντικειμενικότητας ανάκρισης και την αμεροληψία του ανακριτικού σώματος και για την διασφάλιση ότι αντιμετωπίζονται ως τέτοια από το δημόσιο όσον αφορά την επαρκή διαφάνεια. Τέλος, ειδικά μέτρα προτείνονται για την ενίσχυση της προστασίας των πληροφοριοδοτών.»

Στο τέλος της έκθεσης παρατίθεται μία σειρά συστάσεων.¹³ Η εφαρμογή των συστάσεων που απευθύνονται στην Ελλάδα θα εξεταστεί από την GRECO το 2023 μέσω της διαδικασίας συμμόρφωσης.

Στις 3 Μαρτίου 2022, η GRECO δημοσίευσε επίσης τη [Δεύτερη Έκθεση Παρακολούθησης της Έκθεσης Ad Hoc](#) για την Ελλάδα¹⁴, η οποία αποτελεί τμήμα της «διαδικασίας με βάση τον Κανονισμό 34» της GRECO, η οποία ενδέχεται να ενεργοποιηθεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις, όπως όταν νομοθετικές μεταρρυθμίσεις στα κράτη μέλη αντιβαίνουν στα πρότυπα καταπολέμησης της διαφθοράς του Συμβουλίου της

¹³βλέπε σ. 101-103 στο <https://rm.coe.int/-greco-89-29-3-2021-/1680a5ad1d>

¹⁴<https://rm.coe.int/-ad-hoc-/1680a5ad1e>

Ευρώπης. Αυτή η διαδικασία ad hoc ενεργοποιήθηκε μέσω τροποποιήσεων της ποινικής νομοθεσίας της Ελλάδας, οι οποίες υποβάθμισαν το αδίκημα της δωροδοκίας δημοσίων λειτουργών από «κακούργημα» σε «πλημμέλημα» και μετρίασαν τις κυρώσεις για τα εν λόγω αδικήματα, σε αντίθεση με τις απαιτήσεις της σύμβασης ποινικού δικαίου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διαφθορά.

Η έκθεση του 2022 «καταλήγει ότι **τρεις από τις τέσσερις συστάσεις που περιέχονται στην Έκθεση Ad Hoc έχουν τώρα αντιμετωπιστεί με ικανοποιητικό τρόπο. Η σύσταση που παραμένει έχει εφαρμοστεί μερικώς**» και κλείνει τη διαδικασία με βάση τον Κανονισμό 34 σε σχέση με την Ελλάδα: η GRECO χαιρετίζει το γεγονός ότι ενδυναμώνονται τα νομοθετικά μέτρα που λαμβάνονται για τη διασφάλιση κυρώσεων για ενεργητική δωροδοκία δημοσίων λειτουργών και ότι δεν μπορεί πλέον ο εισαγγελέας να απέχει από την δίωξη για το αδίκημα αυτό. Η GRECO «είναι ικανοποιημένη που το εύρος των αλλοδαπών δημοσίων λειτουργών που καλύπτονται από το αδίκημα της παθητικής δωροδοκίας έχει διευρυνθεί, αλλά σημειώνει ότι την ίδια στιγμή φαίνεται αμφίβολο σε ποιο βαθμό αυτό το αδίκημα θα καλύπτει αλλοδαπούς δικαστές, ενόρκους και διαιτητές.»

3. ΕΣΤΙΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΜΜΕ, ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΕΚΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ

3.1. Γενικές πληροφορίες και εκθέσεις από το παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα ΜΜΕ, τις ΜΚΟ και ενώσεις

Η δολοφονία του δημοσιογράφου **Γιώργου Καραϊβάζ**, οι απειλές θανάτου κατά του δημοσιογράφου **Κώστα Βαξεβάνη**, οι αποκαλύψεις σχετικά με την κρυφή παρακολούθηση των δημοσιογράφων **Σταύρου Μαλιχούδη** και **Θανάση Κουκάκη** (με το κατασκοπευτικό λογισμικό Predator), η αντιμετώπιση των δημοσιογράφων που ασχολούνται με το **μεταναστευτικό** και κάνουν ρεπορτάζ στις **διαδηλώσεις**, η **πολιτική επιρροή** που ασκεί η κυβέρνηση στα ΜΜΕ, καθώς και άλλα στοιχεία που περιγράφονται σε αυτό το κεφάλαιο, έχουν ωθήσει εθνικές και διεθνείς ενώσεις δημοσιογράφων και ΜΚΟ να **εκφράσουν σοβαρές ανησυχίες σχετικά με την κατάσταση της ελευθερίας των ΜΜΕ και της ασφάλειας των δημοσιογράφων στην Ελλάδα.**

Μολονότι το **Σύνταγμα της Ελλάδας** και η νομοθεσία περί ΜΜΕ που μεταφέρει την αναθεωρημένη οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων (AVMSD) προστατεύουν την ελευθερία έκφρασης, η Ελλάδα κατατάσσεται στην **70^η θέση** μεταξύ 180 χωρών που βρίσκονται υπό παρακολούθηση από τον **Παγκόσμιο Δείκτη Ελευθερίας του Τύπου** το 2021 των Δημοσιογράφων χωρίς Σύνορα, **5 θέσεις χαμηλότερα** σε σύγκριση με το 2020, όταν βρισκόταν στην 65^η θέση. Κατατάσσεται στην 24^η θέση μεταξύ των κρατών μελών της ΕΕ (4^η χειρότερη θέση στην ΕΕ).

Το **Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης** το 2021 αναφέρει σχετικά με την Ελλάδα ότι:

Το επίπεδο του κινδύνου εμφανίζεται ως μέτριο σε όλους τους θεματικούς άξονες του Παρατηρητηρίου. Ο χαμηλότερος βαθμός κινδύνου για την πολυφωνία στην Ελλάδα εντοπίζεται στον θεματικό άξονα της Θεμελιώδους Προστασίας και ο υψηλότερος καταγράφεται στον άξονα της Πολυφωνίας στην Αγορά των Μέσων Ενημέρωσης. Για τους θεματικούς άξονες της Πολιτικής Ανεξαρτησίας και της Κοινωνικής Συμπερίληψης, το επίπεδο κινδύνου βρίσκεται στο 57% και στο 63% αντίστοιχα. ...Ορισμένοι επιμέρους δείκτες εντός των θεματικών αξόνων της Πολυφωνίας στην Αγορά των Μέσων Ενημέρωσης, της Πολιτικής Ανεξαρτησίας και της Κοινωνικής

Συμπερίληψης εμφανίζουν υψηλό βαθμό κινδύνου. Πιο συγκεκριμένα, το *επίπεδο του κινδύνου* αξιολογείται ως *υψηλό* στους δείκτες: «*Συγκέντρωση διαδικτυακών πλατφόρμων και εφαρμογή του δικαίου ανταγωνισμού*», «*βιωσιμότητα των μέσων ενημέρωσης*» «*επιρροή της ιδιοκτησίας και των εμπορικών συμφερόντων στη σύνταξη περιεχομένου*», «*ανεξαρτησία των μέσων από πολιτικές επιρροές*», «*συντακτική ανεξαρτησία*», «*ανεξαρτησία των δημόσιων ραδιοτηλεοπτικών μέσων*», «*πρόσβαση μειονοτικών ομάδων στα μέσα ενημέρωσης*» και «*πρόσβαση των γυναικών στα μέσα ενημέρωσης*».¹⁵

Η ίδια έκθεση, στα συμπεράσματα, επισημαίνει ότι:

Σύμφωνα με τα ευρήματα του Παρατηρητηρίου, σε όλους τους υπό διερεύνηση θεματικούς άξονες υφίστανται προκλήσεις για την πολυφωνία.

Στον θεματικό άξονα της Θεμελιώδους Προστασίας, τα αποτελέσματα της μελέτης καταδεικνύουν μία σειρά ζητημάτων που ενέχουν κινδύνους για την πολυφωνία: ποινικοποίηση της δυσφήμισης, ανεπαρκής προστασία σε περιπτώσεις παραβίασης της ελευθερίας της έκφρασης κατόπιν προσφυγής στην ελληνική δικαιοσύνη, επιδείνωση των εργασιακών συνθηκών άσκησης του δημοσιογραφικού επαγγέλματος και έλλειψη αποτελεσματικών μηχανισμών για την τήρηση και την προαγωγή των αρχών της δημοσιογραφικής δεοντολογίας. Η αντιμετώπιση των ζητημάτων αυτών κρίνεται αναγκαία.

Στον θεματικό άξονα της Πολυφωνίας στην Αγορά των Μέσων Ενημέρωσης, προβληματισμό προκαλεί η έλλειψη διαθέσιμων στοιχείων για μία σειρά θεμάτων, όπως για παράδειγμα η συγκέντρωση της ιδιοκτησίας των μέσων ενημέρωσης (σε επιμέρους αγορές και στην αγορά των μέσων ενημέρωσης ως ενιαία αγορά) ή τα επίπεδα απασχόλησης και αμοιβών των δημοσιογράφων και το πώς αυτά επηρεάστηκαν από την πανδημία. Το ζήτημα χρήζει άμεσης αντιμετώπισης. Υπάρχει επίσης ανάγκη να ενισχυθεί η διαφάνεια ως προς το καθεστώς ιδιοκτησίας των

¹⁵ βλέπε https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2021/10/Greece_2021-MPM-report.pdf. Η έκθεση επισημαίνει επίσης ότι «Το επίπεδο του κινδύνου είναι μέτριο σε όλους τους δείκτες που ανήκουν στον θεματικό άξονα της Θεμελιώδους Προστασίας, καθώς και σε κάποιους δείκτες που σχετίζονται με τον μηχανισμό της ΕΕ για το Κράτος Δικαίου (π.χ. τους δείκτες για την «προστασία του δημοσιογραφικού επαγγέλματος», την «ανεξαρτησία και αποτελεσματικότητα της ρυθμιστικής αρχής των μέσων ενημέρωσης» και τη «διαφάνεια του ιδιοκτησιακού καθεστώτος των μέσων ενημέρωσης.»). Χαμηλό προσδιορίζεται το επίπεδο του κινδύνου στον δείκτη «διαχείριση κρατικών πόρων και μέτρα ενίσχυσης», ο οποίος περιλαμβάνεται στον θεματικό άξονα της Πολιτικής Ανεξαρτησίας.»

μέσων ενημέρωσης μέσω της υιοθέτησης μέτρων που διασφαλίζουν τη συστηματική δημοσιοποίηση επικαιροποιημένων στοιχείων. Επιπλέον, τα αποτελέσματα του Παρατηρητηρίου καθιστούν σαφή την ανάγκη προσαρμογής του νομοθετικού πλαισίου και της εφαρμογής του στις τεχνολογικές εξελίξεις και στις ιδιαιτερότητες του ψηφιακού οικοσυστήματος ενημέρωσης.

Στον θεματικό άξονα της Πολιτικής Ανεξαρτησίας, καίριο ζήτημα παραμένει η ελλιπής θωράκιση της ανεξαρτησίας της EPT και του ANMA από πολιτικές-κυβερνητικές παρεμβάσεις. Θα πρέπει, ωστόσο, να τονισθεί ότι ούτε η ανεξαρτησία των ιδιωτικών μέσων ενημέρωσης από την πολιτική εξουσία είναι επαρκώς εξασφαλισμένη. Τα ίδια τα μέσα ενημέρωσης δεν έχουν υιοθετήσει πρακτικές (συλλογικής ή εξατομικευμένης) αυτορρύθμισης με στόχο την προάσπιση της συντακτικής τους ανεξαρτησίας. Επίσης, αν και η κατανομή της διαφημιστικής δαπάνης του Δημοσίου διέπεται από συγκεκριμένους κανόνες με στόχο την αποφυγή τυχόν διακριτικής μεταχείρισης, το ενδεχόμενο χρήσης της κατανομής για την άσκηση πολιτικής επιρροής δεν μπορεί να αποκλειστεί, εφόσον τα δημοσιοποιούμενα στοιχεία που αφορούν στα χορηγούμενα ποσά και στους δικαιούχους είναι αποσπασματικά. Είναι καιρός να αντιμετωπιστούν τα ζητήματα αυτά που πλέον χρονίζουν.

Τέλος, όσον αφορά στην Κοινωνική Συμπερίληψη, κρίνεται αναγκαία η λήψη μέτρων με στόχο την καταπολέμηση των έμφυλων στερεοτύπων στα δελτία ειδήσεων. Έμφαση θα πρέπει να δοθεί και στην ενίσχυση της πολυφωνίας στο ψηφιακό περιβάλλον. Προς αυτή την κατεύθυνση δύναται, για παράδειγμα, να συμβάλει η συστηματική συλλογή στοιχείων αλλά και η λήψη πρωτοβουλιών με στόχο την ψηφιακή συμπερίληψη και τη διασφάλιση του σεβασμού της ελευθερίας της έκφρασης. Η αξιοποίηση των δυνατοτήτων που προσφέρει η τεχνολογία για την ενίσχυση της προσβασιμότητας των μέσων στα άτομα με αναπηρίες κρίνεται επίσης σκόπιμη.

Η πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων έχει για το 2022 έξι ενεργές ειδοποιήσεις και για το 2021 14 ενεργές ειδοποιήσεις με 4 απαντήσεις και 0 επιλυθείσες

ειδοποιήσεις, με έναν δημοσιογράφο νεκρό, τον Γιώργο Καραϊβάζ. Αυτές παρατίθενται στη συνέχεια της έρευνας.¹⁶

Ο τίτλος του κεφαλαίου για την Ελλάδα της έκθεσης του 2021 των **Δημοσιογράφων χωρίς Σύνορα (ΔΧΣ)** είναι ο εξής: «Επικίνδυνο κοκτέιλ για την ελευθερία του τύπου». Το ΔΧΣ αναφέρει:

Η ελευθερία του Τύπου υπέφερε στην Ελλάδα το 2020. Η συντηρητική κυβέρνηση με ηγέτη τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη χορήγησε γενναιόδωρες φορολογικές εκπτώσεις στη διαφήμιση για τα μέσα ενημέρωσης αλλά επεδίωξε, άμεσα ή έμμεσα, να ελέγξει στενά τη ροή των πληροφοριών στο πλαίσιο των προσπαθειών της να αντιμετωπίσει τόσο την πανδημία του κορωνοϊού όσο και την προσφυγική κρίση. Τα ερευνητικά μέσα ενημέρωσης και τα μέσα ενημέρωσης που είναι επικριτικά με την κυβέρνηση είτε παραλείφθηκαν είτε έλαβαν ένα δυσανάλογα μικρό μερίδιο της διαφήμισης που προέκυψε από μία αμφιλεγόμενη εκστρατεία δημόσιας ενημέρωσης ύψους 20 εκατομμυρίων ευρώ για τον ιό. Οι δημοσιογράφοι έπρεπε να λάβουν την άδεια της κυβέρνησης προτού να κάνουν ρεπορτάζ στα νοσοκομεία, ενώ το υπουργείο υγείας απαγόρευσε στο ιατρικό προσωπικό να μιλάει στα μέσα ενημέρωσης. Τον Φεβρουάριο του 2021, τα κρατικά τηλεοπτικά κανάλια έλαβαν την οδηγία να μην μεταδώσουν βίντεο που κυκλοφορούσαν στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης, τα οποία έδειχναν τον πρωθυπουργό να παραβαίνει τους κανόνες σχετικά με το lockdown. Η αστυνομία κατέφυγε σε βία και αυθαίρετες απαγορεύσεις για να εμποδίσει τη μετάδοση της προσφυγικής κρίσης στα νησιά. Στη Λέσβο, οι δημοσιογράφοι αποτράπηκαν από τη μετάδοση των συνεπειών της πυρκαγιάς στον καταυλισμό προσφύγων στην πόλη της Μόριας, ενώ μία ομάδα Γερμανών ελεύθερων δημοσιογράφων συνελήφθη για σύντομο χρονικό διάστημα ενώ προσπαθούσε να μεταδώσει την άφιξη νέων προσφύγων. Στη Σάμο, ένα γερμανικό συνεργείο ταινιών ντοκιμαντέρ συνελήφθη χωρίς κατηγορία και υπέστη κακομεταχείριση από την αστυνομία. Το ελληνικό κρατικό τηλεοπτικό κανάλι, το οποίο ελέγχεται άμεσα από τον πρωθυπουργό, παρότι το ανώτατο δικαστήριο το έκρινε αντισυνταγματικό, και πλέον βρίσκεται υπό την εποπτεία του αναπληρωτή

¹⁶<https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709522>

υπουργού του πρωθυπουργού, άσκησε **λογοκρισία σε αναφορές για τα νέα καταλύματα προσφύγων**. Στην Αθήνα, η αστυνομία παρεμπόδισε φωτορεπόρτερ να μεταδώσουν μια επετειακή εκδήλωση στα τέλη του 2020 και επιτέθηκε σε έναν δημοσιογράφο για υποτιθέμενη παράβαση των κανόνων Covid-19, **συλλαμβάνοντάς τον** για σύντομο χρονικό διάστημα. Υπάρχουν **ανησυχίες σχετικά με τους νέους κανόνες για την αστυνόμευση διαδηλώσεων**, διότι καθορίζει συγκεκριμένες περιοχές για τον Τύπο. Τον Απρίλιο του 2021, η κοινότητα των Ελλήνων δημοσιογράφων συγκλονίστηκε από τη **δολοφονία** του δημοσιογράφου που ειδικευόταν σε θέματα εγκληματικότητας, του **Γιώργου Καραϊβάζ**.¹⁷

Στα τέλη Μαρτίου, ο **Μηχανισμός Ταχείας Αντίδρασης για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης (MFRR)** δημοσίευσε μία έκθεση με τίτλο **«Χειραγωγώντας το μήνυμα: Προκλήσεις για την ανεξάρτητη δημοσιογραφία στην Ελλάδα»**,¹⁸ έπειτα από μία σειρά διαδικτυακών συναντήσεων με τους ενδιαφερόμενους τον Δεκέμβριο του 2021. Η έκθεση τονίζει ότι «τα προβλήματα ως προς την ανεξαρτησία των μέσων ενημέρωσης και την ασφάλεια των δημοσιογράφων είναι συστημικά στην Ελλάδα» και ότι «αν και τα προβλήματα που εξετάζονται σε αυτήν την έκθεση δεν είναι αποκλειστικά ελληνικά, η έντασή τους είναι εξαιρετικά προβληματική και την διαφοροποιεί από τα περισσότερα άλλα κράτη μέλη της ΕΕ». Προσθέτει, επίσης, ότι «οι ειδήσεις που είναι άβολες ή μη κολακευτικές για την κυβέρνηση, μερικές από τις οποίες περιλαμβάνουν ειδήσεις για σοβαρές παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δεν αναφέρονται σε πολλά από τα ΜΜΕ, δημιουργώντας έτσι ένα σοβαρό εμπόδιο στην πρόσβαση του κοινού σε πληροφορίες σχετικά με τα τρέχοντα θέματα, με αποτέλεσμα να επηρεάζεται η ενημερωμένη συμμετοχή τους στη δημοκρατική διαδικασία. Η τρέχουσα κατάσταση μπορεί να γίνει κατανοητή μόνο με μια πιο σφαιρική εικόνα, η οποία συμπεριλαμβάνει τον μακροχρόνιο αντίκτυπο της οικονομικής κρίσης, των προϋπαρχόντων προβλημάτων με την νομοθεσία αλλά και τη λογοδοσία των οργάνων επιβολής του νόμου. Κατά μια έννοια, λίγα από τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι δημοσιογράφοι στην Ελλάδα είναι καινούργια. Ωστόσο, η κρίση έχει γίνει βαθύτερη ως αποτέλεσμα της εμμονής της κυβέρνησης της Νέας Δημοκρατίας να ελέγχει το μήνυμα, όπως ακούσαμε ξανά και ξανά κατά τη

¹⁷<https://rsf.org/en/country/greece>

¹⁸<https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/03/Greece-mission-report-MFRR.pdf>

διάρκεια αυτής της διερευνητικής αποστολής.» Η έκθεση τονίζει ιδίως ότι: 1) υπάρχουν «σημαντικά προβλήματα» στην Ελλάδα ως προς την ασφάλεια των δημοσιογράφων, όπως αποδεικνύεται από τη δολοφονία του Γιώργου Καραϊβάζ και τις απειλές για τη ζωή του Κώστα Βαξεβάνη· 2) η κυβερνητική πολιτική για τα μέσα ενημέρωσης και τους δημοσιογράφους αποσκοπεί στην υποβάθμιση των επικριτικών και διαφωνούντων φωνών, 3) η δημοσιογραφική έρευνα για το μεταναστευτικό αντιμετωπίζεται με παραβιάσεις των ελευθεριών του Τύπου, 4) ενώ παράλληλα η δημοσιογραφική κάλυψη διαδηλώσεων ενέχει κινδύνους λόγω των επιθέσεων από τα όργανα επιβολής του νόμου και τους διαδηλωτές, 5) οι δημοσιογράφοι αντιμετωπίζουν νομικές απειλές και SLAPPS (περαιτέρω λεπτομέρειες ακολουθούν παρακάτω). Η έκθεση κάνει, επίσης, συστάσεις προς τις ελληνικές αρχές και τα θεσμικά όργανα της ΕΕ και άλλα κράτη μέλη της ΕΕ.

3.2. Διαφάνεια της ιδιοκτησίας, της συγκέντρωσης και της πολυφωνίας των μέσων ενημέρωσης

Σύμφωνα με την έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου το 2021, εισήχθη νέα νομοθεσία με στόχο την **ενίσχυση της διαφάνειας** των μέσων ενημέρωσης, καθώς επίσης και της δημόσιας διαθεσιμότητας των πληροφοριών σχετικά με την ιδιοκτησία τους: οι πάροχοι υπηρεσιών μέσων επικοινωνίας, γραμμικών ή μη γραμμικών, συνδρομητικών ή ελεύθερης λήψης, πλέον είναι υποχρεωμένοι να **καταχωρούν** στο μητρώο επιχειρήσεων του ΕΣΡ την επωνυμία του παρόχου, την καταστατική έδρα του, τα στοιχεία των νόμιμων εκπροσώπων του, πλήρη στοιχεία επικοινωνίας και πληροφορίες για το καθεστώς ιδιοκτησίας του.

Ωστόσο, η Επιτροπή αναφέρει ανησυχίες για «την έλλειψη συστηματικής δημοσιοποίησης προς το κοινό πληροφοριών σχετικά με τους δικαιούχους από τα ειδησεογραφικά μέσα μαζικής επικοινωνίας.»

Η ετήσια έκθεση για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα αναφέρει ακόμη ότι «Η νομοθεσία για τα μέσα μαζικής επικοινωνίας περιέχει διασφαλίσεις έναντι της υψηλής **οριζόντιας συγκέντρωσης** στις αγορές «πληροφοριών» (τηλεόραση, ραδιόφωνο, εφημερίδες και περιοδικά) και της **διασταυρούμενης** συγκέντρωσης μεταξύ μέσων μαζικής επικοινωνίας.»

Σύμφωνα με την Επιτροπή, ο νόμος που μεταφέρει στην εθνική νομοθεσία την αναθεωρημένη οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων ενισχύει την ανεξαρτησία του **Εθνικού Συμβουλίου Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ)** από την κυβέρνηση και άλλους κρατικούς φορείς. Εντούτοις, η Επιτροπή επισημαίνει ότι εξακολουθούν να υπάρχουν ανησυχίες σχετικά με τους οικονομικούς πόρους που διατίθενται στο ΕΣΡ.

Παρόλα αυτά, σύμφωνα με την έκθεση για την Ελλάδα του **Μηχανισμού Ταχείας Αντίδρασης για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης**, το τοπίο των μέσων ενημέρωσης είναι πολωμένο και κατακερματισμένο και «Με τη σημερινή κυβέρνηση, αυτή η κυριαρχία των μέσων ενημέρωσης από επιχειρηματικά συμφέροντα αποτελεί μεγαλύτερο πρόβλημα για την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης και την επαγγελματική δημοσιογραφία απ' ό,τι στο παρελθόν, καθώς τα συμφέροντα των ιδιοκτητών και οι πολιτικές της κυβέρνησης συχνά εναρμονίζονται, καθιστώντας δύσκολη την εύρεση ισχυρών αντιπολιτευόμενων φωνών σε αυτά τα μέσα ενημέρωσης. Αυτή η διασταυρούμενη ιδιοκτησία ολιγαρχών σε τομείς που συνδέονται με δημόσιους διαγωνισμούς έχει αυξήσει τον κίνδυνο παρεμβάσεων στην ανεξάρτητη δημοσιογραφία. Ως αποτέλεσμα, η πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης στην Ελλάδα είναι ασθενής και αυτό το τμήμα του οικοσυστήματος των μέσων ενημέρωσης χαρακτηρίζεται από μία εκτενώς φιλοκυβερνητική αφήγηση.»¹⁹

Η έκθεση του MFRR αναφέρει, επίσης, την «έλλειψη ανεξαρτησίας των δημόσιων μέσων ενημέρωσης».

Πρόσφατα, τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν έναν νέο νόμο που εξουσιοδοτεί το ΕΣΡ να επιβάλλει επαναλαμβανόμενα διοικητικά πρόστιμα σε εφημερίδες για συκοφαντία, γεγονός που έχει εγείρει ανησυχίες μεταξύ των σωματείων δημοσιογράφων.²⁰

3.3. Πολιτικές παρεμβάσεις, παρακολούθηση από την υπηρεσία πληροφοριών και το κατασκοπευτικό λογισμικό Predator

¹⁹<https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/03/Greece-mission-report-MFRR.pdf>

²⁰<https://www.aljazeera.com/opinions/2022/4/23/greece-media-freedom-under-assault>

Η έκθεση του **Μηχανισμού Ταχείας Αντίδρασης για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης** επιβεβαιώνει ότι η συστημική κρίση που επηρεάζει την ελευθερία του Τύπου στην Ελλάδα επιδεινώνεται από τις προσπάθειες της κυβέρνησης να «χειραγωγήσει το μήνυμα» και να ελαχιστοποιήσει τις φωνές όσων την επικρίνουν ή διαφωνούν, με τα μέσα ενημέρωσης και τους δημοσιογράφους που ανήκουν στην αντιπολίτευση ή τηρούν ουδέτερη στάση να «ξεχωρίζονται από την κυβέρνηση και να αντιμετωπίζουν άνιση μεταχείριση που υπονομεύει τη δημοσιογραφική τους δραστηριότητα». Σύμφωνα με τον MFRR, υπάρχει «έλλειψη διαφάνειας σχετικά με την κατανομή της κρατικής διαφήμισης και τη διανομή της με βάση καθιερωμένες κομματικές γραμμές». Η έκθεση σχολιάζει επίσης ότι το «ασφυκτικό κλίμα για την ανεξάρτητη δημοσιογραφία στην Ελλάδα είναι πηγή αυξανόμενης ανησυχίας για το Media Freedom Rapid Response... η εικόνα ενός τοπίου στο οποίο είναι δύσκολο για τους δημοσιογράφους να ερευνήσουν θέματα δημοσίου συμφέροντος, να ζητήσουν από την κυβέρνηση να λογοδοτήσει για τις πράξεις της και να εργαστούν με ασφάλεια και ανεμπόδιστοι από αδικαιολόγητες πιέσεις και παρεμβάσεις.»

Η κατηγορία για πολιτικές παρεμβάσεις σε δημοσιογράφους και μέσα ενημέρωσης ενισχύεται επιπλέον από τις πρόσφατες αποκαλύψεις για την παρακολούθηση των δημοσιογράφων, μεταξύ άλλων και μέσω κατασκοπευτικού λογισμικού.

Σύμφωνα με μία δικανική έκθεση του Citizens Lab, ένα κατασκοπευτικό λογισμικό παρόμοιο με το Pegasus που ονομάζεται **Predator** (το οποίο δημιουργήθηκε αρχικά από την εταιρεία **Cytrox** της Βόρειας Μακεδονίας) πιθανολογείται πως χρησιμοποιείται από τις ελληνικές αρχές (όπως επίσης και στην Αρμενία, την Αίγυπτο, την Ινδονησία, τη Μαδαγασκάρη, το Ομάν, τη Σαουδική Αραβία και τη Σερβία).²¹

Ήδη από τον Νοέμβριο του 2021, τα μέσα ενημέρωσης ανέφεραν ότι ο **Σταύρος Μαλιχούδης**, δημοσιογράφος που ασχολείται με το θέμα του μεταναστευτικού, βρισκόταν υπό παρακολούθηση.²²

²¹ <https://citizenlab.ca/2021/12/pegasus-vs-predator-dissidents-doubly-infected-iphone-reveals-cytrox-mercenary-spyware/>

²² <https://ipi.media/greece-journalist-thanasios-koukakis-surveilled-for-10-weeks-with-powerful-new-spyware-tool/> και <https://www.investigate-europe.eu/en/2021/stavros-malichudis-journalist-being-watched-by-the-greek-secret-service-press-freedom/> και <https://balkaninsight.com/2021/11/16/greek-state-spies-on-journalists-lawyers-civil-servants-report/>

Αλλά και πιο πρόσφατα, γνωστοποιήθηκε ότι ένας Έλληνας δημοσιογράφος, ο **Θανάσης Κουκάκης**, ο οποίος εργαζόταν επίσης για το CNN και τους Financial Times, πληροφορήθηκε από το Citizens Lab ότι είχε στοχοποιηθεί μέσω του **Predator** για 10 εβδομάδες μεταξύ της 12^{ης} Ιουλίου και της 24^{ης} Σεπτεμβρίου του 2021, την περίοδο που εργαζόταν σε υποθέσεις για καταγγελίες ξεπλύματος χρήματος και διαφθοράς. Το 2020, το 2021 και το 2022 είχε υποψίες πως βρισκόταν υπό παρακολούθηση και υπέβαλε παράπονα στην Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ).²³

Σε όλες τις περιπτώσεις, η κυβέρνηση αρνήθηκε πως βρίσκεται πίσω από αυτές τις ενέργειες παρακολούθησης. Οργανώσεις των μέσων ενημέρωσης απευθύνθηκαν γραπτώς στην κυβέρνηση ζητώντας της να εξηγήσει το γεγονός ότι οι ιδιωτικές επικοινωνίες του Κουκάκη υποκλάπηκαν από την **Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ)** της Ελλάδας, έναν φορέα που εποπτεύεται από το γραφείο του πρωθυπουργού, το 2020. Οι οργανώσεις θέτουν επίσης ερωτήματα σχετικά με ορισμένες νομοθετικές αλλαγές που εισήχθησαν, οι οποίες σχετίζονται με την ΕΥΠ.²⁴ Εισαγγελέας έχει εκκινήσει προκαταρκτική εξέταση για το εν λόγω θέμα.

3.4. Ποινικά μέτρα κατά των ψευδών ειδήσεων

Όπως υπενθυμίζεται στην έκθεση για την Ελλάδα του **Μηχανισμού Ταχείας Αντίδρασης για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης**, την 11^η Νοεμβρίου 2021 η Βουλή των Ελλήνων ενέκρινε τροποποιήσεις του άρθρου 191 του Ποινικού Κώδικα τις οποίες πρότεινε το Υπουργείο Δικαιοσύνης και οι οποίες συμπεριλαμβάνουν κυρώσεις για τη διάδοση, δημόσια ή μέσω του διαδικτύου, **«ψευδών ειδήσεων»** που είναι ικανές να προκαλέσουν ανησυχίες ή φόβο στους πολίτες ή να κλονίσουν την εμπιστοσύνη του κοινού στην εθνική οικονομία, την αμυντική ικανότητα της χώρας ή τη δημόσια υγεία. Η τροποποίηση προσθέτει ακόμη ότι «εάν η πράξη τελέστηκε επανειλημμένα μέσω του τύπου ή μέσω διαδικτύου, ο υπαίτιος τιμωρείται με **φυλάκιση** τουλάχιστον έξι μηνών και χρηματική ποινή» και ο εκδότης ή ιδιοκτήτης του μέσου με το οποίο τελέστηκαν οι πράξεις ενδέχεται επίσης να αντιμετωπίσει ποινές φυλάκισης και οικονομικές κυρώσεις. Το MFRR και τα ελληνικά σωματεία εξέφρασαν **ανησυχίες** σχετικά με

²³ <https://cpj.org/2022/04/greek-journalist-thanasis-koukakis-targeted-by-predator-spyware/>

²⁴ <https://ipi.media/greece-letter-to-government-after-spyware-surveillance-of-journalist-thanasis-koukakis/>

αυτές τις αλλαγές λόγω των ασαφών ορισμών που είναι ανοιχτοί σε κατάχρηση και μπορούν να επιφέρουν πρόστιμα και φυλάκιση σε δημοσιογράφους που ασχολούνται με ζητήματα δημόσιου ενδιαφέροντος, ενώ κάλεσαν και τις ελληνικές αρχές να τις αναθεωρήσουν και την ΕΕ να παρέμβει.²⁵

3.5. Κατανομή της κρατικής διαφήμισης: διαφάνεια και δικαιοσύνη

Η έκθεση «Χειραγωγώντας το μήνυμα: Προκλήσεις για την ανεξάρτητη δημοσιογραφία στην Ελλάδα» του **Μηχανισμού Ταχείας Αντίδρασης για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης** περιγράφει το λεγόμενο «σκάνδαλο της λίστας Πέτσα» που αφορά την κατανομή 20 εκατομμυρίων ευρώ από την κυβέρνηση με σκοπό τη διανομή τους σε ΜΜΕ για τις εκστρατείες ενημέρωσης σχετικά με τη δημόσια υγεία. Έπειτα από άσκηση κριτικής και εκκλήσεις για διαφάνεια, η κυβέρνηση δημοσιοποίησε τη λίστα και αποκάλυψε τα ονόματα των υποστηριζόμενων ΜΜΕ, «τα οποία περιλάμβαναν ανύπαρκτες ιστοσελίδες, προσωπικά ιστολόγια και ένα θρησκευτικό ΜΜΕ που στήριζε ότι η θεία κοινωνία, η οποία συμπεριλαμβάνει την από κοινού χρήση σκευών φαγητού, είναι ακίνδυνη εν μέσω της πανδημίας. Στις αρχές Ιουλίου του 2020, η δημοσιοποίηση των ποσών που κατανεμήθηκαν σε κάθε ΜΜΕ επιβεβαίωσε ότι τα κεφάλαια είχαν διατεθεί βάσει άκρως κομματικών γραμμών και ορισμένες εφημερίδες, μεταξύ άλλων και της Documento, εξαιρέθηκαν πλήρως.»²⁶

Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή φαίνεται να είναι ενήμερη για το θέμα, καθώς η διαφήμιση στα κρατικά ΜΜΕ είναι ένα από τα θέματα που η Επιτροπή αναμένεται να εξετάσει στις ετήσιες εκθέσεις της για το κράτος δικαίου.²⁷

3.6. Προστασία των δημοσιογράφων και ελευθερία των ΜΜΕ

Η δολοφονία του Έλληνα αστυνομικού συντάκτη Γιώργου Καραϊβάζ συγκλόνισε τη χώρα και έφερε στο προσκήνιο την ανάγκη για βελτίωση της ασφάλειας και της προστασίας των δημοσιογράφων.²⁸

²⁵ <https://rsf.org/en/new-greek-law-against-disinformation-endangers-press-freedom> και <https://www.euractiv.com/section/digital/news/reporters-without-borders-calls-out-eu-over-silence-on-greek-media-law/>

²⁶ <https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/03/Greece-mission-report-MFRR.pdf>

²⁷ <https://www.euractiv.com/section/all/news/jourova-slams-eu-governments-selective-media-funding-to-spread-propaganda/> και https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/greek-media-landscape-raises-eyebrows-in-brussels/

²⁸ Η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου υπενθυμίζει εγκαίρως ότι «Η κυβέρνηση καταδίκασε τη δολοφονία ενώ έχει κινηθεί έρευνα.»

Η έκθεση της Επιτροπής για το κράτος δικαίου το 2021 αναφέρει ότι «Συνεχίζονται οι επιθέσεις και οι απειλές κατά της σωματικής ακεραιότητας των δημοσιογράφων. Μετά τις ανησυχίες που περιγράφονται στην τελευταία έκθεση όσον αφορά τις συνθήκες εργασίας και την ασφάλεια των δημοσιογράφων, σημειώθηκαν περαιτέρω επιθέσεις κατά δημοσιογράφων».²⁹

Η πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων έχει έξι ενεργές ειδοποιήσεις για το 2022 και 14 ενεργές ειδοποιήσεις για το 2021 με 4 απαντήσεις και 1 [sic] επιλυθείσα ειδοποίηση, με έναν δημοσιογράφο νεκρό, τον Γιώργο Καραϊβάζ.³⁰

Οι νέες ειδοποιήσεις για το 2022 είναι έξι και αφορούν τα εξής: Στόχος παρακολούθησης με το κατασκοπευτικό λογισμικό Predator ο δημοσιογράφος Θανάσης Κουκάκης· Υποχρεωμένη να καταβάλει 8.000€ σε υπόθεση δυσφήμισης η Ελληνίδα δημοσιογράφος Έλενα Ακρίτα· Απειλές κατά του δημοσιογράφου Θωμά Σιδέρη· Ο Νορβηγός φωτογράφος Knut Bry κρατείται κατηγορούμενος για κατασκοπεία· Οι δημοσιογράφοι Ιωάννα Παπαδάκου και Κώστας Βαξεβάνης κατηγορούνται για εγκληματική συνωμοσία· Ο δημοσιογράφος Χρήστος Αβραμίδης δέχεται επίθεση και απειλές από την αστυνομία στη Θεσσαλονίκη·

Οι ειδοποιήσεις για το 2021 είναι 14 και αφορούν τα εξής: Έλληνας διευθυντής μεταλλείου βάζει στο στόχαστρο MME μέσω Αγωγής SLAPP· Παρενόχληση Ολλανδής δημοσιογράφου μετά από συνομιλία με τον πρωθυπουργό της Ελλάδας· Απαγόρευση στους Έλληνες δημοσιογράφους να μεταδώσουν τη δίκη των ακτιβιστών· Υπό παρακολούθηση ο Έλληνας δημοσιογράφος Σταύρος Μαλιχούδης και τα MME του· Νέος νόμος κατά της παραπληροφόρησης απειλεί την ελευθερία του Τύπου· Ο Γερμανός δημοσιογράφος Tim Lüddemann και η ομάδα του κρατούνται από την Ελληνική Αστυνομία· Τραυματισμός του Έλληνα φωτορεπόρτερ Ορέστη Παναγιώτου κατά τη μετάδοση διαμαρτυρίας στην Αθήνα· Πυροβολείται ο βετεράνος αστυνομικός συντάκτης Γιώργος Καραϊβάζ· Έκρηξη αερίου μπροστά από το σπίτι του δημοσιογράφου Γιάννη Πρετεντέρη· Η Ελληνική Αστυνομία ανακρίνει ολλανδικό τηλεοπτικό συνεργείο που κάλυπτε το μεταναστευτικό· Σύλληψη υπόπτων από την αστυνομία για υποτιθέμενο σχέδιο δολοφονίας του Έλληνα δημοσιογράφου

²⁹και προσθέτει «ακολουθούμενες από την άμεση αντίδραση των αρχών.»

³⁰<https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709522>

Κώστα Βαξεβάνη· Επίθεση με πέτρες, μπογιές και μολότοφ κατά του Τηλεοπτικού Σταθμού Action24 ·Καταγγελία κατά του Κώστα Βαξεβάνη, συντάκτη του Documento· Ο φωτορεπόρτερ Γιάννης Λιάκος δέχεται επίθεση από την αστυνομία κατά τη διάρκεια διαμαρτυρίας στην Αθήνα·

Η πρόσφατη έκθεση για την Ελλάδα του **Μηχανισμού Ταχείας Αντίδρασης για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης** αναφέρει σχετικά με τη δολοφονία του Γιώργου Καραϊβάζ ότι «οι απαιτήσεις για διαφάνεια και δημόσιο έλεγχο δεν πληρούνται επί του παρόντος, αν ληφθεί επίσης υπόψη ότι υπάρχει εμφανής ανάγκη για διακριτικότητα σε κάτι που πιθανώς αποτελεί μία πολύπλοκη έρευνα. Αυτή η αβεβαιότητα έχει αποτρεπτικό αποτέλεσμα και δημιουργεί δυσπιστία για την ικανότητα ή την προθυμία της κυβέρνησης να προστατεύσει τη δημοσιογραφική κοινότητα».

Όσον αφορά τις απειλές που δέχθηκε για τη ζωή του ο Βαξεβάνης, η έκθεση αναφέρει ότι «Στα τέλη Φεβρουαρίου του 2022, γνωστοποιήθηκε ότι ο τηλεοπτικός παρουσιαστής Μένιος Φουρθιώτης θα δικαστεί για την υπόθεση, στην οποία κατηγορείται για υποκίνηση διάπραξης εγκλήματος, η οποία δίκη έχει προγραμματιστεί για τον Ιούνιο του 2022.»

3.7. Δημοσιογραφική έρευνα σχετικά με το μεταναστευτικό και το άσυλο

Η πρόσφατη έκθεση για την Ελλάδα του **Μηχανισμού Ταχείας Αντίδρασης για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης** τονίζει ότι οι δημοσιογράφοι που διερευνούν τη μεταναστευτική πολιτική, τα ανθρωπιστικά ζητήματα και τις παραβιάσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τις επαναπροωθήσεις αντιμετωπίζουν «παραβιάσεις της ελευθερίας του Τύπου» όπως αυθαίρετη σύλληψη, κράτηση, περιορισμός της πρόσβασης, παρακολούθηση και παρενόχληση, με στόχο την παρεμπόδιση της ανεξάρτητης δημοσιογραφίας, καθώς οι αρχές προσπαθούν να κρατήσουν τα παραπάνω μακριά από τη δημοσιότητα και κρυμμένα από τους ελέγχους. Η έκθεση αναφέρει:

- 1) **Εμπόδια στη μετάδοση από τα καταλύματα προσφύγων και άλλα κομβικά σημεία υποδοχής μεταναστών**, καθώς η πρόσβαση έχει γίνει πιο δύσκολη και μόνο οι αρχές πραγματοποιούν επίσημες επισκέψεις· δημοσιογράφοι μεταφέρονται σε αστυνομικά τμήματα, κρατούνται για 7 ή 8 ώρες, το υλικό τους υποβάλλεται σε έλεγχο και η δυνατότητα επικοινωνίας με δικηγόρους παρεμποδίζεται· για παράδειγμα, μία γερμανική ομάδα ντοκιμαντέρ συνελήφθη και υπέστη κακομεταχείριση από την αστυνομία στο

νησί της Σάμου τον Οκτώβριο του 2020· τον Μάιο του 2021, μία ομάδα του Ολλανδικού ραδιοτηλεοπτικού σταθμού VPRO συνελήφθη κοντά στην Δίκαια· τον Νοέμβριο του 2021, ένας Γερμανός ανεξάρτητος δημοσιογράφος και φωτογράφος συνελήφθη μαζί με την ομάδα του στο νησί της Λέσβου. Η έκθεση τονίζει επίσης ότι οι δημοσιογράφοι απειλούνται και προειδοποιούνται για το τι θα δημοσιεύσουν, ενώ η αστυνομία δεν τους προστατεύει όταν προκύπτουν εντάσεις με φασιστικές και ακροδεξιές ομάδες.

2) **Παρακολούθηση των δημοσιογράφων:** τα MME ανέφεραν την κρυφή παρακολούθηση δημοσιογράφων (μεταξύ άλλων και του Σταύρου Μαλιχούδη) από την Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (βλέπε επίσης ανωτέρω)

3) **Παρενόχληση κατά της Ingeborg Beugel:** Τον Νοέμβριο του 2021, η Ολλανδή δημοσιογράφος Ingeborg Beugel έφυγε από την Ελλάδα μετά από μία εκστρατεία παρενόχλησης εναντίον της και τις προσπάθειες απαξίωσης του έργου της, σε συνέχεια μίας αντιπαράθεσης με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη σε μία συνέντευξη Τύπου με τον ίδιο και τον Ολλανδό ομόλογό του, τον Mark Rutte. Η Beugel απηύθυνε στον Μητσοτάκη μία στοχευμένη και αμεσότατη ερώτηση σχετικά με τις επαναπροωθήσεις των προσφύγων, στην οποία εκείνος απάντησε ότι δεν θα δεχτεί προσβολές εις βάρος του «ή του ελληνικού λαού», υπερασπίζοντας τη μεταναστευτική πολιτική της κυβέρνησής του ως «σκληρή αλλά δίκαιη».

3.8. Δημοσιογραφική έρευνα σχετικά με τις διαδηλώσεις

Ο MFRR αναφέρει ότι οι ενδιαφερόμενοι κατήγγειλαν την έλλειψη επαρκούς αστυνομικής προστασίας από βίαιους διαδηλωτές και συλλήψεις και επιθέσεις από την αστυνομία με στόχο την παρεμπόδιση της δημοσιογραφικής έρευνας, απαριθμώντας μία σειρά περιστατικών παρενόχλησης, δυσανάλογης χρήσης βίας, τραυματισμών. Οι εσωτερικές πειθαρχικές διαδικασίες, όπως αναφέρεται, είναι αναποτελεσματικές, μακροχρόνιες και σπάνια οδηγούν σε κυρώσεις, ενώ οι ποινές είναι μικρές.

Τα μέτρα που περιλαμβάνονται στο αμφιλεγόμενο Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης Δημοσίων Υπαίθριων Συναθροίσεων του Υπουργείου Προστασίας του Πολίτη για την καθιέρωση προστατευόμενων περιοχών ή ασφαλών ζωνών για τους

δημοσιογράφους και τους φωτορεπόρτερ δεν εφαρμόζονται. Η έκθεση αναφέρει ότι «η διευρυμένη φύση της αστυνομικής βίας και της παρεμπόδισης της δημοσιογραφικής έρευνας δείχνει την έλλειψη εντολών που να απαγορεύουν τέτοιου είδους βία ή να θέτουν σε προτεραιότητα τη διευκόλυνση της δυνατότητας των δημοσιογράφων να εργάζονται με ασφάλεια και αποτελεσματικότητα... η έλλειψη επαρκών πειθαρχικών διαδικασιών δημιουργεί ένα κλίμα στο οποίο δεν υπάρχει ευθύνη του προσωπικού επιβολής του νόμου...».

3.9. Στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (SLAPPs)

Η έκθεση εξετάζει μία σειρά αγωγών από πολυεθνικές εταιρείες και στελέχη που στοχοποιούν ανεξάρτητους δημοσιογράφους στην Ελλάδα, μεταξύ άλλων και τη νομική εξέταση μετά και πριν από τη δημοσιοποίηση ως προληπτικό μέτρο (ορισμένες από τις περιπτώσεις περιγράφονται στην έκθεση, ιδίως όσες σχετίζονται με περιβαλλοντολογικά θέματα). Επιπλέον, αμφισβητούνται ποινικές διώξεις κατά των δημοσιογράφων σχετικά με το έργο τους, όπως του Κώστα Βαξεβάνη και της Ιωάννας Παπαδάκου, σε συνέχεια των δημοσιεύσεών τους για το σκάνδαλο Novartis και τη λίστα Lagarde.

3 Πρωτότυπο Κείμενο

INTRODUCTION

The LIBE DRFMG requested the Policy Department on Citizens' Rights and Constitutional Affairs to draft a briefing in relation to the situation of Democracy, Rule of Law and Fundamental rights in Greece, focusing on the situation of media freedom and of the anti-corruption framework, in view of the DRFMG session of April 2022 focusing on the situation of Article 2 TEU values in the country.

The present briefing consequently explores primarily these issues, against the background of the previous letters exchanged between DRFMG ([letter](#) to the Prime Minister and the Minister of Justice of 19 April 2021 and [reply](#) of the Minister of Justice of 28 April 2021) and of the DRFMG previous in camera session of 24 June 2021 on the protection of journalism and safety of journalists in Greece. Issues related to wider fundamental rights issues, including in relation to migration and asylum, are not covered in this present briefing.³¹

1. DEMOCRACY

Greece is a representative **parliamentary democracy with a unicameral parliament**. The legislative power is shared between the government and the Parliament for legislative initiatives, and between the Parliament and the President for the approval of legislation.

Following the **2019 elections**, the previous government led by PM Alexis Tsipras and his left-wing Syriza party, in coalition with a national-social conservative party, was replaced by the current government led by the conservative **New Democracy party and its leader Kyriakos Mitsotakis**.

³¹The situation of migrants and asylum seekers in Greece, as well as Frontex involvement on pushbacks, is the object of continuous and serious monitoring and concern as expressed by NGOs and followed closely by the EP and EU institutions. See among many others <https://www.unhcr.org/news/press/2022/2/62137a284/news-comment-unhcr-warns-increasing-violence-human-rights-violations-european.html>, <https://www.iom.int/news/iom-concerned-about-increasing-deaths-greece-turkey-border>, <https://www.hrw.org/news/2022/04/07/greece-using-other-migrants-expel-asylum-seekers>, <https://www.europarl.europa.eu/news/pt/press-room/20220328IPR26301/meps-withhold-discharge-of-eu-border-control-agency-frontex-accounts>

Freedom House categorises Greece as ‘free’ with a score of 87/100 in its report on Freedom in the World,³² while the **V-Dem institute** ranks it as a “Liberal Democracy” but remarks that it is an **autocratizing** country.³³

The **Commission Rule of Law report on Greece of 2021**³⁴ states that a series of measures have been taken to improve the quality of governmental legislative initiatives and of the **legislative process**, including the adoption of impact assessments, while the consultation of stakeholders and of the Ombudsman took place for half of the legislation, although sometimes a lack of adequate time to reply is reported.

The **Ombudsman** has been reinforced through additional powers (including in relation to controls on law enforcement agents) and resources and has –according to the Commission– played an active role on Covid and asylum and migration issues.

Civicus denounces that the space for civil society is “**narrowed**”.³⁵ There is widespread **criticism and concern on the requirements introduced in 2020 for the registration on NGOs active in the area of asylum, migration and social inclusion**. The Council of Europe Expert Council on NGO Law, 3 Special Rapporteurs of the UN, FRA and many NGOs including Amnesty International all expressed **criticism** on the law. The

³²<https://freedomhouse.org/country/poland/freedom-world/2021>

³³V-Dem Democracy Report 2022, Autocratization Changing Nature?, stating: “in Europe, Greece and Poland registered substantial and significant decline in the legislature’s propensity to investigate the executive over the last decade... Croatia, Czech Republic, and Greece are also newly autocratizing countries...” see https://v-dem.net/media/publications/dr_2022.pdf

³⁴Commission Staff Working Document, 2021 Rule of Law Report, Country Chapter on the rule of law situation in Greece, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:52021SC0709&from=EN>. In comparison to reports on other EU MSs, the report is relatively short and does not always seem to mirror appropriately the number, size and depth of critical concerns raised by NGOs, associations, media, etc.

On the shortcomings of the Commission Rule of Law reports, see Policy Department study by Prof. Laurent Pech and Petra Bard, *The Commission’s Rule of Law Report and the EU Monitoring and Enforcement of Article 2 TEU Values*, [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/727551/IPOL_STU\(2022\)727551_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/STUD/2022/727551/IPOL_STU(2022)727551_EN.pdf).

³⁵Civicus entitles its summary of the situation in Greece “CSOS working on refugee rights face attacks and restrictions; fake news law a concern” and states that “In the last few years, several measures implemented by the Greek government have been aimed at discouraging the work of civil society organizations in the field of human rights and migration. Concerns were raised over the Greek Deportations and Returns Bill since it does not comply with international and EU asylum law. The measures included in the bill contribute to further restricting the operations of NGOs working in the asylum and migration field, envisaging criminal and substantial financial sanctions for individuals and institutions. Concerns have also been raised over harassment and threats faced by HRDs working in this field. Bureaucratic measures are a concern: for example, the Refugee Support Aegean’s (RSA) application for registration in the newly established NGO Register of the Ministry of Immigration and Asylum was rejected. Separately, concerns have been raised over the proposals for amendments to Article 191 of the Criminal Code, which seek to tackle “false news”. Additionally journalists continue to face legal and online harassment”, see <https://monitor.civicus.org/country/greece/>.

Commission Rule of Law report states that “the aim pursued by the legislation...can be considered as legitimate”, which is criticized by NGOs due to the fact that these requirements apply only to certain NGOs. The Commission RoL report also adds that “Nevertheless, the registration requirements should not go beyond what is strictly necessary and proportionate and in particular should not be excessively burdensome.” The report also recalls that an appeal to the Council of State and a complaint to the Ombudsman have been tabled but refused.

During the **Covid** crisis, Greece did not resort to the State of emergency and adopted all restrictive measures through normal legislation and legislative procedure.

2. RULE OF LAW

2.1. The justice system

Concerning the **Justice system**, the Commission RoL report 2021 notes that:

- there are persisting concerns related to the procedure of appointment in the most senior positions of judges and prosecutors, notably the **Presidents and Vice-Presidents of the Council of State (highest administrative court) and of the Supreme Court (court of cassation for civil and criminal cases)**, who are appointed by Presidential decree, following a proposal by the Council of Ministers after discussions and an opinion of Parliament. The decision cannot be appealed. GRECO raised concerns on this matter and called Greek authorities for a review.
- a draft law was under discussion to review the system of **promotion of judges and prosecutors** by amending the Code on the organisation of the courts and the status of judges, as well as a draft **Code of Conduct** for (the Administrative branch of) the Judiciary, as called for by GRECO.

In relation to the Code on the organisation of Justice, in February 2022 the Commission called the Greek authorities to adopt the planned reforms in its Enhanced Surveillance Report on Greece.³⁶

- in relation to “quality”, the Commission noted that the new **specialised court sections** were due to become active soon; that **digitalisation** of justice somehow progressed but serious delays, gaps and challenges remained; that the collection of judicial **statistics** was progressing and a new Code of Judicial Staff was adopted in 2021; that the government has prioritised the reform of the **judicial map**; that during the Covid pandemic, court hearings and decisions were issued for certain categories of cases, while others were **postponed**, notably enforcement proceedings.
- in relation to “efficiency”, the Commission notes that there is a risk of increasing serious **delays and backlogs** in judicial proceedings, notably in the civil court system and reported that the government planned to reform the Code of Civil Procedure and implement it in 2021 to improve the situation, further worsened by Covid and the postponement of cases.

³⁶ Communication from the Commission and accompanying Commission Staff Working Document, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/economy-finance/ip170_1_en.pdf

It is important to note that recently the European Commission has proposed that the Council of the EU recommends that Greece "carry out independent investigations into all serious allegations of ill- treatment by the Hellenic Police and Hellenic Coast Guard at external borders" that are "capable of leading to the identification and punishment of those responsible."³⁷³⁸

- **NGOs and journalists' associations** have also called the authorities, notably the government but also the police and the justice system, to ensure that journalists are protected and that the killings and threats against journalists are inquired and punished.

2.2. Anti-corruption framework

The **perception of the level of corruption** in the public sector remains relatively **high**. In the 2021 Corruption Perceptions Index by Transparency International, Greece scores 49/100 and ranks 58th globally. This perception had fell (-1) compared to the year before.³⁹ Critics denounce a lack of appropriate action against corruption, citing the Lagarde list or the Novartis scandal.

2.2.1. The Commission 2021 Rule of Law report

The Commission 2021 Rule of Law report on Greece notes that:

- Greece has launched an anti-corruption strategy, the **National Anti-Corruption Action Plan** (NACAP), while a new anti-corruption strategy 2022-2025 was being prepared, focusing on high-risk sectors and activities.⁴⁰
- in 2019 it has established an independent **National Transparency Authority** to prevent, detect and address fraud and corruption in the public sector and, under certain circumstances, in private sector entities, so to improve cooperation and coordination

³⁷ see the proposal comes in [a draft Council Implementing Decision](#) on Greece's compliance with the Schengen *acquis* (body of law) on the management of the external borders. The draft Implementing Decision also calls on Greece to "strengthen the fundamental rights component of the national governance structure for the integrated border management by including also a representative from the main organisations responsible for fundamental rights in Greece".

³⁸ Media and NGOs often report and denounce violent police actions, see among others <https://www.euronews.com/2021/10/20/greece-trial-begins-in-violent-death-of-lgbtq-activist> and further below in the report.

³⁹ <https://www.transparency.org/en/cpi/2021/index/grc>

⁴⁰ The new Plan appears to have been adopted, see <https://vouliwatch.gr/votewatch/voting/22424be1-9cf2-4ac8-9cd4-831c2e8efe06>

among different audit/inspection bodies and to oversee the implementation of the Plan. It has recruited personnel and had 390 officers (including 260 investigators and auditors, 70 experts and 60 supporting staff).

- The prosecutor's office of economic crime was merged with the regional prosecutor's offices of corruption of Athens and Thessaloniki.

The Commission report also notes that:

- there are **shortcoming regarding the effectiveness of action against high-profile corruption**, as the prosecution office lacks administrative and paralegal staff and highly skilled investigators, while there is “a general lack of and delay in rolling out digital tools to detect sophisticated financial crimes; and absence of a system for case-management”.
- Although some amendments to the definition of active bribery downgrading it to a misdemeanour and lowering the applicable sanctions were finally repealed following concerns expressed by GRECO and OECD, **other changes might have affected corruption cases** (but no data on their number and type is available), and “in 2020 the *lex mitior* (“most favourable law”) principle was applied in at least one high-profile case, which involved politicians”.
- a 2019 **modification of the immunity regime for MPs and Ministers** that entered into force in 2020 abolished “the special statute of limitations, thus lifting some important legal obstacles to the prosecution of high-level corruption” and resulted in an extension of the statutory limit for investigations against these high-level officials and in a lifting of immunity for corruption cases.
- According to the Rule of Law report, legislative steps to reform the **asset declaration** framework were being undertaken through the drafting of a new law.
- The **verification and publication of asset declarations for officials and parliamentarians face challenges**, despite limited progress, as the system of asset declarations is divided among four oversight bodies: the Committee of Parliament for the Investigation of Declarations of Assets (CIDA), the Source of Funds Investigation Unit of the FIU, the Internal Affairs Unit of the Police, and the National Transparency Authority. The Commission rule of law report for Greece provides the following relevant information, which due to its relevance is reported in extenso:

Audits performed in 2020 by the **National Transparency Authority**, which is also responsible for asset disclosures by civil servants, auditors and inspectors, have revealed **several breaches**, notably 15 cases of non-declared revenues and two cases of possible conflict of interest. Data available for publication concerning asset declarations by members of Parliament, political parties and members of the judiciary is published. The **Committee of Parliament for the Investigation of Declarations of Assets (CIDA)** is competent for reviewing the asset declarations by members of Parliament, political parties and members of the judiciary. The CIDA is supported by a secretariat (a directorate of 21 officers), individual accountants and a prosecutor. The CIDA secretariat manages an annual workload of several thousands of declarations. The authorities report that, in early 2021, CIDA had a **backlog of approximately 20 000 declarations pending scrutiny** . Practice shows that **asset declarations by members of Parliament are not published in a machine-readable format** . Political parties are to submit their financial statements to CIDA indicating the amount and source of income and expenses, including financial obligations or debts. Following audits, CIDA has found **financial breaches by 11 political parties**. Recurrent violations concern **state subsidies that are not properly spent (i.e. not on time or for the given purpose)**, and **payments are not made from a party's official bank account**. **Parties found in breach of financial provisions have had their state subsidies reduced accordingly**. **No data is available on the asset declarations by members of the judiciary** . CIDA publishes its yearly report online. **Information on the results of the checks performed by CIDA as well as on the breaches or sanctions issued is not included in the public report**.

- **Anti-Corruption measures** for the **police and security services** are in the hands of the Internal Affairs Unit of the Police: the audit committee checking the filed declarations is composed of 20 officers and has a very limited capacity (it verifies only 15-20% of the declarations filed annually). The Commission report also notes that “**No clear records are available in relation to the workload and effectiveness of the internal affairs unit. Similarly, there is no evidence of specific anti-corruption training or educational awareness delivered to officers under the purview of the internal affairs unit.**”
- Concerning **lobbying**, the National Transparency Authority and the Ministry of the Interior have drafted a law to establish rules and a publicly available registry of lobbyists and lobbying activities, that was under public consultation.
- Concerning **whistleblowers**, legislation was to be drafted by a committee consisting of a judge, lawyers, law professors, the National Transparency Authority, the

Ministry of Justice and the Ministry of Interior, set up by the Government, to upgrade the current whistleblower protections foreseen in administrative law for the protection of civil servants against retaliation and in criminal law for the protection of ‘public interest witnesses’ in penal cases.

Media recently reported that on 28 January 2022, the Commission addressed a **letter of formal notice** to Greece for failure to communicate the measures taken to transpose the directive by the deadline of 17 December 2021, as the directive has not been implemented yet.⁴¹

- **Public procurement procedures were amended** in the context of the COVID-19 pandemic and in 2020, the National Transparency Authority performed 10,678 audits, issued fines for an amount of EUR 954,950 and suspended the operation of 109 business actors.

2.2.2. Recent GRECO reports and recommendations

On 3 March 2022, GRECO published its **Evaluation Report on Greece** in the framework of the 5th Evaluation round, focusing on “**Preventing corruption and promoting integrity in central governments (top executive functions) and law enforcement agencies**”.⁴²

The report notes and welcomes a series of legislative, policy and organisational improvements, including in relation to immunities and lobbying (similar to those noted above in the Commission RoL report). It then notes that “More clarity is needed regarding the status of political advisors and the applicable corruption prevention framework in their respect so that they are subject to the highest standards of integrity”. It also states that “proper implementation of access to information upon request remains an outstanding challenge. Similarly, additional efforts are required to better provide for meaningful stakeholder engagement at earlier stages of decision-making processes and to track external interventions.” The efforts to put in place codes of conduct in public sector bodies and integrity officers in individual ministries is noted, “Additional efforts can be taken to promote and raise awareness on ethics and integrity matters among” persons entrusted with top executive functions at central level. “More can be done to streamline the existing system,

⁴¹ <https://www.euractiv.com/section/media4eu/news/greece-under-eu-pressure-to-transpose-whistleblower-directive/>, see also <https://vouliwatch.gr/actions/article/oecd-whistleblowers>

⁴² <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a5a148>

maximise synergies and enhance information exchange on best practice and lessons learned“ by the various bodies tasked with the oversight of financial disclosure, states GRECO.

Concerning the **police**, GRECO states that *“There is some margin for further advancement on the corruption prevention front. More particularly, there is no dedicated anti-corruption policy for the police and the current NACAP (anti-corruption plan) does not include specific measures having a direct focus on the police (although it is anticipated that the future NACAP for 2022-2025 will include some measures specifically targeting the police, notably regarding its disciplinary system). A more pro-active approach would need to be developed. Priority areas for improvement refer to working conditions of police officers, notably, through the establishment of a recognised, forward-looking shift pattern/roster, as well as the effective compensation of overtime. The proportion of female officers is low (14%); calling for targeted measures. Vetting and re-vetting procedures also need to be stepped up.”*

Also on the police, GRECO notes that *“The police has a Code of Ethics since 2004, but additional efforts should follow to provide officers with more targeted awareness-raising opportunities on conduct-related obligations, as well as dedicated confidential advice. Regarding secondary activities, a uniform policy is yet to take root in this domain; it needs to be clear, realistic, practicable and efficient. In reviewing whether the system is fit for purpose, attention should also be paid to moves of police officers to the private sector after leaving the organisation. The framework for oversight and accountability of the police must also be reinforced. Additional safeguards are required to guarantee the objectivity of investigation and the impartiality of the investigative body, and to ensure that they are seen as such by the public in being sufficiently transparent. Lastly, dedicated measures are recommended to strengthen whistleblower protection.”*

A series of recommendations are made at the end of the report.⁴³ The implementation of the recommendations addressed to Greece will be assessed by GRECO in 2023 through its compliance procedure.

On 3 March 2022, GRECO also published the **Second Follow-up Report** to the **Ad hoc**

⁴³ See pp.60-61 at <https://rm.coe.int/fifth-evaluation-round-preventing-corruption-and-promoting-integrity-i/1680a5a148>

Report on Greece⁴⁴ that forms part of GRECO’s “Rule 34 procedure”, which may be triggered in exceptional circumstances, such as when legislative reforms in Member States run counter to Council of Europe anti-corruption standards. This ad hoc procedure was triggered by amendments to the criminal legislation of Greece that downgraded the offence of bribery of public officials from a “felony” to a “misdemeanour” and softened sanctions for such offences, in contrast to the requirements of the Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption.

The 2022 report “concludes that **three out of the four recommendations** contained in the Ad hoc Report have now been **dealt with in a satisfactory manner. The remaining recommendation has been implemented partly**” and **closes the Rule 34 procedure in respect of Greece**: GRECO welcomes legislative measures taken to ensure that sanctions for active bribery of public officials are strengthened and that this offence can no longer be subject to abstention from prosecution. GRECO “is also pleased that the range of foreign public officials which are covered by the passive bribery offence has been widened, but notes at the same time that it appears doubtful to what extent this offence would cover foreign judges, jurors and arbitrators.”

⁴⁴ <https://rm.coe.int/second-follow-up-report-to-the-ad-hoc-report-on-greece-rule-34-adopted/1680a5a14b>

3. FOCUS ON MEDIA FREEDOM AND PLURALISM, FREEDOM OF EXPRESSION AND INFORMATION

3.1. General information and reports by Media Pluralism Monitor, NGOs and associations

The killing of the journalist **Giorgos Karaivaz**, the death threats against journalist **Kostas Vaxevanis**, the revelations concerning the secret surveillance of journalists **Stavros Malichudis** and **Thanasis Koukakis** (with the Predator spyware), the treatment of journalists working on **migration** and reporting from **demonstrations**, the **political influence** exerted by the government on the media, as well as the other elements described in this chapter, have led national and international journalists' associations and NGOs to **raise serious concerns on the situation of media freedom and journalists' safety in Greece.**

Although the **Greek Constitution** and media laws transposing the revised Audiovisual Media Services Directive (AVMSD) protect freedom of expression, Greece ranks **70th** out of 180 monitored countries in the 2021 **World Press Freedom Index** of Reporters without Borders, **5 places down** compared to 2020, when it was 65th. It is the 24th among EU MSs (4th worst in the EU).

The 2021 **Media Pluralism Monitor** for Greece indicates that:

*All areas of the MPM have a **medium risk score**. The area of Fundamental Protection has the lowest risk for media pluralism. The score for the remaining areas ranges from 57% to 66%. The area of Market Plurality is the area with the highest risk. The indicators with a high risk score can be found in the domains of Market Plurality, Political Independence and Social Inclusiveness. More specifically, a **high risk score** is given to the following indicators: 'online platforms concentration and competition enforcement', 'media viability', 'commercial and owner influence over editorial content', 'political independence of media', 'editorial autonomy', 'independence of PSM governance and funding', 'access to media for minorities' and 'access to media for women'.⁴⁵*

The same report, in its conclusions, notes that:

⁴⁵ see https://cadmus.eui.eu/bitstream/handle/1814/71948/greece_results_mpm_2021_cmpf.pdf?sequence=1&isAllowed=y. The report notes also that "All of the indicators in the domain of Fundamental Protection are identified as medium risk. A low risk score is attributed to the indicator 'state regulation of resources and support to the media sector' under the domain of Political Independence. Indicators that relate to the EU's rule of law assessment mechanism (e.g. the indicators 'journalistic profession, standards and protection', 'independence and effectiveness of the media authority' and 'transparency of media ownership') are all identified with a medium risk score."

The assessment of the MPM variables shows that Greece faces **challenges with respect to media pluralism in all four domains** under study.

In the area of 'fundamental protection', key issues are: failing to decriminalize defamation, deficiencies in domestic remedies in cases of infringement of free speech, deteriorating working conditions for journalists and ineffective tools to ensure respect for professional standards and journalistic ethics. It is imperative that corrective action is taken to address these issues.

*In the area of 'market plurality', a key concern remains the lack of publicly available data on a broad range of issues, from concentration trends to journalists' levels of employment and remuneration, as well as the effects of the pandemic on the latter. Data collection is piecemeal and fragmented. This is a structural deficiency that requires immediate action. Careful consideration should also be given towards **strengthening transparency through rules and practices that guarantee systematic disclosure of ownership information to the public**. Identified risks in the area of 'market plurality' further point to the need for revisiting domestic rules and enforcement practices, so that the exigencies of the digital media ecosystem receive proper attention.*

*In the area of 'political independence', there is lack of safeguards to thwart political influence via PSM appointment procedures and to secure the independence of the country's public news agency. But neither are **private media** fully shielded from political interference. Self-regulatory measures that would safeguard editorial independence are lacking. Moreover, although the rules governing the distribution of public sector advertising seek to prevent preferential treatment, **potential misuse of advertising funds as a tool for political influence cannot be assessed due to the lack of comprehensive publicly available data**. It is high time that these important and longstanding challenges to media pluralism be addressed.*

*As regards 'social inclusiveness', action should be taken to **address gender stereotypes in news media broadcasting**. Attention should also be afforded to **supporting media pluralism in the online environment**. For instance, measures to improve data collection and to foster an online media environment that is inclusive and non-discriminatory, with due respect for freedom of expression, should be considered. The opportunities offered by digitization to improve access to the media for people with disabilities should also be placed on the agenda.*

The **Council of Europe's Platform to promote the protection and the safety of journalists** has for 2022 six active alerts and for 2021 14 active alerts with 4 replies and 0 resolved alert, with one journalist killed, Giorgos Karaivaz. These are listed further in the study.⁴⁶

Reporters Sans Frontières 2021 report chapter on Greece is entitled: "Dangerous cocktail for press freedom". RSF states:

*Press freedom suffered in Greece in 2020. The conservative government led by Prime Minister Kyriakos Mitsotakis granted generous tax rebates on advertising in the media but sought, directly or indirectly, to control the flow of information closely as part of its efforts to deal with both the coronavirus pandemic and the refugee crisis. Investigative media and media critical of the government were either omitted or were given a disproportionately small share of the advertising resulting from a controversial 20-million-euro public information campaign about the virus. Journalists had to get the government's permission before reporting in hospitals while the health ministry banned medical staff from talking to the media. In February 2021, public TV channels were ordered not to broadcast video circulating on social media that showed the prime minister disregarding lockdown rules. The police resorted to violence and arbitrary bans to hamper coverage of the refugee crisis on the islands. In Lesbos, journalists were prevented from covering the consequences of the fire at the refugee camp in the town of Moria, while a group of German freelancers were briefly arrested while trying to cover the arrival of new migrants. In Samos, a German documentary film crew was detained without charge and mistreated by police. The Greek public TV channel, which has been directly controlled by the prime minister although the supreme court ruled this to be unconstitutional and is now overseen by the Deputy Minister to the PM, censored reports on the new migrant camps. In Athens, police obstructed photo-journalists covering a commemorative event at the end of 2020 and roughed up a reporter for supposedly violating Covid-19 rules, briefly detaining him. There is concern about the new rules for policing demonstrations, because it designates areas for the press. In April 2021, the community of Greek journalists was shaken by the assassination of the reporter specializing in crime issues Giorgos Karaivaz.*⁴⁷

At the end of March, the **Media Freedom Rapid Response (MFRR)** published a report

⁴⁶<https://fom.coe.int/pays/detail/11709522>

⁴⁷<https://rsf.org/en/greece>

entitled “**Controlling the Message: Challenges for independent reporting in Greece**”,⁴⁸ following a series of online meetings with stakeholders in December 2021. The report highlights that “challenges to the independence of the media and the safety of journalists are systemic in Greece” and that “while the problems examined in this report are not unique to the country, their intensity is highly problematic and sets it apart from most other EU Member States”. It also adds that “news that is inconvenient or unflattering for the government, which includes reporting on serious human rights violations, does not get reported in many outlets, creating a serious obstacle for the general public’s access to information about current affairs and, subsequently, their informed participation in the democratic process. The current situation can only be understood by taking a long view, including the lasting impact of the economic crisis and historic problems with the rule of law and accountability of law enforcement agencies and personnel. In a sense, few of the problems journalists in Greece face are new. Yet, the crisis has deepened as the result of the New Democracy government’s obsession with controlling the message, as we heard again and again in the course of this fact-finding mission.” The report notably highlights that: 1) there are “significant problems” in Greece with journalists’ safety, as demonstrated by the assassination of Giorgos Karaivaz and death threats against Kostas Vaxevanis; 2) that the government policy towards media and journalists aims at minimising critical and dissenting voices, 3) that reporting on migration is met with press freedoms violations, 4) while reporting on protests is dangerous due to aggressions by law enforcement agents and demonstrators, 5) that journalists face legal threats and SLAPPs (more details are given below). The report also makes recommendations to the Greek authorities and to the EU institutions and other EU Member States.

3.2. Transparency of media ownership, media concentration and media pluralism

According to the Commission RoL report 2021, new legislation was introduced with the aim of **enhancing the transparency** of media ownership, as well as the public availability of media ownership information: media service providers, linear or non-linear, subscription or free-to-air, are now obliged to **register** in the NCRTV Business Register the name of the provider, its registered office, the details of its legal representatives, full contact details and

⁴⁸<https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/03/Greece-mission-report-MFRR.pdf>

information on the provider's ownership status.

Still, the Commission reports about concerns in relation to “the lack of systematic disclosure of ownership information to the public by news media.”

The annual RoL report on Greece also reports that “Media legislation contains safeguards against high **horizontal concentration** in ‘information’ media markets (TV, radio, newspapers and magazines) and **cross-media** concentration.”

According to the Commission, the law transposing the revised AVMSD reinforces the independence of the **National Council for Radio and Television** from the government and other state entities. Still, the Commission notes that there are persistent concerns in relation to the financial resources allocated to the NCRTV.

Still, according to the report on Greece by the **Media Freedom Rapid Response**, the media landscape is politically polarised and fragmented, and “Under the current administration, this capture of media by business interests is a bigger problem for media pluralism and professional reporting than it was in the past, as the interests of owners and the government’s politics often align, making it difficult to find strong oppositional voices in these media. These oligarch cross-ownership in industries tied to public tenders has increased the risk for interference in independent journalism. The result is that media pluralism in Greece is weak and that this segment of the media ecosystem is characterised by a largely pro-government narrative.”⁴⁹

The MFRR report also notes the “lack of independence of the public service media”.

Recently, media reported about a new law authorizing the National Council for Radio and Television (NCRTV) to impose recurrent administrative fines on newspapers for slander, something that has raised the concerns of the journalist unions.⁵⁰

3.3. Political interference, surveillance by the intelligence service and Predator spyware

The report by the **Media Freedom Rapid Response** affirms that the systemic crisis affecting

⁴⁹<https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/03/Greece-mission-report-MFRR.pdf>

⁵⁰<https://www.aljazeera.com/opinions/2022/4/23/greece-media-freedom-under-assault>

press freedom in Greece is exacerbated by the government's attempts to **“control the message”** and **minimise critical and dissenting voices**, with opposition or neutral media and journalists **“singled out by the government for unequal treatment that undermines their journalistic activities”**. According to MFRR there is a **“lack of transparency around the allocation of state advertising and its distribution based on established partisan lines.”** The report also discusses the “suffocating climate for independent journalism in Greece has been a source of increasing concern for the Media Freedom Rapid Response... a landscape in which it is difficult for journalists to report on matters in the public interest, to hold the government to account for its actions and to work safely and unobstructed by undue **pressure and interference.**”

The accusation of political interference on journalists and on media is further strengthened by therecent revelations on the surveillance of journalists, including through spyware.

According to a forensenic report by CitizensLab, a spyware similar to Pegasus called **Predator** (that was initially developed by the North Macedonian company, **Cytrox**) is likely to be used by the Greek authorities (together with Armenia, Egypt, Indonesia, Madagascar, Oman, Saudi Arabia and Serbia).⁵¹

Already in November 2021, media reported that **Stavros Malichudis**, a journalist following migration issues, had been under surveillance.⁵²

But more recently, it was reported that a Greek journalist, **Thanasis Koukakis**, working also for CNN and Financial Times, was informed by CitizensLab that he had been targeted with **Predator**, for 10 weeks between July 12 and September 24 in 2021, while he was working on alleged money laundering and corruption cases. He had in 2020, 2021 and 2022 suspicions of being surveilled and complained to the Hellenic Authority for Communications Security and Privacy.⁵³

In all cases, the government denied being behind these surveillance operations. Media organisations have written to the government to ask them to explain the fact that Koukakis

⁵¹ <https://citizenlab.ca/2021/12/pegasus-vs-predator-dissidents-doubly-infected-iphone-reveals-cytrox-mercenary-spyware/>

⁵² <https://ipi.media/greece-journalist-thanasis-koukakis-surveilled-for-10-weeks-with-powerful-new-spyware-tool/> and <https://www.investigate-europe.eu/en/2021/stavros-malichudis-journalist-being-watched-by-the-greek-secret-service-press-freedom/> and <https://balkaninsight.com/2021/11/16/greek-state-spies-on-journalists-lawyers-civil-servants-report/>

⁵³ <https://cpj.org/2022/04/greek-journalist-thanasis-koukakis-targeted-by-predator-spyware/>

private communications were intercepted by the Greek **National Intelligence Service (EYP)**, a body which is overseen by the office of the Prime Minister, in 2020. The organisations also raise questions in relation to some legislative changes introduced, related to the EYP.⁵⁴ A prosecutor has launched a preliminary inquiry into the matter.

3.4. Criminal measures against false news

As recalled by the **Media Freedom Rapid Response** report on Greece, on 11 November 2021 the Greek Parliament adopted amendments to Article 191 of the Criminal Code proposed by the Ministry of Justice and that include penalties for disseminating, in public or online, “false news” that is capable of causing concern or fear to the public or undermining public confidence in the national economy, the country’s defence capacity or public health. The amendment also adds that “if the transaction was performed repeatedly through the press or online, the perpetrator is punished with **imprisonment** of at least six months and a fine” and the publisher or owner of a media outlet responsible also potentially faces prison sentences and financial penalties. MFRR and Greek unions expressed concern about these changes due to the vague definitions that are open to misuse and that could lead to fine and jail journalists reporting on matters of public interest and called the Greek authorities to review them and the EU to intervene.⁵⁵

3.5. Allocation of state advertisement: transparency and fairness

The report “Controlling the Message: Challenges for independent reporting in Greece” by the **Media Freedom Rapid Response (MFRR)** describes the so-called “**Petsas list scandal**”, concerning the allocation of government 20 million euros to be distributed among media outlets for public health communication campaigns. Following criticism and calls for transparency, the government disclosed the list and revealed the names of the supported outlets, “which included non-existent websites, personal blogs and a religious outlet that

⁵⁴ <https://ipi.media/greece-letter-to-government-after-spyware-surveillance-of-journalist-thanasis-koukakis/>

⁵⁵ <https://rsf.org/en/news/new-greek-law-against-disinformation-endangers-press-freedom> and <https://www.euractiv.com/section/digital/news/reporters-without-borders-calls-out-eu-over-silence-on-greek-media-law/>

advocated that communion, which involves sharing eating utensils, is harmless during the pandemic. In early July 2020, the disclosure of the sums allocated to each outlet confirmed that the funds had been distributed along out-spoken partisan lines and certain newspapers including Documento were excluded altogether.”⁵⁶

The European Commission seems to be aware of the issue as State media advertising is one of the issues the Commission is due to examine in its annual Rule of Law reports.⁵⁷

3.6. Protection of journalists and freedom of the media

The murder of Greek investigative journalist Giorgos Karaivaz has shocked the country and brought focus on the need to improve the safety and protection of journalists.⁵⁸

The **Commission Rule of Law report 2021** states that “Attacks on and threats to the physical safety of journalists continue. Following the concerns described in the last report, as regards journalists’ working conditions and safety, there were further attacks on journalists”.⁵⁹

The **Council of Europe’s Platform to promote the protection and the safety of journalists** has for 2022 six active alerts and for 2021 14 active alerts with 4 replies and 1 resolved alert, with one journalist killed, Giorgos Karaivaz.⁶⁰

The **2022 new alerts are six** and concern: Journalist Thanasis Koukakis Targeted with Spyware Predator; Greek Journalist Elena Akrita Ordered to Pay €8,000 in Defamation Case; Threats against Journalist Thomas Sideris; Norwegian Photographer Knut Bry Detained on Espionage Charges; Journalists Ioanna Papadakou and Kostas Vaxevanis Face Criminal Conspiracy Charges; Journalist Christos Avramidis Assaulted and Threatened by Police in Thessaloniki.

The **2021 alerts are 14** and concern: Greek Mining Executive Targets Media Outlet with SLAPP

⁵⁶<https://ipi.media/wp-content/uploads/2022/03/Greece-mission-report-MFRR.pdf>

⁵⁷ <https://www.euractiv.com/section/all/news/jourova-slams-eu-governments-selective-media-funding-to-spread-propaganda/> and https://www.euractiv.com/section/politics/short_news/greek-media-landscape-raises-eyebrows-in-brussels/

⁵⁸ The Commission RoL report promptly recalls that “The Government condemned the murder and an investigation started immediately.”

⁵⁹ and adds “followed by an immediate reaction from the authorities.”

⁶⁰ <https://fom.coe.int/pays/detail/11709522>

Lawsuit; Harassment of Dutch Journalist after Exchange with Greek PM; Greek Journalists Barred from Covering Activists' Trial; Greek Reporter Stavros Malichudis and his Media under Surveillance; New Law against Disinformation Threatens Press Freedom; German Journalist Tim Lüddemann and His Team Detained by Greek Police; Greek Photojournalist Orestis Panagiotou Injured while Covering Protest in Athens; Veteran Crime Reporter Giorgos Karaivaz Gunned Down; Gas Explosion in Front of Journalist Giannis Pretenteris' House; Greek Police Question Dutch TV Crew Covering Migration; Police Arrest Suspects over Alleged Assassination Plot of Greek Journalist Kostas Vaxevanis; Action 24 TV Station Attacked with Stones, Paint and Molotov Cocktail; Following Complaint Against Documento Publisher Kostas Vaxevanis; Photojournalist Yannis Liakos Attacked by Police During Protests in Athens;

The **Media Freedom Rapid Response (MFRR)** recent report on Greece states in relation to the killing of Giorgos Karaivaz that “the requirements of transparency and public scrutiny are not currently being met, also when taking into account that there is an evident need for discretion in what is likely a complex inquiry. This uncertainty has a chilling effect and creates mistrust about the government’s ability or willingness to protect the journalistic community”.

Concerning the death threats made against Vaxevanis, the report states that “At the end of February 2022, it was reported that television presenter Menios Fourthiotis will face trial in the case on charges of inciting to commit a crime, set for June 2022.”

3.7. Reporting on migration and asylum

The **Media Freedom Rapid Response (MFRR)** recent report on Greece highlights that journalists inquiring on migration policy, humanitarian issues and human rights violations and pushbacks, face “press freedom violations” such as arbitrary arrest, detention, restriction of access, surveillance and harassment, with the aim of obstructing independent reporting, as the authorities attempt to keep these out of the public eye and concealed from scrutiny. The report notes:

Obstructions to reporting from refugee camps and other migration hotspots, as access has become more difficult and only official visits are organised by the authorities; journalists are brought to police stations, held for 7 or 8 hours, their material is inspected and access to lawyers

is impeded; for instance, a German documentary crew was detained and mistreated by the police on the island of Samos in October 2020; in May 2021, a Dutch broadcaster VPRO team was detained near Dikaina; in November 2021, a German freelance journalist and photographer and his team were detained on the island of Lesbos. The report also highlights that journalists are threatened and warned on what they will publish, while the police does not protect them when there are tensions with fascist and extreme right-wing groups.

Surveillance of journalists: media reported about the secret monitoring by the National Intelligence Service of journalists (among which Stavros Malichudis) (see also above)

Harassment of Ingeborg Beugel: In November 2021, Dutch journalist Ingeborg Beugel left Greece after she was subjected to a campaign of harassment and attempts to discredit her work following a confrontation with Prime Minister Mitsotakis at a press conference with Mitsotakis and his Dutch counterpart Mark Rutte. Beugel asked Mitsotakis a pointed and very direct question about refugee pushbacks, to which he responded that he would not accept insults to himself “or the Greek people”, defending his government’s migration policy as “tough but fair”.”

3.8. Reporting on protests

The **MFRR reports** that stakeholders denounced a lack of adequate police protection from violent protesters and arrests and aggressions by the police aimed at impeding reporting, listing a series of cases of harassment, disproportionate use of force, injuries. Internal disciplinary procedures reportedly are ineffective, long and rarely lead to sanctions, while penalties are light.

Measures contained in the controversial Ministry of Civil Protection’ National Plan for the Management of Public Outdoor Assemblies to establish designated areas or safe zones for journalists and photojournalists are not implemented. The report states that “the widespread nature of police violence and obstruction of reporting points to a lack of orders that prohibit such violence or prioritise facilitating journalists’ capacity to work safely and effectively... the lack of adequate disciplinary proceedings creates a climate in which there is no accountability for law enforcement personnel...”.

3.9. SLAPPs

The report discusses a series of lawsuits by multinational companies and executives targeting independent journalists in Greece, including post-publication and pre-publication legal review as a pre-emptive measure (a number of cases are described in the report, notably in relation to environmental issues). Also criminal charges are contested to journalists in relation to their work, like Kostas Vaxevanis and Ioanna Papadakou following their publications on the Novartis scandal and the Lagarde list.

4 Σχολιασμός

4.1 Σχολιασμός Μεταφραστικής Εντολής

Ακολουθώντας το πρότυπο που εισήγαγε η Nord (2014, σ. 137), ο σχολιασμός του παραπάνω μεταφράσματος είναι δομημένος σύμφωνα με τις τρεις πτυχές του λειτουργισμού. Αυτό σημαίνει ότι προηγείται ο σχολιασμός της μεταφραστικής εντολής, στη συνέχεια ακολουθεί η ανάλυση του κειμένου-πηγή και, τέλος, παρατίθεται ο σχολιασμός των μεταφραστικών προβλημάτων.

Αρχικά, θα πρέπει να επισημάνω ότι κατά τη μετάφραση του κειμένου-πηγή βασίστηκα στις λειτουργικές προσεγγίσεις της μεταφρασεολογίας. Συνεπώς, σημείο εκκίνησης δεν μπορεί παρά να είναι η θεωρία του Σκοπού, με κύριο εκπρόσωπό της τον Vermeer, σύμφωνα με τον οποίο «Κάθε μορφή μεταφραστικής δράσης, συμπεριλαμβανομένης και της ίδιας της μετάφρασης, μπορεί να θεωρηθεί δράση, όπως υποδηλώνει και ο όρος. Κάθε δράση έχει έναν σκοπό, έναν στόχο.» (Nord, 2014, σ. 40). Επομένως, έπρεπε πρώτα να προσδιορίσω για ποιον λόγο πρέπει να μεταφραστεί το κείμενο-πηγή και ποια θα είναι η λειτουργία του κειμένου-στόχος (Munday, 2004, σ. 133).

Ο σκοπός του κειμένου-στόχος εντοπίζεται μέσω της μεταφραστικής εντολής. Σύμφωνα με τη Nord, «Οι περισσότερες μεταφραστικές δράσεις επιτρέπουν μια σειρά διαφορετικών Σκοπών», ενώ παράλληλα «Ο μεταφραστής θα πρέπει να είναι ικανός να αιτιολογήσει την επιλογή ενός συγκεκριμένου Σκοπού σε μια δεδομένη μεταφραστική περίσταση.» (Nord, 2014, σ. 74). Γι' αυτόν τον λόγο, η πρώτη και βασικότερη απόφαση ήταν ποιος θα είναι ο σκοπός της μετάφρασης και φυσικά αν θα ήταν ο ίδιος με του κειμένου-πηγή. Η Nord αναφέρει σχετικά με τον δέκτη ή πελάτη ότι αυτός είναι ο εμπνευστής της μεταφραστικής διαδικασίας, εφόσον χρειάζεται τη μετάφραση ενός κειμένου για έναν συγκεκριμένο στόχο και παρέχει στον μεταφραστή τις πληροφορίες που αποτελούν το πακέτο μεταφραστικών οδηγιών (2014, σ. 76). Για τον σκοπό της παρούσας εργασίας, που δεν υπάρχει στην πράξη πελάτης, ως εμπνευστής λειτουργεί ο ίδιος ο μεταφραστής (2014, σ. 77), εικάζοντας τις συνθήκες που θα μπορούσε να ζητηθεί η μετάφραση του επιλεγμένου κειμένου.

Στην προκειμένη περίπτωση δεν είναι δύσκολο να προσδιοριστούν αυτές οι συνθήκες, καθώς «ο στόχος τον οποίο επιδιώκει ο ελληνόφωνος μεταφραστής ενωσιακών εγγράφων είναι [...] ακριβής απόδοση του νοήματος του πρωτοτύπου σε σωστά ελληνικά» (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 136). Έχοντας υπόψη αυτό το δεδομένο, μπορεί στη συνέχεια να αναλυθεί πιο λεπτομερώς η μεταφραστική εντολή βάσει της θεωρίας της Nord. Το πρότυπο της μεταφραστικής εντολής ή, αλλιώς, πακέτου μεταφραστικών οδηγιών περιλαμβάνει τα εξής στοιχεία: την επιδιωκόμενη κειμενική λειτουργία, τον παραλήπτη, τον χώρο και τον χρόνο πρόσληψης του κειμένου, το μέσο μετάδοσης και το κίνητρο για τη δημιουργία του κειμένου (Nord, 2014, σ. 139).

Ξεκινώντας με την κειμενική λειτουργία, το κείμενο-πηγή αποτελεί μία έκθεση που παρέχει πληροφορίες στον δέκτη, επομένως η λειτουργία που επιτελείται είναι η πληροφοριακή. το κείμενο δηλαδή παρέχει τις πληροφορίες αντικειμενικά, δεν ασκεί αισθητική επίδραση ούτε ωθεί τον αναγνώστη σε κάποια αντίδραση (Nord, 2014, σ. 92). Όπως συμβαίνει με τα υπόλοιπα ενωσιακά κείμενα, στο κείμενο-στόχος θα διατηρηθεί η ίδια λειτουργία, ως ελληνική εκδοχή του αγγλικού κειμένου.

Όσον αφορά τον παραλήπτη ή τους παραλήπτες, στο έργο του ο Vermeer αναφέρει ότι «ο δέκτης, ή μάλλον ο παραλήπτης, είναι ο βασικός παράγοντας που καθορίζει τον Σκοπό του μεταφράσματος.» (Nord, 2014, σ. 75). Επομένως, ο σκοπός του μεταφράσματος εξαρτάται από τη χρησιμότητα που θα έχει για το κοινό-στόχος και ποιες προσδοκίες μπορεί να έχει ο παραλήπτης από ένα τέτοιο κείμενο. Το κείμενο που επιλέχθηκε για μετάφραση παρέχει ακριβείς πληροφορίες σχετικά με τον παραλήπτη, καθώς στην εισαγωγή του κειμένου-πηγή αναφέρεται ότι τη σύνταξη του κειμένου έχει ζητήσει η Ομάδα Παρακολούθησης της Δημοκρατίας, του Κράτους Δικαίου και των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΟΠΔΚΔΘΔ) της Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων. Ωστόσο, πρέπει να λάβουμε υπόψη ότι στο έργο της η Nord κάνει διάκριση μεταξύ παραλήπτη και δέκτη. Δέκτες θεωρούνται οι αναγνώστες (εφόσον πρόκειται για γραπτό κείμενο), στους οποίους δεν απευθύνεται άμεσα το κείμενο, οι οποίοι θεωρούνται παρόλα αυτά πιθανοί αναγνώστες (Nord, 2014, σ. 60). Η συγκεκριμένη περίπτωση αποτελεί ένα παράδειγμα αυτού του φαινομένου, καθώς το κείμενο-πηγή – όπως, αντίστοιχα και το κείμενο-στόχος – έχει άμεσο παραλήπτη, αλλά ως κείμενο που βρίσκεται στο διαδίκτυο δίνει τη δυνατότητα ανάγνωσης σε οποιονδήποτε ενδιαφέρεται για το θέμα. Επομένως, ως δέκτη θα θεωρήσουμε τα ελληνόφωνα μέλη της ΟΠΔΚΔΘΔ της

Επιτροπής Πολιτικών Ελευθεριών, αλλά και τους Έλληνες πολίτες ή γενικότερα τους ελληνόφωνους αναγνώστες που θέλουν να πληροφορηθούν εις βάθος για το θέμα, συμπεριλαμβανομένων και των ελληνόφωνων μελών άλλων θεσμικών οργάνων της ΕΕ.

Ο χώρος και ο χρόνος πρόσληψης του κειμένου παρέχουν επίσης χρήσιμες πληροφορίες σχετικά με τον σκοπό του μεταφράσματος. Αρχικά, ο χώρος τόσο δημιουργίας όσο και πρόσληψης του κειμένου καθορίζει τη γλωσσική ποικιλία και τις συμβάσεις που θα χρησιμοποιήσει ο δημιουργός. Το παραπάνω κείμενο συντάχθηκε στο πλαίσιο της ΕΕ και ειδικότερα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Ωστόσο, δεν δίνεται συγκεκριμένος τόπος δημιουργίας, καθώς δεν έχει καμία σημασία για τον παραλήπτη και τις προσδοκίες του, παρά μόνο ότι χρησιμοποιείται η ευρώλεκτος, με όποιες συμβάσεις συνεπάγεται. Σχετικά με τον χρόνο δημιουργίας και πρόσληψης του κειμένου, είναι αξιοσημείωτο ότι υπάρχει χρονική απόσταση περίπου ενός έτους μεταξύ της δημιουργίας του κειμένου-πηγή και του κειμένου-στόχος. Το κείμενο-πηγή συντάχθηκε κατόπιν της συνόδου της ΟΠΔΚΔΘΔ, στις 11 Απριλίου 2022, ενώ ως χρόνος πρόσληψης δίνεται ο μήνας Απρίλιος του 2022. Αυτό σημαίνει για το κείμενο-στόχος ότι λόγω της χρονικής απόστασης δεν είναι τόσο επίκαιρο, ειδικά αν λάβουμε υπόψη ότι έχει δημοσιευτεί αντίστοιχη ανάλυση για το έτος 2023. Ωστόσο, είναι χρήσιμο να υπάρχει η ελληνική εκδοχή για κάθε έτος, τόσο για την πληροφόρηση των ενδιαφερόμενων όσο και για τη σύγκριση της κατάστασης που αναλύεται σε σχέση με άλλα έτη.

Η μεταφραστική εντολή οφείλει, επίσης, να αναφέρει το μέσο μετάδοσης του κειμένου, καθώς αυτό μπορεί να επηρεάσει τη δομή και το περιεχόμενό του. Ο βασικός διαχωρισμός σε αυτή την κατηγορία είναι αν η μετάδοση είναι προφορική ή γραπτή. Το κείμενο που επιλέχθηκε αποτελεί γραπτή επικοινωνία και ειδικότερα το κανάλι μετάδοσης είναι το διαδίκτυο, καθώς φέρει τα χαρακτηριστικά ενός διαδικτυακού εγγράφου της ΕΕ (π.χ. χρήση υπερσυνδέσμων). Συγκεκριμένα, πρόκειται για ένα μονόγλωσσο κείμενο σε μορφή pdf στην ιστοσελίδα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Το μέσο μετάδοσης μπορεί να παρέχει πληροφορίες για το εύρος και τα γνωρίσματα του δέκτη. Σε αυτή την περίπτωση, το γεγονός ότι βρίσκεται στο διαδίκτυο δείχνει ότι είναι προσβάσιμο για όλους τους πολίτες της ΕΕ. Το κείμενο-στόχος διατηρεί επίσης το ίδιο μέσο μετάδοσης.

Το κίνητρο δημιουργίας του κειμένου είναι ακόμη ένας καθοριστικός παράγοντας για τον προσδιορισμό της μεταφραστικής εντολής. Πρέπει, δηλαδή, να εντοπίσουμε για ποιο λόγο δημιουργήθηκε το κείμενο-πηγή, αλλά και αν ο λόγος δημιουργίας του κειμένου-στόχος θα είναι ακριβώς ο ίδιος. Όπως προαναφέρθηκε, το κίνητρο για τη σύνταξη αυτής της λεπτομερούς ανάλυσης ήταν η – τότε πρόσφατη – σύνοδος της ΟΠΑΚΔΘΔ, στις 11 Απριλίου 2022. Δεδομένης της χρονικής απόστασης, το κίνητρο δημιουργίας του κειμένου-στόχος είναι διαφορετικό, καθώς αφορά κυρίως την πληροφόρηση σχετικά με την κατάσταση του προηγούμενου έτους και τη δυνατότητα σύγκρισης με τις πρόσφατες εξελίξεις στο θέμα αυτό.

Συνοπτικά, σκοπός της μετάφρασης είναι η παραγωγή ενός ελληνικού κειμένου που θα απευθύνεται στην ΟΠΑΚΔΘΔ και στο ευρύτερο ελληνόφωνο κοινό και το οποίο θα επιτελεί την ίδια λειτουργία με το αγγλικό κείμενο αποσκοπώντας να πληροφορήσει τον δέκτη λεπτομερώς για την κατάσταση των αξιών του άρθρου 2 στην Ελλάδα κατά το έτος 2022.

Όλα τα παραπάνω στοιχεία δεν διαμορφώνουν μόνο το πακέτο μεταφραστικών οδηγιών, αλλά αποτελούν παράλληλα και τους εξωκειμενικούς παράγοντες σύμφωνα με τη θεωρία της Nord (2005, σ. 43), οι οποίοι μας δίνουν πολύτιμες πληροφορίες κατά την ανάλυση ενός κειμένου-πηγή. Οι άλλοι δύο εξωκειμενικοί παράγοντες είναι ο πομπός και η πρόθεση του κειμένου.

Ως πομπός του κειμένου-πηγή θεωρείται το Θεματικό Τμήμα Δικαιωμάτων των Πολιτών και Συνταγματικών Υποθέσεων, ενώ αναφέρεται ονομαστικά ως συντάκτης ο Ottavio Marzocchi με τη βοήθεια της Carolina Apicella και της Sybille Pecsteende Buytswerve. Το κείμενο-στόχος έχει τον ίδιο πομπό, εφόσον – όπως προαναφέρθηκε – αποτελεί την ελληνική εκδοχή του αγγλικού κειμένου.

Όσον αφορά την πρόθεση του πομπού, θα πρέπει να εξετάσουμε τον σκοπό που θέλει να πετύχει με τη σύνταξη του κειμένου. Ο πομπός, σε αυτή την περίπτωση, απευθύνει το κείμενο στην ΟΠΑΚΔΘΔ, αποσκοπώντας να την ενημερώσει λεπτομερώς σχετικά με το κατά πόσο προστατεύονται ή απειλούνται στην Ελλάδα οι αξίες του άρθρου 2 της ΣΕΕ. Αυτή η ανάλυση υπόκειται έπειτα σε χρήση για την λήψη μέτρων από τους αρμόδιους φορείς, ώστε να εξασφαλιστεί η υπεράσπιση αυτών των αξιών.

4.2 Ανάλυση του Κειμένου-Πηγή

Αφότου έχει οριστεί ο σκοπός της μετάφρασης, επόμενο στάδιο της μεταφραστικής διαδικασίας είναι η ανάλυση του κειμένου-πηγή. Όπως επισημαίνει και η Reiss στο έργο της Nord, «το κείμενο-πηγή είναι το βασικό κριτήριο για τη λήψη αποφάσεων στη μετάφραση» (Nord, 2014, σ. 41).

Μία πρώτη ανάλυση μπορεί να γίνει βάσει της θεωρίας της Reiss, η οποία περιλαμβάνει τρία στάδια: το πρώτο αφορά τον κειμενικό τύπο, το δεύτερο το κειμενικό είδος και το τρίτο το ύφος του κειμένου (στον Venuti, 2000, σ. 162).

Επεκτείνοντας την κατηγοριοποίηση του Karl Bühler ως προς τις λειτουργίες της γλώσσας, η Reiss μας βοηθάει να προσδιορίσουμε τον κειμενικό τύπο ενός κειμένου-πηγή, αλλά και το είδος του. Οι κειμενικοί τύποι που εισάγει είναι οι εξής: ο πληροφοριακός, ο εκφραστικός και ο κλητικός. Το κείμενο της παρούσας εργασίας ανήκει στον πληροφοριακό τύπο, όπου η κύρια λειτουργία είναι «η πληροφόρηση του αναγνώστη σχετικά με αντικείμενα και φαινόμενα του πραγματικού κόσμου» (Nord, 2014, σ. 91). Κατ' επέκταση, αυτό σημαίνει ότι η διάσταση της γλώσσας που χρησιμοποιείται είναι η λογική ή αναφορική, ενώ το κείμενο εστιάζει στο περιεχόμενο (Munday, 2004, σ. 74). Το κείμενο θα μπορούσε σε μικρότερο βαθμό να θεωρηθεί και κλητικό, καθώς απώτερος στόχος μέσω αυτής της επικοινωνιακής πράξης είναι η διασφάλιση των αξιών της ΕΕ, δηλαδή έμμεσα η κινητοποίηση των αρμόδιων να λάβουν τα αντίστοιχα μέτρα. Η κυρίαρχη λειτουργία του, όμως, είναι η πληροφοριακή, άρα στόχος του μεταφράσματος θα είναι αντίστοιχα να μεταφέρει πλήρως το εννοιολογικό περιεχόμενο του κειμένου-πηγής.

Σύμφωνα με το διάγραμμα της Reiss, γνωρίζοντας τον κειμενικό τύπο καθίσταται έπειτα ευκολότερος ο εντοπισμός του κειμενικού είδους, καθώς περιορίζει τα πιθανά κειμενικά είδη. Το παρόν κείμενο αποτελεί μία γραπτή αναφορά γεγονότων, επομένως πρόκειται για μία έκθεση.

Τέλος, ο προσδιορισμός του ύφους βασίζεται σε τρεις παράγοντες: το πεδίο, τον τόνο και τον τρόπο (Hatim, 2008, σσ. 36-53). Το πεδίο αφορά ουσιαστικά το θέμα του κειμένου, το οποίο σε αυτή την περίπτωση είναι η λεπτομερής ανάλυση της κατάστασης των αξιών του Άρθρου 2 της ΣΕΕ κατά το έτος 2022. Αν και δεν μπορεί

να χαρακτηριστεί ως τεχνικό κείμενο, παρουσιάζει κάποια χαρακτηριστικά, όπως εξειδικευμένη ορολογία, στερεότυπες εκφράσεις κ.ά. Ο τόνος ορίζεται από τον ρόλο του πομπού και του δέκτη κατά την επικοινωνιακή περίσταση. Στο παραπάνω κείμενο φαίνεται να μεταδίδει ο πομπός στον δέκτη ένα σύνολο πληροφοριών τυπικά και ουδέτερα, χωρίς να απευθύνεται σε αυτόν άμεσα. Τέλος, ο τρόπος αφορά πτυχές του κειμένου όπως τον ρόλο της ίδιας της γλώσσας, την οργάνωση του κειμένου κλπ. Το κείμενο συνολικά χρησιμοποιεί τη γραπτή μορφή της γλώσσας για τη μετάδοση πληροφοριών. Όπως συνηθίζεται στις εκτενείς αναλύσεις, χωρίζεται σε ενότητες και υποενότητες όπου κάθε στοιχείο αναλύεται ξεχωριστά. Εφόσον η επικοινωνία δεν είναι άμεση, δεν υπάρχουν φαινόμενα όπως διακοπή της ροής του λόγου ή λάθη κεκτημένης ταχύτητας. Επομένως, η συνοχή και η συνεκτικότητα του κειμένου είναι αποτέλεσμα προσεκτικής σύνταξης.

Μία λεπτομερέστερη ανάλυση του κειμένου μπορεί να γίνει χρησιμοποιώντας το μοντέλο της Nord, το οποίο αποτελείται από τους εξωκειμενικούς και τους ενδοκειμενικούς παράγοντες (2005, σ. 24). Οι πρώτοι αναφέρθηκαν και στο πακέτο μεταφραστικών οδηγιών, επομένως σε αυτό το σημείο θα αναλυθούν οι ενδοκειμενικοί.

Πρώτος ενδοκειμενικός παράγοντας είναι το θέμα, το οποίο εντοπίζεται με την απάντηση στην ερώτηση: «Για τι μιλάει ο πομπός;». Σε αυτή την περίπτωση, το θέμα μπορεί να εξαχθεί τόσο από τον τίτλο του κειμένου (και ταυτόχρονα των ενοτήτων) όσο και από το ίδιο το περιεχόμενο. Το θέμα του κειμένου-πηγή είναι η ανάλυση της κατάστασης που επικρατεί στην Ελλάδα κατά το 2022 σχετικά με τις αξίες του Άρθρου 2 της Συνθήκης για την Ευρωπαϊκή Ένωση και ειδικότερα σχετικά με τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου και την ελευθερία και την πολυφωνία στα ΜΜΕ. Το γεγονός ότι το ίδιο θέμα διατρέχει όλο το σύνολο του κειμένου, παρότι αποτελείται από επιμέρους θέματα, αποδεικνύει ότι υπάρχει συνεκτικότητα (Nord, 2005, σ. 93).

Το θέμα συνδέεται άμεσα με το περιεχόμενο, τον δεύτερο παράγοντα από το μοντέλο της Nord. Η ίδια δηλώνει ότι ως περιεχόμενο νοείται η αναφορά σε αντικείμενα ή φαινόμενα που ανήκουν σε κάποια εξωγλωσσική πραγματικότητα, είτε φανταστική είτε πραγματική (2005, σ. 99). Στην προκειμένη περίπτωση, το περιεχόμενο αφορά τον πραγματικό κόσμο, διότι τα φαινόμενα που περιγράφονται

προέρχονται από πραγματικές καταστάσεις που εντάσσονται στο πλαίσιο της ΕΕ και κυρίως στην Ελλάδα ως κράτος μέλος. Συγκεκριμένα, στην πρώτη ενότητα αναλύεται η κατάσταση και οι απειλές που υφίσταται η δημοκρατία στην Ελλάδα το 2022, στη δεύτερη παρατίθενται δεδομένα που δίνουν τη συνολική εικόνα του κράτους δικαίου για την Ελλάδα κατά την περίοδο αυτή, ενώ στην τρίτη και εκτενέστερη ενότητα, η ανάλυση συγκεντρώνει δεδομένα που αποτυπώνουν την κατάσταση σχετικά με την ελευθερία και την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης, καθώς και την ελευθερία έκφρασης και την ελευθερία πληροφόρησης.

Ο εντοπισμός των προϋποθέσεων έχει επίσης μεγάλη σημασία, καθώς οι πληροφορίες που υπονοούνται από τον δημιουργό του κειμένου-πηγή θα πρέπει να λαμβάνονται και από τον αναγνώστη του κειμένου-στόχος (2005, σ. 106). Είναι αναμενόμενο ότι σε ένα ενωσιακό κείμενο δεν υπάρχει πληθώρα αυτών, όπως θα υπήρχε για παράδειγμα σε ένα λογοτεχνικό κείμενο. Αυτό δεν σημαίνει, όμως, ότι δεν υπάρχουν καθόλου. Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι το σημείο “the Greek public TV channel”, όπου εννοείται το κανάλι της ΕΡΤ. Η ιδιαιτερότητα του κειμένου-στόχος, ωστόσο, είναι ότι απευθύνεται σε αναγνώστες οι οποίοι είναι εξοικειωμένοι με το περιεχόμενό του, διότι ανήκουν στο ίδιο πολιτισμικό περιβάλλον.

Η σύνθεση του κειμένου είναι ο επόμενος ενδοκειμενικός παράγοντας και αποτελείται ουσιαστικά από τη μακροδομή και τις μικροδομές του κειμένου (Nord, 2005, σ. 110). Ξεκινώντας από τη μακροδομή, η οργάνωση των πληροφοριών βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στις ενότητες και τις υποενότητες στις οποίες είναι χωρισμένο το κείμενο. Στο πλαίσιο της μακροδομής, επίσης, τα κυριότερα στοιχεία αυτού του κειμένου είναι το πλήθος παραθεμάτων (εντός του κειμένου) και υποσημειώσεων, τα οποία αποσκοπούν στην ολοκληρωμένη πληροφόρηση του δέκτη. Ως προς τις μικροδομές, κάποια βασικά σημεία που πρέπει να αναφερθούν είναι ο μακροπερίοδος λόγος στο μεγαλύτερο μέρος του κειμένου, η έντονη χρήση υπερτεμαχιακών στοιχείων, η συχνή ένταξη παραθέματος μέσα σε πρόταση με τη χρήση εισαγωγικών, κ.ά.

Εκτός από το ίδιο το κείμενο, σημαντικός παράγοντας είναι και τα μη λεκτικά στοιχεία, όπως οι εικόνες, τα λογότυπα κ.ά., καθώς δίνουν επιπλέον πληροφορίες για το περιεχόμενο. Το κείμενο που επέλεξα να μεταφράσω δεν διαθέτει τέτοιου είδους

στοιχεία σε μεγάλο βαθμό. Τα δύο σημεία που αξίζει να αναφερθούν, ωστόσο, είναι οι υπερσύνδεσμοι, και η γραμματοσειρά και το μέγεθος των γραμμμάτων. Όσον αφορά τους υπερσυνδέσμους, δεν θα πρέπει να αφαιρεθούν σε καμία περίπτωση, καθώς αποτελούν τμήμα του κειμένου – και πόσο μάλλον εφόσον πρόκειται για ένα πληροφοριακό κείμενο. Όπου, όμως, εντοπίζεται αντίστοιχη ιστοσελίδα στα ελληνικά, θα πρέπει να αντικαταστήσει την αγγλική, έτσι ώστε το κείμενο να επιτελεί τη λειτουργία του όσο το δυνατόν πιο αποτελεσματικά στη γλώσσα-στόχος. Η γραμματοσειρά και το μέγεθος των γραμμμάτων – που ποικίλλουν στο κείμενο-πηγή – , δεν χρειάζεται υπό κανονικές συνθήκες να αλλάξουν, ωστόσο για τον σκοπό της εργασίας έχουν τροποποιηθεί.

Ιδιαίτερα σημαντικός παράγοντας για την ανάλυση είναι και το λεξιλόγιο του κειμένου-πηγή. Συνολικά, το λεξιλόγιο που χρησιμοποιείται στο κείμενο είναι ουδέτερο ως προς το ύφος, δεν είναι συναισθηματικά φορτισμένο, δεν παρουσιάζει έντονες συνυποδηλώσεις, περιλαμβάνει συχνή χρήση συντομογραφιών και χαρακτηρίζεται από συνέπεια, τόσο εσωτερική όσο και σε σχέση με άλλα κείμενα. Το λεξιλόγιο προέρχεται από διάφορους χώρους, μεταξύ άλλων της δημοσιογραφίας (π.χ. “media pluralism”), του δικαίου (“criminal lawsuits”), των ανθρωπίνων δικαιωμάτων (π.χ. “pushbacks”), κ.ά.

Είναι εξίσου σημαντική η ανάλυση της προτασιακής δομής του κειμένου, δηλαδή η ανάλυση της δομής των προτάσεων, των ειδών κ.ά. Σε αυτό το κείμενο επικρατούν οι αποφαντικές προτάσεις, ενώ οι προστακτικές και οι επιφωνηματικές προτάσεις απουσιάζουν πλήρως. Επιπλέον, παρότι εντοπίζονται αρκετές απλές προτάσεις, πολλές είναι σύνθετες με πιο περίπλοκη σύνταξη, όπως η συχνή χρήση του γερονδίου. Σχετικά με την παρατακτική / υποτακτική σύνταξη παρατηρείται ότι δεν επικρατεί κάποια από τις δύο. Τέλος, η έκταση των προτάσεων τηρεί γενικά τον μακροπερίοδο λόγο που χαρακτηρίζει συνήθως τα κείμενα της ΕΕ, ωστόσο υπάρχουν και αρκετές σύντομες προτάσεις, ιδίως πριν από την παράθεση αποσπασμάτων από κάποια άλλη πηγή. Να τονιστεί, φυσικά, ότι η ανάλυση αυτή αφορά το κείμενο που δεν αποτελεί παράθεμα από κάποιο άλλο κείμενο.

Τέλος, η ανάλυση του κειμένου δεν μπορεί να είναι ολοκληρωμένη χωρίς τον όγδοο συντελεστή, δηλαδή τα υπερτεμαχικά στοιχεία. Το κείμενο-πηγή είναι πλούσιο σε αυτά και κυρίως χρησιμοποιούνται πλάγια γράμματα, έντονα γράμματα,

υπογραμμίσεις, και άλλα σε μικρότερο βαθμό. Όλα αυτά τα στοιχεία θα διατηρηθούν ως έχουν στο κείμενο-στόχος, έτσι ώστε η αγγλική και η ελληνική εκδοχή του κειμένου να έχουν τα ίδια τεχνικά χαρακτηριστικά, όπως προτείνει ο Οδηγός του Γιώργου Μαθιουδάκη (2021, σ. 143).

4.3 Σχολιασμός των Μεταφραστικών Προβλημάτων

Έχοντας ολοκληρώσει την ανάλυση του κειμένου-πηγή, είναι πλέον ευκολότερος ο εντοπισμός των μεταφραστικών προβλημάτων, αλλά και ο τρόπος επίλυσής τους.

Εφόσον πρόκειται για μετάφραση ενωσιακού κειμένου, ακολουθείται αρχικά η διάκριση των προβλημάτων σε τρία επίπεδα σύμφωνα με τον Οδηγό για τη σύνταξη, τη μετάφραση και την αναθεώρηση των νομικών πράξεων και των λοιπών εγγράφων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ελληνικά (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 146). Θα αναφερθώ, λοιπόν, πρώτα στα παραθέματα, στη συνέχεια στους τεχνικούς όρους και, τέλος, στο ελεύθερο κείμενο, καθώς η φύση και ο τρόπος αντιμετώπισης των προβλημάτων διαφέρουν ανάλογα με το επίπεδο (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 146).

Το πρώτο επίπεδο αφορά τα παραθέματα και απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή, καθώς η διακειμενικότητα αποτελεί έντονο χαρακτηριστικό των ενωσιακών κειμένων. Η εύρεση των ελληνικών παραθεμάτων είναι σημαντικό μέρος της μεταφραστικής διαδικασίας, ώστε να μην οδηγηθεί ο μεταφραστής σε μια σειρά αυθαίρετων επιλογών κατά τη μετάφραση του κειμένου. Το κείμενο-πηγή που επέλεξα, ως έγγραφο της ΕΕ και ιδιαίτερα ως έκθεση που στηρίζεται σε σχετική βιβλιογραφία, απαιτεί τη μεταφορά πολλών παραθεμάτων.

Φυσικά, η βιβλιογραφία στο ίδιο το κείμενο, όπως στις υποσημειώσεις και τους υπερσυνδέσμους, υπήρξε πολύτιμη για τον εντοπισμό των αγγλικών πηγών. Πρώτο βήμα ήταν η εύρεση της αντιστοιχίας μεταξύ της αγγλικής και της ελληνικής εκδοχής των κειμένων αυτών. Στο πρώτο επίπεδο, είναι βασική αρχή να μην μεταφραστεί παράθεμα εκ νέου, εφόσον υπάρχει επίσημη μετάφραση στη γλώσσα-στόχος. Παρότι ορισμένα αποσπάσματα δεν βρέθηκαν μεταφρασμένα στην ελληνική γλώσσα, τα περισσότερα από αυτά διέθεταν μετάφραση, την οποία θα ήταν λάθος να

αγνοήσω, είτε σκόπιμα είτε από αμέλεια. Οι κυριότερες πηγές που αξιοποίησα για τον εντοπισμό των αντίστοιχων ελληνικών παραθεμάτων ήταν, μεταξύ άλλων, η έκθεση του 2021 για το κράτος δικαίου στην Ελλάδα, η Δεύτερη Έκθεση Παρακολούθησης της Έκθεσης AD HOC για την Ελλάδα, η έκθεση του 2021 για την Ελλάδα από το Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης, και η έκθεση του MFRR «Χειραγωγώντας το μήνυμα: Προκλήσεις για την ανεξάρτητη δημοσιογραφία στην Ελλάδα». Τα κείμενα αυτά δεν επέτρεψαν μόνο την παράθεση αυτούσιων αποσπασμάτων στην ελληνική γλώσσα, αλλά και σημείων όπου αν και η δομή της πρότασης διέφερε, το λεξιλόγιο ή το περιεχόμενο ήταν κοινό.

Ωστόσο, η ποιότητα των παραθεμάτων δεν είναι πάντα δεδομένη. Για παράδειγμα, η ελληνική μετάφραση της έκθεσης του MPM για το 2021, από την οποία άντλησα κομμάτια του κειμένου, έχει αρκετά προβληματικά σημεία. Τα πιο εμφανή από αυτά σχετίζονται με τον λάθος τονισμό σε ορισμένες λέξεις (π.χ. «δυνατότητων»), την ασυνέπεια στην ελληνική ονομασία («Παρατηρητήριο για την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης» / «Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης»), την προσθήκη λέξεων που δεν υπάρχουν στο πρωτότυπο (π.χ. «επιμέρους») και τις αλλαγές στο περιεχόμενο (π.χ. «...το επίπεδο κινδύνου βρίσκεται στο 57% και στο 63% αντίστοιχα», ενώ το πρωτότυπο αναφέρει “...ranges from 57% to 66%”). Ωστόσο, από όλα αυτά τα στοιχεία, τα μόνα που διόρθωσα στο τελικό κείμενο ήταν τα ορθογραφικά λάθη.

Ένα βασικό ζήτημα που προκύπτει όταν το έγγραφο αποτελεί κράμα διαφόρων πηγών είναι ότι δεν είναι εύκολη η επίτευξη της συνέπειας ούτε σε ορολογία ούτε σε γλώσσα και ύφος. Το μόνο που μπορεί να κάνει ο μεταφραστής σε αυτή την περίπτωση είναι να προσαρμόσει το ελεύθερο κείμενο, ώστε να υπάρχει όσο το δυνατόν περισσότερη συνέπεια με τα παραθέματα που έχει ενσωματώσει στο κείμενο.

Το δεύτερο επίπεδο αφορά τους τεχνικούς όρους και δεν επιτρέπει μεγάλο βαθμό ελευθερίας. Η μεγαλύτερη πρόκληση σε αυτό το επίπεδο ήταν η εύρεση έγκυρων πηγών για όλους τους όρους και ιδίως σε βιβλιογραφία σχετική με το θέμα του προς μετάφραση κειμένου. Στην πλειοψηφία τους, πρόκειται για όργανα και ομάδες της ΕΕ, νομικούς όρους και σε μικρότερο βαθμό όρους από τον χώρο της πολιτικής. Για την τεκμηρίωση των όρων, αξιοποίησα κυρίως λεξικά, βάσεις

ορολογίας και παράλληλα κείμενα, όπως για παράδειγμα τη βάση ορολογίας IATE. Ένα σχόλιο ως προς τη μακροστρατηγική είναι ότι στη μετάφραση πρέπει να τηρείται η ορολογική συνοχή και συνέπεια, δηλαδή να χρησιμοποιείται πάντα ο ίδιος όρος για την απόδοση μιας συγκεκριμένης έννοιας (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 164).

Παρότι η πλειοψηφία των όρων στο κείμενο-πηγή διαθέτουν καθιερωμένο όρο στην ελληνική γλώσσα και δεν αποτέλεσαν πρόβλημα κατά τη μεταφραστική διαδικασία, υπήρξαν κάποιες ιδιαίτερες περιπτώσεις. Ένα πρώτο πρόβλημα σε επίπεδο ορολογίας αφορά τον όρο “legal review”, ο οποίος δεν βρέθηκε στη σχετική βιβλιογραφία. Αναζητώντας τον σε λεξικά και σώματα κειμένων, βρέθηκαν πάρα πολλές διαφορετικές αποδώσεις όπως «νομική επανεξέταση», «νομική εξέταση», «νομική αναθεώρηση» κ.ά. Προτίμησα τελικά τον όρο «νομική εξέταση», καθώς αποδίδει καλύτερα το περιεχόμενο του πρωτότυπου όρου με βάση το συγκεκριμένο.

Η δεύτερη αφορά τον όρο “Ombudsman”, ο οποίος μπορεί να αποδοθεί τόσο ως «Διαμεσολαβητής» όσο και «Συνήγορος του Πολίτη». Επέλεξα την απόδοση «Διαμεσολαβητής», διότι αφενός προτιμάται στη βάση ορολογίας IATE και αφετέρου έχει πιο συχνή χρήση στη κείμενα του ιστότοπου EUR-Lex, παρότι σε κάποιες πηγές χρησιμοποιούνταν ο όρος «Συνήγορος του Πολίτη».

Στο κείμενο εντοπίζεται και λατινικός όρος, στη φράση «διαδικασία ad hoc». Αν και δεν ακολουθείται μία ενιαία στρατηγική για όλες τις λατινικές εκφράσεις, για την συγκεκριμένη ορίζεται στον Οδηγό ότι πρέπει να διατηρηθεί αμετάφραστη (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 164), κάτι το οποίο επιβεβαιώνεται στην ελληνική βιβλιογραφία, όπου ο όρος διατηρείται επίσης στα λατινικά.

Φυσικά, υπήρχαν όροι στο κείμενο οι οποίοι δεν έχουν καθιερωμένη απόδοση στα ελληνικά, όπως μεταξύ άλλων οι όροι “Freedom House”, “Frontex” κ.ά. Η στρατηγική που ενδείκνυται σε αυτή την περίπτωση είναι η διατήρηση του αγγλικού όρου.

Σε αυτό το επίπεδο ανήκουν και οι τεχνικοί όροι της ευρωλέκτου, οι οποίοι αποδίδονται επίσης με συγκεκριμένο τρόπο. Το πιο κλασικό παράδειγμα είναι η κατά κανόνα απόδοση της λέξης “this” ως «παρών/παρούσα/παρόν» και αντίστοιχα του “that” ως «εν λόγω». Επιπλέον, ένας γενικός όρος της ιδιολέκτου της ΕΕ που

εντοπίζεται στο κείμενο είναι το «έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής» (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 162).

Στο πλαίσιο των τεχνικών όρων, θα πρέπει επίσης να γίνει αναφορά στα αρκτικόλεξα. Στο κείμενο παρατηρείται συχνή χρήση αυτών, η οποία απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή κατά τη μετάφραση. Το πρώτο ζήτημα που με απασχόλησε αφορά την εύρεση ή μη ενός ελληνικού ακρωνυμίου, ενώ το δεύτερο ζήτημα σχετίζεται με το αν και πότε έπρεπε να δοθεί ολόκληρος ο όρος στο κείμενο. Η στρατηγική που ακολούθησα σχετικά με το πρώτο ζήτημα ήταν να χρησιμοποιήσω ελληνικό ακρωνύμιο μόνο στις περιπτώσεις όπου έβρισκα έγκυρες πηγές με τη χρήση του στην ελληνική γλώσσα, όπως π.χ. «ΕΣΡ». Αντιθέτως, για τα ακρωνύμια που δεν έβρισκα αντίστοιχο ελληνικό, έκρινα ότι ήταν προτιμότερο να διατηρήσω το αγγλικό αντί να προτείνω δική μου απόδοση (π.χ. «MFRR»). Το αρκτικόλεξο, άλλωστε, «δεν είναι υποχρεωτικό να προέρχεται από τη γλώσσα του συντάκτη» (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 121). Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα για το δεύτερο ζήτημα αποτελεί το ακρωνύμιο “SLAPPs”, το οποίο δεν δίνεται ολόκληρο μέσα στο κείμενο παρά μόνο στη λίστα με τις συντομογραφίες, η οποία δεν συμπεριλαμβάνεται στο προς μετάφραση κείμενο. Δεδομένου ότι είναι ευκολότερο για τον αναγνώστη να ανατρέξει στον τίτλο της ενότητας 3.9. για τον εντοπισμό του ακρωνυμίου, θεώρησα πως η επεξήγησή του θα πρέπει να δοθεί σε εκείνο το σημείο και όχι πιο πριν. Οι περιπτώσεις των αρκτικόλεξων “NGO”, “TEU” και “CSOS” διαφέρουν, καθώς δεν εντοπίζονται ούτε στη λίστα με τις συντομογραφίες. Μολονότι ενδεχομένως πρόκειται για κοινή γνώση, χωρίς να είναι αναγκαία η αναφορά της πλήρους ονομασίας στο πρωτότυπο κείμενο, επέλεξα στο ελληνικό κείμενο να την αναφέρω και στις τρεις περιπτώσεις. Μία τελευταία παρατήρηση είναι ότι σύμφωνα με τον οδηγό πρέπει να αποφεύγεται η κατάχρηση αρκτικόλεξων, ακόμη κι αν παρατηρείται στο πρωτότυπο (σ. 190). Για αυτόν τον λόγο, το “EP” επέλεξα να το αποδώσω ως «Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο» και όχι ως «ΕΚ», διότι εμφανίζεται μόνο μία φορά μέσα στο κείμενο. Αναλόγως χειρίστηκα και την περίπτωση του PM («πρωθυπουργός»), το οποίο δεν χρησιμοποιείται ποτέ με αρκτικόλεξο στα ελληνικά κείμενα.

Το τελευταίο επίπεδο περιλαμβάνει όλο το υπόλοιπο κείμενο και είναι το επίπεδο που επιτρέπει συγκριτικά τη μεγαλύτερη ελευθερία στον μεταφραστή, ως το σημείο βέβαια που δεν αλλοιώνει το νόημα του πρωτοτύπου και δεν παραβιάζει τους κανόνες της ελληνικής γλώσσας (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 168). Για το ελεύθερο

κείμενο, ήταν αναγκαία μια περαιτέρω οργάνωση των μεταφραστικών προβλημάτων. Ωστόσο, αν και βάση του παρόντος σχολιασμού αποτελούν οι λειτουργικές προσεγγίσεις της μεταφραστικής θεωρίας, για την ιεράρχηση των προβλημάτων στο τρίτο επίπεδο ακολούθησα το πρότυπο της Mona Baker (2011). Σύμφωνα την Baker, η επίτευξη της ισοδυναμίας ανάμεσα στα δύο κείμενα αναλύεται σε πέντε διαφορετικά επίπεδα. Προτού γίνει ανάλυση των προβλημάτων, όμως, πρέπει να επισημανθεί ότι για τις γλωσσικές συμβάσεις και ιδίως για τα θέματα ορθογραφίας, γραμματικής και συντακτικού, συμβουλευτήκα πρωτίστως τους σχετικούς οδηγούς που είτε έχει εκδώσει είτε έχει προτείνει η ΕΕ (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 170).

Ξεκινάμε με την ισοδυναμία σε λεξικό επίπεδο, καθώς «η μικρότερη νοηματική μονάδα είναι η λέξη» (Baker, 2011, σ. 9). Υπενθυμίζεται ότι τα προβλήματα αυτού του επιπέδου αφορούν το ελεύθερο κείμενο και όχι τους τεχνικούς όρους.

Μία από τις λέξεις που με απασχόλησαν περισσότερο κατά τη μετάφραση είναι η λέξη “autocratizing”. Το πρόβλημα έγκειται στο ότι στη γλώσσα-στόχος δεν υπάρχει μορφολογικά αντίστοιχη λέξη που να αποδίδει ακριβώς το ίδιο νόημα. (Baker, 2011, σ. 21). Για την απόδοσή της, απέρριψα αρχικά τη χρήση γερονδίου όπως στο πρωτότυπο, ωστόσο βάσει παράλληλης βιβλιογραφίας έκρινα αναγκαία τη χρήση της λέξης αυταρχικοποίηση ή παράγωγής της. Κατέληξα στο συμπέρασμα ότι η προτιμότερη λύση είναι η περιφραστική απόδοση, δηλαδή η πέμπτη στρατηγική που προτείνει η Baker (2011, σ. 36). Η έννοια του “autocratizing” μπορεί να αποδοθεί επαρκώς με τη φράση «κλίνει προς την αυταρχικοποίηση», η οποία αποδίδει τόσο το περιεχόμενό της όσο και την ενέργεια που προσδίδει ο γραμματικός τύπος.

Επίσης ιδιαίτερη περίπτωση είναι η λέξη “briefing”. Πρόκειται για μια λέξη που με απασχόλησε πολύ κατά τη μεταφραστική διαδικασία, καθώς συναντάται συχνά στις ιστοσελίδες των οργάνων της ΕΕ αλλά χωρίς ελληνική απόδοση. Επομένως, οι δύο επιλογές μου ήταν είτε να βρω μία ισοδύναμη λέξη ή φράση που να αποδίδει το νόημα, όπως «σύντομη έκθεση», είτε να διατηρήσω την αγγλική λέξη στο μετάφρασμα. Το πρόβλημα με την πρώτη επιλογή είναι ότι μεταφέρει μεν το περιεχόμενο της λέξης αλλά δεν χρησιμοποιείται στις ιστοσελίδες της ΕΕ. Αντιθέτως, το πρόβλημα με τη δεύτερη επιλογή είναι ότι δεν λύνει το πρόβλημα της ισοδυναμίας

ανάμεσα στις δύο γλώσσες. Έτσι, απέδωσα τον όρο ως «σύντομη έκθεση» διατηρώντας μέσα σε παρένθεση τον αγγλικό όρο – την πρώτη φορά που συναντάται στο κείμενο –, ενώ στη συνέχεια χρησιμοποίησα μόνο την ελληνική απόδοση.

Η λέξη “all” στη φράση “all expressed criticism” ήταν επίσης προβληματική για τη ροή του κειμένου, διότι η πρόταση «όλοι εξέφρασαν κριτική για τον νόμο», ενώ προηγείται ήδη το υποκείμενο, δεν συνηθίζεται στη γλώσσα-στόχος. Η στρατηγική που ακολούθησα είναι η παράλειψη, καθώς η λέξη αυτή δεν προσθέτει κάποια επιπλέον πληροφορία στο κείμενο και συνεπώς η απαλοιφή της δεν επηρεάζει το νόημα.

Τέλος, αν και δεν πρόκειται για λέξη που δημιουργεί ιδιαίτερο πρόβλημα κατά τη μετάφραση, θα αναφέρω την περίπτωση του “national-social”, που προσδιορίζει τη λέξη “party”. Αν και φαινομενικά δύο λέξεις, στην ουσία πρόκειται για μία, καθώς το ενωτικό υποδηλώνει ότι τα δύο συνθετικά αποτελούν ενιαία εννοιολογική οντότητα (Μαθιουδάκης, 2021, p. 24). Η ίδια έννοια εκφράζεται στα ελληνικά με μία λέξη («εθνικοσοσιαλιστικό»), επομένως δεν είναι αναγκαία η χρήση ενωτικού στο μετάφρασμα.

Η ισοδυναμία πάνω από το λεξικό επίπεδο αφορά σε λέξεις που συνήθως συναντώνται μαζί. Ανήκουν είτε στην κατηγορία των συμφράσεων είτε στην κατηγορία των ιδιωτισμών και των παγιωμένων εκφράσεων (Baker, 2011, σ. 52). Ωστόσο, το επιλεγμένο κείμενο δεν παρουσίασε προβλήματα ισοδυναμίας στο συγκεκριμένο επίπεδο.

Η επόμενη κατηγορία αφορά τη γραμματική ισοδυναμία. Η οργάνωση των λέξεων και των φράσεων μέσα σε μία πρόταση διαφέρει από γλώσσα σε γλώσσα (Baker, 2011, σ. 93), κάτι που δημιουργεί προβλήματα κατά τη μετάφραση. Όσον αφορά τη μακροστρατηγική σε αυτό το επίπεδο, οι αποφάσεις λήφθηκαν βάσει των σχετικών οδηγών που έχουν εκδοθεί από την ΕΕ για την ελληνική γλώσσα.

Μία περίπτωση που απαιτείται αλλαγή των γραμματικών δομών είναι η λέξη “focusing”. Μολονότι σε κάποια σημεία είναι δυνατόν να αποδοθεί σαν μετοχή («εστιάζοντας») χωρίς να προκαλεί πρόβλημα στη ροή της γλώσσας, σε άλλα σημεία – ειδικά αν πρόκειται για μακροπερίοδο λόγο – θα πρέπει να αποδοθεί με διαφορετικό τρόπο. Η στρατηγική που ακολούθησα, σύμφωνα με τις κατηγορίες

έμμεσης μετάφρασης που προτείνουν οι Vinay και Darbelnet, είναι η μετατόπιση, όπου «ένα μέρος του λόγου μεταβάλλεται σε ένα άλλο χωρίς να αλλάζει το νόημα» (Munday, 2004, σ. 102). Στην προκειμένη περίπτωση, η μετοχή μετατράπηκε σε δευτερεύουσα αναφορική πρόταση («η οποία εστιάζει»), ώστε να αποφευχθεί η σύγχυση στον αναγνώστη του κειμένου-στόχως.

Άλλη μία πτυχή της γραμματικής ισοδυναμίας πλέον αφορά τη συμπεριληπτική γλώσσα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η λέξη «the President» στο κείμενο-πηγή, η οποία μπορεί να αφορά και τα δύο γένη, εφόσον γίνεται αναφορά στο πώς λειτουργεί το πολιτικό σύστημα της Ελλάδας γενικότερα και όχι σε κάποιο συγκεκριμένο πρόσωπο. Όμως, η μορφολογία της αγγλικής γλώσσας διαφέρει από την ελληνική όσον αφορά το γένος, με αποτέλεσμα να δημιουργείται πρόβλημα για την επίτευξη της ισοδυναμίας. Ο μεταφραστής καλείται να προσαρμόσει τις γραμματικές δομές ώστε να μεταφέρεται ακριβώς το περιεχόμενο του πρωτοτύπου. Δεδομένου ότι δεν υπάρχει αντίστοιχο γένος στα ελληνικά, η προτιμότερη λύση είναι η ταυτόχρονη χρήση του αρσενικού και του θηλυκού άρθρου με κάθετο («τον/την πρόεδρο»), όπως παρατηρείται και σε άλλα κείμενα της ΕΕ.

Τέλος, ένα σημείο που εντάσσεται στο επίπεδο της γραμματικής είναι τα πεζά-κεφαλαία γράμματα. Μία συχνή παγίδα στη μετάφραση κειμένων από τα αγγλικά στα ελληνικά είναι η λανθασμένη κατάχρηση κεφαλαίων στη θέση πεζών, εξαιτίας της επιρροής από την αγγλική γλώσσα, όπου οι κανόνες διαφέρουν. Για παράδειγμα, μετέφρασα το “Prime Minister” στα ελληνικά ως «πρωθυπουργός» και όχι ως «Πρωθυπουργός», που θα θεωρούταν λάθος.

Το επόμενο επίπεδο αφορά την κειμενική ισοδυναμία, δηλαδή την οργάνωση του κειμένου. Στο επίπεδο αυτό, εντάσσονται όλα τα προβλήματα σύνταξης. Όσον αφορά τη μακροστρατηγική, μία βασική παρατήρηση είναι ότι εφόσον το κείμενο δεν είναι κανονιστικό, δεν απαιτείται η αυστηρή προσκόλληση στις συντακτικές δομές του αγγλικού κειμένου. Με άλλα λόγια, αν και ο μεταφραστής δεν έχει την ελευθερία να αλλοιώσει τον μακροπερίοδο λόγο του πρωτοτύπου ή να εισάγει προτιμησιακές αλλαγές στις συντακτικές δομές, αυτό είναι εφικτό όταν η σύνταξη δεν επιτρέπει τη μεταφορά του περιεχομένου. Επίσης, είναι βασικό να υπάρχει συνέπεια σε όλη την

έκταση του κειμένου και να ακολουθούνται πιστά οι κανόνες που αναφέρονται στους οδηγούς.

Όπως είναι λογικό, κατά τη μετάφραση του κειμένου δεν υπήρξε απόλυτη αντιστοιχία ανάμεσα στις δύο γλώσσες για όλες τις συντακτικές δομές. Ένα σημείο που με απασχόλησε σε κειμενικό επίπεδο είναι η πρόταση “The report also recalls that an appeal... tabled but refused.”, αφενός διότι η διατήρηση της σύνταξης του πρωτοτύπου θα πρόδιδε ότι αποτελεί μετάφρασμα και αφετέρου λόγω του ζητήματος της συμφωνίας ρήματος και υποκειμένου. Όσον αφορά το πρώτο πρόβλημα, αποφάσισα να φέρω το πρώτο ρήμα στην αρχή της δευτερεύουσας πρότασης και να ακολουθήσουν τα υποκείμενα. Έπειτα, έπρεπε να αποφασίσω για τον αριθμό των ρημάτων, δεδομένου ότι οι δύο τελευταίες προτάσεις είναι σύνθετες, δηλαδή τα υποκείμενα είναι δύο. Σύμφωνα με τον Οδηγό του Μαθιουδάκη, «το ρήμα μπαίνει σχεδόν πάντα στον πληθυντικό», αλλά μπορεί να μπει σε ενικό όταν προηγείται το ρήμα (2021, σ. 186). Παρότι αρχικά έκρινα προτιμότερο να χρησιμοποιήσω πληθυντικό αριθμό και στα δύο ρήματα, η ροή του κειμένου κυλούσε πιο φυσικά αν επέλεγα να το αποδώσω ως «...υποβλήθηκε μία προσφυγή ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας και μία καταγγελία στον Διαμεσολαβητή, οι οποίες όμως απορρίφθηκαν.»

Άλλο ένα σημείο που χρειάστηκε να αλλάξω τις συντακτικές δομές ήταν η φράση “...the previous letters exchanged between DRFMG”. Μολονότι η σύνταξη σε αυτό το σημείο είναι επιτρεπτή στη γλώσσα-πηγή – αν και όχι η συνηθέστερη –, στη γλώσσα-στόχο είναι αδόκιμη και δεν μεταφέρει ικανοποιητικά το νόημα του κειμένου. Όπως, λοιπόν, ορίζεται και στον Οδηγό, ο μεταφραστής έχει την ελευθερία να επιλέξει άλλα συντακτικά σχήματα στο ελληνικό κείμενο, εάν αυτά του πρωτοτύπου είναι αδόκιμα στη γλώσσα-στόχος (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 196). Απέφυγα, επομένως, τη χρήση της λέξης «μεταξύ» και μετέφρασα την φράση ως εξής: «...των προηγούμενων επιστολών που ανταλλάχθηκαν, από και προς την ΟΠΔΚΔΘΔ».

Άλλη μία περίπτωση που χρειάστηκε να αλλάξω τη σειρά των λέξεων είναι η πρόταση “Issues related to wider fundamental rights issues...in this present briefing.” Ουσιαστικά, αντιστρέψα το πρώτο με το τελευταίο σκέλος της πρότασης, διότι η

κατά λέξη μετάφραση δεν θα κυλούσε εξίσου ομαλά στη γλώσσα-στόχο, λόγω της έκτασης του υποκειμένου.

Επιπλέον, αναπόσπαστο τμήμα της κειμενικής ισοδυναμίας αποτελεί και η συνοχή. Αν και κατά κύριο λόγο το κείμενο βασίζεται περισσότερο στη συνεκτικότητα απ' ό,τι στη συνοχή, παρατηρείται συχνή χρήση συνδετικών λέξεων όπως “still”, “also” κ.ά., καθώς και αντικατάσταση προσώπων με αντωνυμίες. Ωστόσο, η μετάφρασή τους δεν αποτελεί πρόβλημα σε αυτόν τον γλωσσικό συνδυασμό και οι μόνες αλλαγές που ενδεχομένως έκανα αφορούσαν τη σειρά των λέξεων.

Σχετικά με τη συνεκτικότητα του κειμένου, ένα ζήτημα που προέκυψε εντοπίζεται στο σημείο 3.6. Η κατανόηση αυτού του σημείου από τους αναγνώστες εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από τις γνώσεις και τις προσδοκίες τους, καθώς δεν πρόκειται απλώς για ελλιπείς προτάσεις ασύνδετες μεταξύ τους, αλλά προτάσεις που έχουν τη μορφή τίτλων. Επομένως, θα πρέπει να μεταφραστεί αναλόγως, βάσει των συμβάσεων που επικρατούν στην ελληνική γλώσσα για τη δημιουργία τίτλων, ώστε ο αναγνώστης του κειμένου-στόχος να κατανοήσει περί τίνος πρόκειται σε αυτές τις παραγράφους. Αυτό στην πράξη σημαίνει ότι έγιναν αλλαγές στην σύνταξη, καθώς και μετατοπίσεις σε γραμματικό επίπεδο, όπως π.χ. ουσιαστικοποίηση των μετοχών, αλλά παράλληλα και αλλαγή της έμφασης σε ορισμένα σημεία, προσαρμόζοντας τις προτάσεις στις συμβάσεις της ελληνικής γλώσσας.

Στα ζητήματα σύνταξης συμπεριλαμβάνεται, τέλος, και ό,τι αφορά τα σημεία στίξης, τα οποία χρησιμοποιούνται επίσης για τη δόμηση της πληροφορίας (Baker, 2011, σ. 161). Για την επίτευξη της ισοδυναμίας, απαιτείται η ανάλογη προσαρμογή των σημείων στίξης από τη μία γλώσσα στην άλλη, έτσι ώστε να μην είναι προφανές ότι πρόκειται για μετάφρασμα. Για παράδειγμα, η υποδιαστολή στις περιπτώσεις “10,678 audits” και “EUR 954,950” αντικαταστάθηκε από τελεία («10.678 ελέγχους», «954.950 EUR»), ενώ στη δεύτερη περίπτωση άλλαξε θέση και το νόμισμα, αφού στα ελληνικά έπεται του αριθμού αντί να προηγείται. Η λανθασμένη παράβλεψη αυτού του σημείου μπορεί να επιφέρει σοβαρά προβλήματα στη μεταφορά του περιεχομένου.

Τέλος, η πραγματολογική ισοδυναμία είναι επιτυχής, όπως προαναφέρθηκε, όταν ο μεταφραστής γνωρίζει καλά τις προσδοκίες που πιθανώς έχει ο δέκτης από το

κείμενο-στόχος. Είναι αυτονόητο ότι οι προσδοκίες διαφέρουν μεταξύ του αναγνώστη του κειμένου-πηγή και του αναγνώστη του κειμένου-στόχος, διότι ανήκουν σε δύο διαφορετικούς πολιτισμούς. Έχοντας αυτό υπόψη, η λέξη “Hellenic” ή “Greek” στο κείμενο-πηγή απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή για τη μεταφορά της στο κείμενο-στόχος. Ο Ελληνόφωνος αναγνώστης γνωρίζει ότι το κείμενο αναφέρεται στον ελληνικό χώρο και η συχνή χρήση του επιθέτου «ελληνικός» ενδέχεται να θεωρηθεί υπερβολή. Αυτό επιτρέπει στο μεταφραστή να παραλείψει τη λέξη στα σημεία όπου είναι πολύ φανερό. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελεί η μετάφραση του “Hellenic Authority for Communications Security and Privacy” («Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών»), στην οποία έχει γίνει απαλοιφή του προσδιορισμού “Hellenic”, διότι έχει χρησιμοποιηθεί η ονομασία της αρχής αυτής όπως είναι γνωστή στον ελληνικό χώρο και έχει επιτευχθεί ήδη η μετάδοση της πληροφορίας. Σε κάθε περίπτωση, ο Έλληνας αναγνώστης είναι ήδη εξοικειωμένος με τις αρχές και τις υπηρεσίες που αναφέρονται στο κείμενο και η κατά λέξη μετάφραση ίσως να του ξενίσει, εφόσον ο ίδιος ανήκει στο πολιτισμικό περιβάλλον το οποίο αναλύεται στο κείμενο. Η μετάφραση του “Hellenic Coast Guard”, από την άλλη, απαιτεί προσθήκη αντί για παράλειψη. Αν και η απόδοση ως «Ελληνική Ακτοφυλακή» δεν είναι λανθασμένη, προτίμησα να γράψω την ονομασία ολόκληρη («Λιμενικό Σώμα-Ελληνική Ακτοφυλακή»), καθώς αυτή η τακτική είναι συνηθέστερη σε αντίστοιχα κείμενα γραμμένα στα ελληνικά. Τέλος, οφείλουμε να αναφέρουμε ότι οι προσδοκίες των αναγνωστών δεν αφορούν αποκλειστικά λέξεις ή ονομασίες. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η αναφορά του κόμματος “Syriza” στο πρωτότυπο κείμενο. Αν και δεν δημιουργεί παρανόηση, ως ακρωνύμιο γράφεται πάντοτε με κεφαλαία στα ελληνικά και επομένως θα πρέπει να το αλλάξουμε κατά τη μετάφραση, έτσι ώστε να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες του αναγνώστη του κειμένου-στόχος.

Οι προσδοκίες του αναγνώστη σχετίζονται, επίσης, με την αναφορά προσώπων και τοποθεσιών. Επειδή η απόδοσή τους δεν απαιτεί τόσο καλή γνώση της γλώσσας όσο του πολιτισμού, ο μεταφραστής οφείλει να γνωρίζει ή να κάνει διεξοδική έρευνα προτού να μεταφέρει τις ονομασίες στο κείμενο στόχος. Η ιδιαιτερότητα αυτού του κειμένου είναι πως παρότι είναι γραμμένο στα αγγλικά, αναφέρεται σε ελληνικά δεδομένα. Αυτό σημαίνει ότι τα ελληνικά ανθρωπωνύμια και τοπωνύμια που βρίσκονται στο κείμενο είναι μεταφρασμένα στα αγγλικά,

επομένως η εύρεση των πρωτότυπων ελληνικών είναι πολύ πιο εύκολη. Όπως ορίζεται και στον Οδηγό, «είναι αυτονόητο ότι όλα τα ελληνικά τοπωνύμια πρέπει να γράφονται πάντοτε στα ελληνικά» (Μαθιουδάκης, 2021, σ. 346), το οποίο ισχύει βέβαια και για τα ονόματα ανθρώπων. Για τα ξένα ονόματα, ωστόσο, η στρατηγική που ακολούθησα ήταν να μην τα μεταγράψω, καθώς αυτή είναι η τακτική που ακολουθείται συνήθως στα ενωσιακά κείμενα.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί ότι εκτός των μεταφραστικών προβλημάτων, ο μεταφραστής καλείται να αντιμετωπίσει και το πρόβλημα των λαθών του πρωτότυπου κειμένου. Συγκεκριμένα, βρέθηκαν δύο ορθογραφικά και ένα λάθος περιεχομένου. Το λάθος περιεχομένου εντοπίζεται στο 3.6., όπου αναφέρεται ότι “... for 2021 14 active alerts with 4 replies and 1 resolved alert...”, ενώ προηγουμένως η διατύπωση στο 3.1. είχε ως εξής: “...for 2021 14 active alerts with 4 replies and 0 resolved alert...”. Η μη συνέπεια στην παράθεση αυτής της πληροφορίας δημιουργεί σύγχυση. Επομένως, αφού συμβουλευτήκα την πηγή που υπάρχει και στις υποσημειώσεις, επιβεβαίωσα ότι η σωστή πληροφορία είναι αυτή στην ενότητα 3.1, δηλαδή ο σωστός αριθμός είναι το 0 (Safety of Journalists Platform). Εφόσον πρόκειται για κείμενο της ΕΕ, σε πραγματικές συνθήκες εργασίας ο μεταφραστής οφείλει να επισημάνει το λάθος στην αρμόδια υπηρεσία για διόρθωση, ωστόσο στο πλαίσιο της εργασίας δεν διόρθωσα το λάθος μέσα στο κείμενο, απλώς πρόσθεσα δίπλα του τη λέξη *sic* ανάμεσα σε αγκύλες, το οποίο υποδηλώνει ότι πρόκειται για λάθος στο πρωτότυπο κείμενο. Το ένα ορθογραφικό λάθος αφορά τη λέξη *forensic*, η οποία είναι γραμμένη ως “forensenic” μέσα στο κείμενο. Αν και ο αναγνώστης μπορεί εύκολα να συμπεράνει ποια λέξη εννοεί ο συντάκτης του κειμένου, είναι ένα λάθος το οποίο δεν πρέπει να μεταφερθεί στο μετάφρασμα. Σύμφωνα, άλλωστε, με τον Οδηγό του Μαθιουδάκη, οι γενικές αρχές που πρέπει να ακολουθούνται για τα παραθέματα ορίζουν ότι ο μεταφραστής πρέπει να διορθώνει τα ορθογραφικά λάθη και τις προφανείς γραμματικές αβλεψίες (2021, σ. 148). Το ίδιο ισχύει και για τα ορθογραφικά λάθη που υπήρχαν στα αποσπάσματα που αξιοποίησα από ελληνικές πηγές, όπως η λέξη «δυνατότητων», όπου χρειάστηκε να διορθώσω τον τόνο. Το άλλο ορθογραφικό λάθος, στη λέξη “Dikaina”, είναι πολύ πιο σοβαρό, καθώς επηρεάζει και το νόημα του κειμένου λόγω της σύγχυσης που δημιουργεί. Δεν πρόκειται, δηλαδή, απλώς για μία λέξη που είναι γραμμένη λάθος, αλλά ένα τοπωνύμιο, το οποίο δεν αντιστοιχεί σε υπαρκτό μέρος, διότι έχει προστεθεί ένα

επιπλέον γράμμα στο κείμενο-πηγή. Έπειτα από έρευνα, επιβεβαίωσα ότι η τοποθεσία αυτού του συμβάντος είναι τα Δίκαια του Νομού Έβρου και διόρθωσα το όνομα στο κείμενο-στόχος, ώστε να μεταφέρεται η σωστή πληροφορία.

5 Επίλογος

Συμπερασματικά, είναι εμφανές ότι η μετάφραση ενός κειμένου, ιδίως της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθιστά την εργασία του μεταφραστή πολύπλευρη. Είναι πλέον κοινή γνώση ότι η μετάφραση δεν είναι συνώνυμη της απλής μεταφοράς λέξεων από τη μία γλώσσα στην άλλη, αλλά αποτελεί μία σύνθετη και ενδιαφέρουσα διαδικασία. Αυτό παρατηρείται ακόμη πιο έντονα στα ενωσιακά κείμενα, οι ιδιαιτερότητες των οποίων καθιστούν απαραίτητη τόσο την άριστη γνώση του θεωρητικού υποβάθρου των μεταφραστικών σπουδών όσο και τη λήψη αποφάσεων πρωτίστως βάσει των οδηγιών και της βιβλιογραφίας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Στόχος, λοιπόν, της παρούσας εργασίας ήταν η ανάδειξη όλων αυτών των πτυχών και των προκλήσεων της μετάφρασης ενός ενωσιακού κειμένου, μέσω της πρακτικής εφαρμογής των γνώσεων και των δεξιοτήτων που απέκτησα κατά τη φοίτησή μου στο Τμήμα Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας.

Γλωσσάρι Όρων

Πρωτότυπος όρος	Μετάφραση	Πηγή τεκμηρίωσης
5th Evaluation round	Πέμπτος Κύκλος Αξιολόγησης	‘ΠΕΜΠΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: Πρόληψη διαφθοράς και προώθηση της ακεραιότητας σε κεντρικές κυβερνήσεις (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα) και φορείς επιβολής νόμου’ (2021).
active bribery	ενεργητική δωροδοκία	IATE: 1129248
Ad hoc Report	Έκθεση ad hoc	(2021) Δεύτερη Έκθεση Παρακολούθησης της Έκθεσης AD HOC για την Ελλάδα (Κανόνας 34). Available at: https://rm.coe.int/-ad-hoc-/1680a5ad1e (Accessed: 02 April 2023).
administrative fine	διοικητικό πρόστιμο	Διοικητικό πρόστιμο. ΟΠΙ - ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΠΙΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ. (n.d.). https://www.opi.gr/genika-pi/dioikitiko-prostimo
administrative law	διοικητικό δίκαιο	EUR-Lex: 52021SC0709
Amnesty International (AI)	Διεθνής Αμνηστία (ΔΑ)	IATE: 781100
anti-corruption framework	πλαίσιο για την καταπολέμηση της διαφθοράς	EUR-Lex: 52021SC0709
anti-corruption strategy	στρατηγική για την καταπολέμηση της	EUR-Lex: 52021SC0709

	διαφθοράς	
approval of legislation	έγκριση της νομοθεσίας	EUR-Lex: ai0033
asset declaration	δήλωση της περιουσιακής κατάστασης	EUR-Lex: 52021SC0709
Audiovisual Media Services Directive (AVMSD)	οδηγία για τις υπηρεσίες οπτικοακουστικών μέσων	IATE: 3524197
audit committee	επιτροπή	EUR-Lex: 52021SC0709
auditor	ελεγκτής	EUR-Lex: 52021SC0709
body of law	νομοθεσία	EUR-Lex: ai0032
civil court system	σύστημα των πολιτικών δικαστηρίων	EUR-Lex: 52021SC0709
civil servant	δημόσιος υπάλληλος	IATE: 1394562
Code of Civil Procedure	Κώδικας Πολιτικής Δικονομίας	IATE: 798452
Code of Conduct	κώδικας δεοντολογίας	IATE: 385428
Code of Ethics	Κώδικας Δεοντολογίας	ΠΕΜΠΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: Πρόληψη διαφθοράς και προώθηση της ακεραιότητας σε κεντρικές κυβερνήσεις (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα) και φορείς επιβολής νόμου. (2021, December 3). https://rm.coe.int/-greco-89-29-3-2021-/1680a5ad1d

Code of Judicial Staff	Κώδικας Δικαστικών Υπαλλήλων	EUR-Lex: 52021SC0709
Code on the organisation of the courts and the status of judges	Κώδικας οργανισμού δικαστηρίων και κατάστασης δικαστικών λειτουργών	EUR-Lex: 52021SC0709
Commission	Επιτροπή, Ευρωπαϊκή Επιτροπή	IATE: 956044
Commission Staff Working Document	έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής	IATE: 785388
Committee of Parliament for the Investigation of Declarations of Assets (CIDA)	Επιτροπή Ελέγχου Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Βουλής	EUR-Lex: 52021SC0709
Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs (LIBE)	Επιτροπή Πολιτικών Ελευθεριών, Δικαιοσύνης και Εσωτερικών Υποθέσεων του Ευρωκοινοβουλίου	IATE: 3553186
Corruption Perceptions Index	δείκτης αντίληψης της διαφθοράς	IATE: 924432
Council Implementing Decision	εκτελεστική απόφαση του Συμβουλίου	EUR-Lex: 32022D0382
Council of Europe Criminal Law	σύμβαση ποινικού δικαίου του	Υπηρεσία Εκδόσεων της Ευρωπαϊκής Ένωσης. (2018, July 18). Επίσημη

Convention on Corruption	Συμβουλίου της Ευρώπης για τη διαφθορά	Εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Λουξεμβούργο. https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/TXT/PDF/?uri=OJ:C:2018:252:FULL&from=IT
Council of Europe Expert Council on NGO Law	Συμβούλιο Εμπειρογνομόνων του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη νομοθεσία περί των ΜΚΟ	EUR-Lex: 52021SC0709
Council of Europe's Platform to promote the protection and the safety of journalists	Πλατφόρμα του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προώθηση της προστασίας και της ασφάλειας των δημοσιογράφων	Safety of Journalists: Περίπτωση ατιμωρησίας η δολοφονία του Γιώργου Καραϊβάζ. Reporter.gr. (2023, April 11). https://www.reporter.gr/Oles-oi-eidhseis/561477-Safety-of-Journalists-Periptwsh-atimwrhsias-h-dolofonia-toy-Giwrгой-Karaibaz
Council of Ministers	Συμβούλιο των Υπουργών	IATE: 878414
Council of State	Συμβούλιο της Επικρατείας	IATE: 3584820
court hearing	επ' ακροατηρίου συζήτηση	EUR-Lex: 52021SC0709
court of cassation for civil and criminal cases	ανώτατο ακυρωτικό δικαστήριο για αστικές και ποινικές υποθέσεις	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
Criminal Code	Ποινικός Κώδικας	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό

		Λεξικό Νομικών Όρων
criminal law	ποινικό δίκαιο	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
Criminal legislation	ποινική νομοθεσία	IATE: 3584139
cross-media concentration	διασταυρούμενη συγκέντρωση μεταξύ μέσων μαζικής επικοινωνίας	IATE: 52021SC0709
cross-ownership	διασταυρούμενη ιδιοκτησία	ΑΠΟΨΕΙΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΜΟΥ– ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΗ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗ ΣΤΟΝ ΚΛΑΔΟ ΚΑΤΑΣΚΕΥΩΝ: ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΑΒΟΥΛΕΥΣΗ. (n.d.). https://www.epant.gr/files/2nd_Proposals_kanonistiki_kat_09082022_combo_all_fin_-_non_conf.pdf
Democracy, Rule of Law and Fundamental Rights Monitoring Group (DRFMG)	Ομάδα Παρακολούθησης της Δημοκρατίας, του Κράτους Δικαίου και των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (ΟΠΔΚΔΘΔ)	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (n.d.). Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου της 16ης Δεκεμβρίου 2021 σχετικά με τα θεμελιώδη δικαιώματα και το κράτος δικαίου στη Σλοβενία, ιδίως τον καθυστερημένο διορισμό εισαγγελέων στην Ευρωπαϊκή Εισαγγελία (2021/2978(RSP)).
directive	οδηγία	IATE: 842903
disciplinary proceedings	πειθαρχική διαδικασία	IATE: 1513399
draft law	σχέδιο νόμου	EUR-Lex: 52021SC0709

enforcement proceedings	διαδικασίες αναγκαστικής εκτέλεσης	EUR-Lex: 52021SC0709
Enhanced Surveillance Report	έκθεση ενισχυμένης εποπτείας	IATE: 3580634
EU asylum law	δίκαιο της ΕΕ για το άσυλο	European Asylum Support Office. (2019). Δικαστική ανάλυση - Κράτηση αιτούντων διεθνή προστασία στο πλαίσιο του κοινού ευρωπαϊκού συστήματος ασύλου. https://euaa.europa.eu/sites/default/files/ publications/Detention_JA_EL.pdf
European Parliament (EP)	Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (ΕΚ)	IATE: 126540
European Union Agency for Fundamental Rights (FRA)	Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)	IATE: 2201998
Evaluation Report	έκθεση αξιολόγησης	IATE: 3628384
felony	κακούργημα	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
foreign public officials	αλλοδαπός δημόσιος λειτουργός	IATE: 907493
freedom of expression	ελευθερία έκφρασης	IATE: 144084
freedom of information	ελευθερία πληροφόρησης	IATE: 158527

Greek Constitution	Σύνταγμα της Ελλάδας	EUR-Lex: 52022SC0508
Greek Parliament	Βουλή των Ελλήνων	IATE: 3570579
Group of States against Corruption of the Council of Europe (GRECO)	Ομάδα Κρατών κατά της Διαφθοράς (GRECO)	EUR-Lex: JOC_2014_426_R_0001
Hellenic Authority for Communications Security and Privacy	Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των Επικοινωνιών (ΑΔΑΕ)	Απόφαση 165/2011 Αρχής Διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών. Lawspot. (2011, November 10). https://www.lawspot.gr/nomikes-plirofories/nomothesia/apofasi-165-2011-arhis-diasfalisis-toy-aporritoy-ton-epikoinonion
Hellenic Coast Guard	Λιμενικό Σώμα - Ελληνική Ακτοφυλακή	EUR-Lex: 52021XC0716(07)
Hellenic Police	Ελληνική Αστυνομία	ΠΕΜΠΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: Πρόληψη διαφθοράς και προώθηση της ακεραιότητας σε κεντρικές κυβερνήσεις (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα) και φορείς επιβολής νόμου. (2021, December 3).
high-profile corruption	διαφθορά υψηλού επιπέδου	EUR-Lex: 52021SC0709
highest administrative court	ανώτατο διοικητικό δικαστήριο	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
horizontal concentration	οριζόντια συγκέντρωση	EUR-Lex: 52021SC0709

hotspot	κομβικό σημείο υποδοχής	Παπαδογιωργάκη, Σ. Η ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ Ε.Ε. Ο ΡΟΛΟΣ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΣΤΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ. https://hellanicus.lib.aegean.gr/bitstream/handle/11610/23911/%CE%97%20%CE%9C%CE%B5%CF%84%CE%B1%CE%BD%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%B5%CF%85%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%B9%CF%84%CE%B9%CE%BA%CE%AE%20%CF%84%CE%B7%CF%82%20%CE%95%CE%95.%20%CE%9F%20%CF%81%CF%8C%CE%BB%CE%BF%CF%82%20%CF%84%CF%89%CE%BD%20%CE%95%CF%85%CF%81%CF%89%CF%80%CE%B1%CF%8A%CE%BA%CF%8E%CE%BD%20%CE%98%CE%B5%CF%83%CE%BC%CF%8E%CE%BD%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%94%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%20%CE%91%CF%83%CF%8D%CE%B5%CE%BF%CF%85%20%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BD%20%CE%95%CE%BB%CE%BB%CE%AC%CE%B4%CE%B1.pdf?sequence=1&isAllowed=y
---------	----------------------------	---

human rights defender (HRD)	υπέρμαχος των ανθρωπίνων δικαιωμάτων	IATE: 933699
immunity regime	καθεστώς ασυλίας	EUR-Lex: 52021SC0709
impact assessment	εκτίμηση επιπτώσεων	IATE: 929089
in camera	κεκλεισμένων των θυρών	IATE: 3550688
inspector	επιθεωρητής	EUR-Lex: 52021SC0709
Internal Affairs Unit	Διεύθυνση Εσωτερικών Υποθέσεων	EUR-Lex: 52021SC0709
internal disciplinary procedures	εσωτερικές πειθαρχικές διαδικασίες	EUR-Lex: 32016L0680
judge	δικαστής	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
judicial map	δικαστικός χάρτης	EUR-Lex: 52021SC0709
judiciary	δικαστικό σώμα	EUR-Lex: 52021SC0709
justice system	σύστημα απονομής δικαιοσύνης	EUR-Lex: 52021SC0709
law enforcement agent	όργανο επιβολής του νόμου	EUR-Lex: 52021SC0709
legal representative	νόμιμος εκπρόσωπος	IATE: 3591890
legal review	νομική εξέταση	ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑ ΝΙΑLFENNELLY της 16ης Σεπτεμβρίου 1999. CURIA. (n.d.). https://curia.europa.eu/juris/document/d

		ocument.jsf;jsessionid=88C7059661ABF5CE906E0A57872B85CE?text=&docid=44704&pageIndex=0&doclang=EL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=144427
legislative initiative	νομοθετική πρωτοβουλία	IATE: 124710
legislative process	νομοπαρασκευαστική διαδικασία	EUR-Lex: 52021SC0709
legislative reform	νομοθετικές μεταρρυθμίσεις	EUR-Lex: 52014DC0700
letter of formalnotice	προειδοποιητική επιστολή	IATE: 1899630
lobbying	άσκηση πίεσης από ομάδες συμφερόντων	IATE: 860864
Market Plurality	πολυφωνία στην αγορά των μέσων ενημέρωσης	Publications Office of the European Union. (2021, October). ΠΑΡΑΤΗΡΗΤΗΡΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΟΛΥΦΩΝΙΑ ΤΩΝ ΜΕΣΩΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗΣ ΣΤΗΝ ΨΗΦΙΑΚΗ ΕΠΟΧΗ - Εθνική έκθεση: Ελλάδα. https://cmpf.eui.eu/wp-content/uploads/2021/10/Greece_2021-MPM-report.pdf
Media freedom	ελευθερία των μέσων μαζικής επικοινωνίας	EUR-Lex: 52021SC0709
Media Freedom Rapid	Μηχανισμός Ταχείας	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. (2022, July

Response (MFRR)	Αντίδρασης για την Ελευθερία των Μέσων Ενημέρωσης (MFRR)	3). ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ Έκθεση του 2022 για το κράτος δικαίου Κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα. Λουξεμβούργο. https://www.komotinipress.gr/wp-content/uploads/2023/03/22_1_194014_coun_chap_greece_el.pdf
media ownership	ιδιοκτησία των μέσων επικοινωνίας	EUR-Lex: 52021SC0709
media pluralism	πολυφωνία στα μέσα μαζικής επικοινωνίας	EUR-Lex: 52021SC0709
Media Pluralism Monitor (MPM)	Παρατηρητήριο για την πολυφωνία στα μέσα ενημέρωσης	IATE: 3576397
media service provider	πάροχοι υπηρεσιών μέσων επικοινωνίας	EUR-Lex: 52021SC0709
Member State	κράτος μέλος	IATE: 1568826
Minister of Justice	υπουργός Δικαιοσύνης	EUR-Lex: 52021SC0709
Ministry of Immigration and Asylum	Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου	ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ. (2021, July 20). ΕΓΓΡΑΦΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ - Έκθεση του 2021 για το κράτος δικαίου Κεφάλαιο για την κατάσταση του κράτους δικαίου στην Ελλάδα. Βρυξέλλες.
Ministry of the Interior	Υπουργείο Εσωτερικών	EUR-Lex: 52021SC0709

misdemeanour	πλημμέλημα	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
National Anti-Corruption Action Plan (NACAP)	εθνικό σχέδιο δράσης για την καταπολέμηση της διαφθοράς	EUR-Lex: 52021SC0709
National Council for Radio and Television (NCRTV)	Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ)	ΕΚΘΕΣΗ ΠΕΠΡΑΓΜΕΝΩΝ ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 2018 - 2019. (n.d.). https://www.esr.gr/wp-content/uploads/EP2018-2019.pdf
National Intelligence Service (EYP)	Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών (ΕΥΠ)	Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών και άλλες διατάξεις. (2008, February 19). https://www.hellenicparliament.gr/User-Files/bcc26661-143b-4f2d-8916-0e0e66ba4c50/e-eyppap.pdf
National Plan for the Management of Public Outdoor Assemblies	Εθνικό Σχέδιο Διαχείρισης των Δημοσίων Υπαίθριων Συναθροίσεων	Το ‘Εθνικό Σχέδιο διαχείρισης Δημοσίων Υπαίθριων Συναθροίσεων’ παρουσίασε το Υπουργείο Προστασίας του πολίτη (2021) Lawspot. Available at: https://www.lawspot.gr/nomika-nea/ethniko-shedio-diaheirisis-dimosion-ypaithrion-synathroiseon-paroysiase-ypourgeio (Accessed: 02 April 2023).
National Transparency Authority	Εθνική Αρχή Διαφάνειας	EUR-Lex: 52021SC0709
NCRTV Business Register	μητρώο επιχειρήσεων του ΕΣΡ	EUR-Lex: 52021SC0709
non-governmental	μη κυβερνητική	IATE: 787724

Prime Minister	πρωθυπουργός	IATE: 973196
prosecutor	εισαγγελέας	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
public consultation	δημόσια διαβούλευση	IATE: 914715
public interest witness	μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος	EUR-Lex: 52021SC0709
public procurement procedure	διαδικασία σύναψης δημόσιων συμβάσεων	IATE: 766878
public scrutiny	δημόσιος έλεγχος	IATE: 3580978
public tender	δημόσιος διαγωνισμός	IATE: 3584124
pushback	επαναπροώθηση	Καταγγελίες για επαναπροωθήσεις: ο Υπουργός Μετανάστευσης της Ελλάδας στο ΕΚ: επικαιρότητα: Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (2022) Καταγγελίες για επαναπροωθήσεις: ο Υπουργός Μετανάστευσης της Ελλάδας στο ΕΚ Επικαιρότητα Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. Available at: https://www.europarl.europa.eu/news/el/press- room/20220624IPR33818/kataggelies- gia-epanaproothiseis-o-upourgous- metanasteusis-tis-elladas-sto-ek (Accessed: 02 April 2023).
Refugee Support Aegean (RSA)	Υποστήριξη Προσφύγων στο Αιγαίο	Ποιοι Είμαστε. R.S.A. (n.d.). https://rsaegean.org/el/poioi-eimaste/
Reporters Sans	Δημοσιογράφοι Χωρίς	Δημοσιογράφοι Χωρίς Σύνορα - 2005, Γαλλία (έδρα). Ευρωπαϊκό

Frontières (RSF)	Σύνορα (ΔΧΣ)	Κοινοβούλιο. (n.d.). https://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/el/demosiographoi-khoris-sunora-2005-gallia/products-details/20200331CAN54189
retaliation	αντίποινα	IATE: 68965
Rule 34 procedure	διαδικασία βάσει Κανονισμού 34	ΠΕΜΠΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ: Πρόληψη διαφθοράς και προώθηση της ακεραιότητας σε κεντρικές κυβερνήσεις (υψηλά εκτελεστικά καθήκοντα) και φορείς επιβολής νόμου. (2021, December 3). https://rm.coe.int/-greco-89-29-3-2021-/1680a5ad1dd
Rule of Law Report	έκθεση για το κράτος δικαίου	EUR-Lex: 52021SC0709
sanction	κύρωση	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
Schengen acquis	κεκτημένο του Σένγκεν	IATE: 895084
Second Follow-up Report	Δεύτερη Έκθεση Παρακολούθησης	Δεύτερη Έκθεση Παρακολούθησης της Έκθεσης AD HOC για την Ελλάδα (Κανόνας 34). (2021, December 3). https://rm.coe.int/-ad-hoc-/1680a5ad1e
Source of Funds Investigation Unit of the FIU	Μονάδα Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης της Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης	EUR-Lex: 52021SC0709

	Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες	
spyware	κατασκοπευτικό λογισμικό	IATE: 926250
State of emergency	κατάσταση εκτάκτου ανάγκης	IATE: 817041
statutory limit	χρόνος παραγραφής	EUR-Lex: 52021SC0709
Strategic Lawsuits Against Public Participation (SLAPPs)	Στρατηγικές αγωγές προς αποθάρρυνση της συμμετοχής του κοινού (SLAPPs)	IATE: 3580977
Supreme Court	ανώτατο δικαστήριο	Αγγλο-Ελληνικό Ελληνο-Αγγλικό Λεξικό Νομικών Όρων
tax rebate	φορολογική έκπτωση	IATE: 1569121
Transparency International	Διεθνής Διαφάνεια	IATE: 906702
Treaty on European Union (TEU)	Συνθήκη για την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΣΕΕ)	IATE: 865789
UN Special Rapporteur (UNSR)	ειδικός εισηγητής των Ηνωμένων Εθνών	IATE: 877306
unicameral parliament	Βουλή που αποτελείται από ένα σώμα	EUR-Lex: 52021SC0709
V-Deminstitute	ινστιτούτο V-Dem	Έρευνα V-Dem: που οφείλεται η ραγδαία διολίσθηση του κράτους

		δικαίου στην Ελλάδα. NAYTEMPIOPIKH. (2023, March 13). https://www.naftemporiki.gr/politics/1449517/ereyna-v-dem-poy-ofeiletai-i-ragdaia-diolisthisi-toy-kratoys-dikaioy-stin-ellada/
whistleblower	μάρτυρας δημοσίου συμφέροντος	EUR-Lex: 52021SC0709
World Press Freedom Index	Παγκόσμιος Δείκτης Ελευθερίας του Τύπου	IATE: 3557557

Βιβλιογραφικές Αναφορές

- Baker, M. (2011). *In Other Words: A coursebook on translation* (2 εκδ.). London: Routledge.
- Gibová, K. (2009). *EU Translation as the Language of a Reunited Europe Reconsidered*. Retrieved from Academia: https://www.academia.edu/3591983/EU_Translation_as_the_Language_of_a_Reunited_Europe_Reconsidered
- Hatim, B. (2008). Translating text in context. Στο J. Munday, *The Routledge Companion to Translation Studies*. London: Routledge.
- Munday, J. (2004). *Μεταφραστικές σπουδές: θεωρίες και εφαρμογές*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Nord, C. (2005). *Text analysis in translation: theory, methodology, and didactic application of a model for translation-oriented text analysis*. (C. Nord, & P. Sparrow, Μεταφρ.) Amsterdam: Rodopi.
- Nord, C. (2014). *Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ως στοχευμένη δραστηριότητα: Εισαγωγή στις λειτουργικές προσεγγίσεις*. (Σ. Π. Γραμμενίδης, & Δ. Δ. Λάμπρου, Μεταφρ.) Αθήνα: ΔΙΑΥΛΟΣ.
- Safety of Journalists Platform*. (n.d.). Ανάκτηση από <https://fom.coe.int/en/pays/detail/11709522>
- Venuti, L. (2000). *The Translation Studies Reader*. London: Routledge.
- Κοζομπόλης, Σ. (2022, Μάρτιος). Όψεις της δεοντικής τροπικότητας στη νομική γλώσσα και μετάφραση του Δικαίου. 43. Κέρκυρα: Ιόνιο Πανεπιστήμιο.
- Μαθιουδάκης, Γ. (2021). *Οδηγός για τη σύνταξη, τη μετάφραση και την αναθεώρηση των νομικών πράξεων και των λοιπών εγγράφων της Ευρωπαϊκής Ένωσης στα ελληνικά*.
- Ουδέτερη Ως Προς Το Φύλο Γλώσσα στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο. (2018). Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο.

